

ΝΙΟΧΩΡΙΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΕΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ευχαριστούμε την Ελληνική Τράπεζα για
το ποσό που διέθεσε στη *Νιοχωρήτικη Φωνή*

ΝΙΟΧΩΡΙΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΕΑΣ

Σύμβουλος Έκδοσης: Απόστολος Γ. Κουρουπάκης

Συνεργάτες τεύχους: Χρίστος Λαμπρίας, Ευανθία Χα-
ραλάμπους, Ρεβέκκα Νικολαΐδου Πιερή, Απόστολος Γ.
Κουρουπάκης, Αντρη Κούννου, Μύρια Θράσου, Μαρία
Τσαγκάρη, Λούκας Κυριάκου, Λένια Ζερβού Λαμπρία,
Ελένη Κόκκινου Βακανά, Πίωτα Χριστούδια Τζιάμπου.

Σελίδωση: Χρυσόστομος Δημητρόπουλος

Διεύθυνση: Μαγνησίας 3, 1056 Λευκωσία, Τηλ. 99 330981

Ηλεκτρονική επικοινωνία: lambriasc@yahoo.com

Ιστοσελίδα: <http://www.niochorio.org.cy>

Facebook: [https://www.facebook.com/](https://www.facebook.com/Κοινοτικό_Συμβούλιο_Νέου_Χωρίου_Κυθρέας)
Κοινοτικό Συμβούλιο Νέου Χωρίου Κυθρέας

Εκτύπωση: Τυπογραφεία «ΚΩΝΟΣ Ατδ»

Αμαζώνων 3, 2150 Στρόβολος, Τ.Κ. 20287

Τηλ. 22 491419, Φαξ : 22 491443

Email : info@konospress.com

Website: www.konospress.com

ISSN 2547-9156 (print) / ISSN 2547-9164 (online)

Στα κείμενα εκφράζονται προσωπικές απόψεις των
συνεργατών που τα υπογράφουν και δεν εκφράζουν ούτε
δεσμεύουν με κανένα τρόπο το Κοινοτικό Συμβούλιο.

**ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΕΑΣ**

Κοινοτάρχης: Χρίστος Λαμπρίας

Μαγνησίας 3, 1056, Λευκωσία

Τηλ. 99 330981, Email: lambriasc@yahoo.com

Αν. Κοινοτάρχης: Ανδρούλα Φιλιππίδου-Αθανασιάδου

Ολύμπου 37, 2322 Κ. Λακατάμια

Τηλ. 99311290, Email: aphilippidou@gmail.com

Μέλη

Κώστας Κοκονής

Αβραάμ 4, 2049, Στρόβολος

Τηλ. 99222635, Email: kokonc@cytanet.com.cy

Σοφοκλής Χατζηανδρέου

Ιωάννη Καποδίστρια, 2236, Λατσιά

Τηλ 99244212, Email: sofos@hotmail.com

Χαράλαμπος Κυριακίδης

Αγίας Τριάδας 5, 2548, Δάλι

Τηλ. 99592158, Email: p.kyriakides@cytanet.com.cy

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 5 Προλόγισμα
- 6 Ακολουθώντας το πικρό καλοκαίρι του 1974
- 8 Σύντομα νιοχωρίτικα νέα
- 10 Αναπάντητο γράμμα που δεν εστάλη ποτέ...
- 12 Παναγιώτης Κούννος: Η ιστορία ενός Νιοχωρίτη αιχμαλώτου
- 16 Μια γιαγιά σαν όλες τις άλλες;
- 18 Χρίστος Μελή Λαμπρίας: Προσωπικά ένωθα σαν υποστρατιώτης
- 26 Νίκος Ζερταλής: Με το γαϊδούρι με πήραν στον λόχο
- 28 Η ιστορία της Κοκούλας από το Νέο Χωριό Κυθρέας
- 32 Δύο φωτογραφίες που ξεδιπλωσαν μια ολόκληρη ζωή
- 36 Τάκης Λαμπρίας: Ο άνθρωπος που αγάπησε τη Δημοκρατία
- 46 Ιστορίες της φουκούς
- 50 Μια οικογένεια πρωταθλητές του πινγκ πονγκ
- 60 Η κοινοτική βιβλιοθήκη του Νέου Χωρίου Κυθρέας
- 62 Η Αρδευτική Επιτροπή του Νέου Χωρίου και τα ποταμούδκια, ο Καννούτερης, ο Αγλούτερης, ο Σιμιδικιάς, οι αυκολιές
- 66 Θάλασσες του Βορρά
- 68 Ιστορίες μιας άλλης εποχής
- 70 Το Νέο Χωριό Κυθρέας στον Τύπο
- 72 Φωτογραφήματα
- 74 Γνωρίζετε ότι...

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:

Ο Γιάννης Παπαγιάννης, και οι τέσσερις συμπολεμιστές του Αντώνης Κορέλλης, Πανίκος Νικολάου, Χριστόφορος Σκορδής και Φίλιππος Χατζηκυριακού συλλαμβάνονται έξω από το Τζιάος στις 14 Αυγούστου 1974. Σε λίγα λεπτά οι Τούρκοι εισβολείς τους εκτελούν εν ψυχρώ και τους ρίχνουν σε πηγάδι.

ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Κωνσταντίνος Λέβας εις μνήμη των γονέων του Γεωργίου και Μαρίτσας και των αποβιωσάντων Νιοχωριτών το 2020-2021	€200
Κώστας (Gus) Γεωργίου, απόδημος στις ΗΠΑ, εις μνήμη της συζύγου του, των γονέων του και των αδελφών του	€200
Τούλα Μασούρα-Κάττου εις μνήμη των γονέων της Γιάννη και Ελένης	€100
Ελένη Κόκκινου Βακανά εις μνήμη του συζύγου της Παναγιώτη και των γονέων της Χριστόφορου και Αναστασίας	€100
Γεώργιος Μαυράκης εις μνήμη των γονέων του Χρίστου και Παναγιώτας	€50
Χρίστος Μ. Λαμπρίας εις μνήμη του πατέρα του Μελή Λαμπρία	€50
Χρίστος Κυρ. Λαμπρίας εις μνήμη του θείου του Παναγιώτη (Τάκη) Κυρ. Λαμπρία	€50
Ξένια Ορφανίδου εις μνήμη του συζύγου της Στέλιου, πεσόντος κατά την τουρκική εισβολή	€50
Όλγα Αρ. Κοιμίση εις μνήμη του συζύγου της Σωτήρη	€50
Τάσος Αναστασιάδης, απόδημος στις ΗΠΑ, εις μνήμη των γονέων του Σταύρου και Ευανθίας	€50
Αντρέας Ζαχαρίου εις μνήμη των γονέων του	€40
Αυγή Αλεξάνδρου Αποστολίδου εις μνήμη των γονέων της	€40

Όσοι επιθυμούν να κάνουν εισφορά μπορούν να επικοινωνούν με τον κοινοτάρχη και τα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου. Επίσης, για διευκόλυνση παρατίθεται ο αριθμός λογαριασμού του Κοινοτικού Συμβουλίου στην **Τράπεζα Κύπρου**.

Αρ. λογαριασμού: 357025125741 **Iban:** CY60002001950000357025125741 **SWIFT/BIC:** BCYPCY2N

Προλόγισμα

ΑΠΟ ΤΟΝ **ΧΡΙΣΤΟ ΛΑΜΠΡΙΑ**
ΚΟΙΝΟΤΑΡΧΗ ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΕΑΣ

Αγαπητές συγχωριανές, αγαπητοί συγχωριανοί

Φτάσαμε αισίως στο έβδομο τεύχος της *Νιοχωρίτικης Φωνής*, του περιοδικού του χωριού μας, του δικού σας περιοδικού. Το περιοδικό που τόσο αγαπήσατε και αγκαλιάσατε και περιμένετε με αγωνία το επόμενο τεύχος. Οι επιδοκμασίες και τα θετικά σας σχόλια μας ενθαρρύνουν να συνεχίσουμε την προσπάθειά μας. Θα ήθελα να σταθώ ιδιαίτερα στους ξενιτεμένους Νιοχωρίτες, οι οποίοι επικοινωνούν μαζί μου και εκφράζουν τη χαρά τους που έχουν στα χέρια τους το περιοδικό, με το οποίο ενημερώνονται όχι μόνο για τις δραστηριότητες του Κοινοτικού Συμβουλίου αλλά και για τόσα άλλα θέματα, αναφορικά με την ιστορία και την παράδοσή του χωριού μας. Βλέπουν το περιοδικό ως ένα αδιάσπαστο κρίκο που τους δίνει με τη γενέθλια γη. Σκοπός μας είναι η καταγραφή της μικροϊστορίας, των παραδόσεων, των ηθών και των αγώνων των συγχωριανών μας για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους σε καιρούς δύσκολους. Η συμβολή τους στους εθνικούς αγώνες, στις κοινωνικές κατακτήσεις και στην εξύψωση του πολιτιστικού επιπέδου είναι αξιοσημείωτη. Είναι γι' αυτό τον λόγο που στο περιοδικό δημοσιεύονται συνεντεύξεις από υπερήλικες Νιοχωρίτες, έρευνες για διάφορα θέματα και άγνωστες πτυχές της καθημερινής ζωής του Νιοχώρκου μιας άλλης εποχής. Είναι γι' αυτό που προχωρήσαμε στη δημιουργία ψηφιακού αρχείου ντοκουμέντων (προικοσύμφωνα, κοτσιάνια, πιστοποιητικά γάμου κ.ά.) και φωτογραφιών και καλώ όσους έχουν τέτοιο υλικό να επικοινωνήσουν μαζί μου. Το πολιτιστικό μας έργο είχαμε την ευκαιρία να παρουσιάσουμε στην εβδομαδιαία τηλεοπτική εκπομπή «Art Café» του ΡΙΚ1 στις 29 Μαΐου 2021 με τίτλο «Οι Νιοχωρίτες στον πολιτισμό». Την παρουσίαση έκαναν ο κοινοτάρχης και ο επιστημονικός συνεργάτης του Κοινοτικού Συμβουλίου δρ Απόστολος Γ. Κουρουπάκης.

Σε αυτό το τεύχος, που κυκλοφορεί τον Ιούλιο, δεν μπορούσαμε παρά να έχουμε αφιέρωμα για τον μαύρο Ιούλιο του 1974, τότε που η Τουρκία, εκμεταλλευόμενη και χρησιμοποιώντας ως πρόσχημα το προδοτικό πραξικόπημα της χούντας των Αθηνών και των εδώ ανδρικήλων της, εισέβαλε στην Κύπρο και σκόρπισε την καταστροφή. Βαρύ το τίμημα του χωριού μας με τα πιο πολλά θύματα. Νεκροί, αγνοούμενοι, εγκλωβισμένοι μπήκαν στο λεξιλόγιό μας. Συνεντεύξεις από χωριανούς μας τραυματίες και αιχ-

μαλώτους του πολέμου, η ιστορία της γιαγιάς Ελένης που έσωσε το βρέφος του Παντελή και της Σωτηρούλας Ρωτού, το αναπάντητο γράμμα της Λένιας Ζερβού Λαμπρία στον αδελφό της ήρωα Κώστα Λαμπρία και οι προσπάθειες της Κοκούλας Κολλίτση να βρει τους αγνοούμενους παππούδες της συνθέτουν το αφιέρωμα. Ένα αφιέρωμα μνήμης και οφειλόμενης τιμής στους ήρωες, τους δολοφονηθέντες και αγνοούμενους του χωριού μας.

Δημοσιεύουμε ακόμη ένα αφιέρωμα για τον νιοχωρίτικης καταγωγής πολιτικό και δημοσιογράφο, τον Τάκη Λαμπρία, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 20 χρόνων από τον θάνατό του. Τον άνθρωπο που δεν διστασε να αφήσει την οικογένειά του και να αυτοεξοριστεί στο Λονδίνο και να πολεμήσει για εφτά χρόνια με πάθος τους δικτάτορες της χούντας. Τον άνθρωπο που υπηρέτησε τη δημοκρατία στην Ελλάδα, όσο λίγοι.

Παρουσιάζουμε, επίσης, παιδιά της νέας γενιάς του Νιοχώρκου και συγκεκριμένα της οικογένειας Τζιάμπου, που διέπρεψαν και έκαναν περήφανους όχι μόνο την οικογένειά τους και το χωριό τους αλλά και την Κύπρο ολόκληρη με τις επιδόσεις τους στην επιτραπέζια αντισφαίριση, όχι μόνο σε τοπικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο, σαρώνοντας τα βραβεία και τις διακρίσεις στο πινγκ πονγκ. Επίσης, μπορείτε να πληροφορηθείτε για τη διεθνή διάκριση της διδακτορικής φοιτήτριας του Πανεπιστημίου Κύπρου Πηνελόπης Κωνσταντίνου, εγγονής του Παπαδιομήδη, μιας νέας Νιοχωρίτισσας που βαδίζοντας στα χνάρια των προγόνων της τιμά την οικογένειά και τη γενέτειρά της. Γράφουμε, επίσης, και για την για την κοινοτική βιβλιοθήκη που προσπαθούμε να επανασυστήσουμε και τις προσπάθειες για συντήρηση της κατεχόμενης εκκλησίας του Αγίου Χαραλάμπους και του κοιμητηρίου. Επίσης, στις σελίδες του περιοδικού μας φιλοξενούμε ένα σημείωμα για την αρδευτική επιτροπή του χωριού μας που ιδρύθηκε το 1938.

Με αυτές τις σκέψεις χαιρετίζω την έκδοση του εβδομού τεύχους του περιοδικού μας, εκφράζοντας θερμές ευχαριστίες σε όλες και όλους, που συνέβαλαν με οποιοδήποτε τρόπο στην έκδοση του παρόντος τεύχους. Τέλος, ευχαριστώ θερμά όσους καταχώρισαν διαφημίσεις ή έκαναν χρηματική εισφορά για κάλυψη των εξόδων του περιοδικού μιας που διανέμεται και αποστέλλεται δωρεάν, με την ελπίδα ότι το παράδειγμά τους θα βρει πολλούς μιμητές.

Υγ. Δυστυχώς, η πανδημία του κορωνοϊού δυσκολεύει τις προσπάθειες της συντακτικής επιτροπής στο έργο της. Επίσης, λόγω του κορωνοϊού, το Κοινοτικό Συμβούλιο αναγκάστηκε να αναστείλει κάποιες δραστηριότητες. Ελπίζουμε ότι με τον μαζικό εμβολιασμό θα επανέλθουμε στην κανονικότητα. Εύχομαι σε όλους καλές διακοπές.

Ακοῦθύντας το πικρό καλοκαίρι του 1974

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Στο παρόν τεύχος του περιοδικού μας αφιερώ-
νουμε ένα μεγάλο μέρος του στον μαύρο Ιού-
λη και στις δύσκολες μέρες του Αυγούστου
του 1974. Θελήσαμε να δώσουμε ένα αποτύπωμα
εκείνων των ημερών, μέσα από τη ματιά ανθρώπων
που έζησαν τα γεγονότα με οποιονδήποτε τρόπο. Η
κάθε ανάμνηση που κατατέθηκε στο περιοδικό μας
έχει το δικό της ειδικό βάρος, η κάθε διήγηση που
πήραμε μας έκανε να δακρύνουμε, να αναστοχα-
στούμε, ειδικά εμείς οι νεότεροι για το πώς θέλουμε
να αντικρίζουμε το παρελθόν, ώστε να αντιμετωπί-
σουμε το μέλλον.

Φυσικά, όσα καταγράψαμε στο έβδομο τεύχος της
Νιοχωρίτικης Φωνής δεν είναι οι μοναδικές ιστορίες
που ακούσαμε, τα πρόσωπα που φιλοξενούμε στις
σελίδες μας δεν είναι τα μόνα που έζησαν την κό-
λαση, που βίωσαν δύσκολες στιγμές, που πολλές
φορές είναι δύσκολο και να βρεθούν οι σωστές λέ-
ξεις. Υπάρχουν πολλές εκεί έξω ιστορίες που έχω τη
βαθιά πεποίθηση ότι θα άξιζαν να ειπωθούν, ώστε
περισσότεροι να γίνουν κοινωνοί των δύσκολων
στιγμών, με στόχο ό,τι στάθηκε αιτία διχασμού να
ιδωθεί μέσα από ένα διαφορετικό πρίσμα και να γί-
νει μάθημα, ώστε τα λάθη του παρελθόντος να μην
επαναληφθούν. Αν υπάρχουν πάθη που ακόμη σο-
βούν ας πάψουν, είναι θεωρώ προς όφελος όλων,
ώστε μια μέρα να μπορούμε να πούμε το του ποιητή
«και να αδελφέ μου που μάθαμε να κουβεντιάζουμε
ήσυχα, ήσυχα κι απλά».

Το αφιέρωμά μας αυτό δεν είναι παρά η αρχή, θα
προσπαθήσουμε στα επόμενά μας τεύχη να δού-
με και άλλες πτυχές αυτών των δύσκολων εποχών,
όπως για παράδειγμα πώς οι Νιοχωρίτισσες αντι-
μετώπισαν την απώλεια των δικών τους ανθρώπων,
αλλά και πώς τα παιδιά και οι έφηβοι του 1974 βί-
ωσαν εκείνο το καλοκαίρι κόλαση. Οι ήρωες του
Νέου Χωριού άφησαν πίσω τους μανάδες, αδέρφια,
φίλους, κάποιοι από τους ήρωες του Νέου Χωριού
άφησαν μωρά στην κούνια και συζύγους που μαυ-
ροφορέθηκαν· άραγε όλα αυτά τα πρόσωπα με ποια
άρματα οπλίστηκαν ώστε να αντέξουν τον πόνο, τη
θλίψη αλλά και την οργή;

Μία ακόμη πτυχή που έχω την αίσθηση ότι αξι-
ζει να ειπωθεί είναι οι αφηγήσεις όσων συνελήφθη-
σαν και προσωρινά κρατήθηκαν στον ναό του Αγίου
Χαραλαμπους, την κεντρική εκκλησία του χωριού
μας, που σήμερα έχουμε τη χαρά να ανακαινίζεται,
μετά τις προσπάθειες ολόκληρης της κοινότητας
και τις ενέργειες της Δικαιοδικής Επιτροπής Πολι-
τιστικής Κληρονομιάς (σειρά παίρνει αισίως και το
κοιμητήριό μας). Αυτές οι ιστορίες κρύβουν στιγ-
μές αλληλεγγύης των Νιοχωριτισσών που έμειναν
πίσω, το διάστημα από την πρώτη εισβολή έως τις
14 Αυγούστου που οι περισσότεροι Νιοχωρίτες και
Νιοχωρίτισσες άφησαν για πάντα την πατρώα γη.
Μπορείτε να μας προτείνετε κι εσείς ιδέες, να κατα-
θέσετε τις εμπειρίες σας, επικοινωνώντας μαζί μας
(neochorioarchives@gmail.com).

Ένα παράδειγμα είναι η εμπειρία του Λαπνηθιώτη
συγγραφέα Γιώργου Χαριτωνίδη κληρωτός λοχίας
τότε που υπηρετούσε στο 251ΤΠ, που βρέθηκε αιχ-
μάλωτος στην εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους
τον Αύγουστο του 1974, πριν μεταφερθεί στις τουρ-
κικές φυλακές των Αδάνων και της Αμάσειας, από
όπου απελευθερώθηκε τον Σεπτέμβριο του 1974.
Σας παραθέτω ένα αποσπασμα από το βιβλίο του:

[...] γρήγορα φτάσαμε στο Νέο Χωριό. Μας έβα-
λαν σε μια εκκλησία, που γύρω της είχαν στρα-
τοπεδεύσει Τούρκοι στρατιώτες. Μέσα στην εκ-
κλησία βρήκαμε κι άλλους αιχμαλώτους. Ρωτού-
σα συνέχεια να μάθω την τύχη του αδελφού μου,
χωρίς όμως αποτέλεσμα. Το βράδυ κοιμηθήκα-
με ξαπλωμένοι κάτω από τους σκάμνους. Γύρω
στα μεσάνυχτα ξύπνησα από μια κραυγή πόνου
που έβγαλε ξαφνικά ο αιχμάλωτος που κοιμόταν
ακριβώς δίπλα μου. Μισάνοιξα τα μάτια μου και
είδα έναν Τουρκοκύπριο να κλοτσά και να καλεί
τον διπλανό μου να σηκωθεί και να τον ακολου-
θήσει. Προσποιήθηκα ότι κοιμόμουν, αλλά πα-
ρακολουθούσα τη σκηνή. Τον πήρε μέσα στο ιε-
ρό της εκκλησίας. Από τη Μεγάλη Πύλη έβλεπα
τον Τουρκοκύπριο να παίρνει από τον αιχμάλωτο
ό,τι είχε και δεν είχε: το σταυρό που φορούσε στο
λαιμό, ρολόι, και ό,τι λεφτά είχε στην τσέπη του.
Όταν υπηρετούσα κάποτε στο λόχο στον Πύργο

της Λαίδης, ο λοχαγός μας είχε χαρίσει στο Κ.Ψ.Μ., για να ενισχύσει το ταμείο του, μια χρυσή παναγίτσα, η οποία ήταν δώρο από μια γκόμενα, όπως είχε πει. Θέλησα κι εγώ να ενισχύσω το ταμείο του Κ.Ψ.Μ., που είχε έλλειμμα τέσσερις λίρες, και πρόσφερα το ποσό αυτό και αγόρασα την παναγίτσα. Από τότε το χρυσαφικό αυτό το φορούσα συνέχεια στο λαιμό μου. Μόλις είδα λοιπόν ότι μας λήστευαν, αντέδρασα ταχύτατα. Είδα ότι οι Τούρκοι σκοποί δεν έβλεπαν προς το μέρος μου. Ξέραψα με τα νύχια μου λίγο μπατζάκι του παντελονιού, που ήταν ραμμένο προς τα μέσα, έβγαλα τη χρυσή παναγίτσα με τρόπο απ' το λαιμό και την έκρυψα μέσα στο μπατζάκι. Δεν άργησε να έρθει και η σειρά μου. Προσποιήθηκα ότι κοιμόμουν. Μόλις έφαγα την κλοτσιά, έκανα ότι ξύπνησα έκπληκτος. Με κάλεσε ο Τουρκοκύπριος να τον ακολουθήσω στο ιερό. Με ρώτησε τι είχα να του δώσω. Έβγαλα από την τσέπη μου κάτι χαρτονομίσματα και τον τα έδωσα. Ρολόι δε φορούσα. Με ρώτησε για σταυρό και τράβηξε τη φανέλα μου προς τα κάτω. Είδε ότι στο λαιμό μου δεν υπήρχε τίποτε. Εκνευρίστηκε που δε βρήκε πάνω μου χρυσαφικό και με χτύπησε στο πλευρό με τον υποκόπανο του όπλου. Διπλώθηκα από τον πόνο. Τη χρυσή παναγίτσα όμως τη γλίτωσα και την έχω μέχρι σήμερα.

Το πρωί οι Τούρκοι μας είπαν ότι θα μας απελευθέρωναν. Η χαρά μας ήταν απίστευτη. Μπήκε στην εκκλησία ένας Τούρκος υψηλόβαθμος αξιωματικός, για να επιθεωρήσει τους αιχμαλώτους, και τον χειροκροτήσαμε λόγω της ειδήσης που κυκλοφόρησε. Οι εγκλωβισμένες γυναίκες του χωριού μαγείρεψαν ζυμαρικά και μας έφεραν και φάγαμε το μεσημέρι. Ήμαστε ευχαριστημένοι πιο πολύ με την ιδέα της απελευθέρωσης. Αντ' αυτού άλλο μας περίμενε. Μας έβγαλαν έξω από την εκκλησία, μας έδεσαν τα χέρια με σπάγκο, μας έδεσαν τα μάτια με μια λωρίδα υφάσματος και μας έριξαν σαν τσουβάλια μέσα σε φορτηγά και λεωφορεία. [...].»

Γεώργιος Χαριτωνίδης, Αναμνήσεις με πολλά κουκούτσια, Αθήνα, Κέδρος 2003

ΓΙΩΤΑ ΤΖΙΑΜΠΟΥ - ΧΡΙΣΤΟΥΔΙΑ

Ωδή στους 70

Αφιερωμένο στους 70 εκτελεσθέντες από τους Τούρκους τον Αύγουστο του 1974 στο Ορνίθι, ανάμεσα στους οποίους και ο πατέρας μου Αντρέας Τζιάμπος μαζί με άλλους 9 Νιοχωρίτες και ο πεθερός μου Κωνσταντής Χριστούδιας από την Άσσια.

Σαν στάχια σας θερίσανε
σας 'ρίξαν στα πηγάδια
της άγριας βαρβαρότητας
να κρύψουν τα σημάδια.

Μα η μέρα το μαρτύρησε
στις νύχτας τα αστέρια
και στο Ορνίθι πέταξαν
χιλιάδες περιστέρια.

Να φτερουγίσουν προς το φως
τον δρόμο να σας δείξουν
κι οι πόρτες του Παράδεισου
διάπλατα ν' ανοίξουν.

Το χώμα που εσκέπασε
τα άψυχα κορμιά σας
χάδι να γίνει τρυφερό
στ' αθάνα πρόσωπά σας.

Εκεί που μαρτυρήσατε
λουλούδια να ανθούνε
της άνοιξης να 'ρθουν πουλιά
γλυκά να κελαηδούνε.

Κι ο ήλιος τις ακτίνες του
απλόχερα να δώσει
μ' ένα στεφάνι χρυσαφί.
όλους να στεφανώσει.

Διεθνής διάκριση για τη διδακτορική φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Κύπρου Πννελόπη Κωνσταντίνου

Σημαντική διεθνή διάκριση πέτυχε η Πννελόπη Κωνσταντίνου, διδακτορική φοιτήτρια του Τμήματος Ψυχολογίας και ειδική επιστήμονας στο ερευνητικό πρόγραμμα «Αντιμετώπιση του αντι-εμβολιασμού: χαρτογράφηση της κοινωνικής μετάδοσης των πεποισθησέων και των στάσεων (SAFEST)» υπό την εποπτεία της δρος Μαρίας Καρεκλά, αναπληρώτριας καθηγήτριας του Τμήματος Ψυχολογίας και Υπεύθυνης του Εργαστηρίου ACThealthy του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η παρουσίαση της Πννελόπης Κωνσταντίνου με τίτλο «The new era of digital-base research: Lessons learned

with recommendations provided» («Η νέα εποχή της ψηφιακής έρευνας: Συστάσεις σε ερευνητές και ψυχολόγους») έχει λάβει το φετινό βραβείο χρηματοδότησης για συμμετοχή στο Παγκόσμιο Συνέδριο του Οργανισμού Πλαισιακών Επιστημών της Συμπεριφοράς (Association for Contextual Behavioral Science- ACBS).

Στόχος της παρουσί-ασης είναι η παροχή εμπειρικά υποστηριζόμενων συστάσεων σε

ερευνητές και ψυχολόγους σχετικά με τη χρήση φορητών συσκευών και τεχνικών αξιολόγησης συμπεριφορών, σκέψεων και συναισθημάτων σε πραγματικό χρόνο με τη μεθοδολογία Οικολογικής Στιγμιαίας Αξιολόγησης (Ecological Momentary Assessment -EMA). Το ενδιαφέρον για τη χρήση ψηφιακών μεθοδολογιών και συσκευών στην έρευνα έχει αυξηθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια. Παρά τα διάφορα πλεονεκτήματα των ψηφιακών μεθοδολογιών, οι ερευνητές έρχονται αντιμέτωποι με πολλές προ-

κλήσεις και προβλήματα στη διεξαγωγή ερευνών με ψηφιακές μεθοδολογίες, όπως η επιλογή φορητής συσκευής και τρόποι αντιμετώπισης του μεγάλου όγκου ελλιπών δεδομένων που συλλέγονται σε πραγματικό χρόνο. Αυτές οι συστάσεις αποτελούν αφετηρία για τους ερευνητές και τους ψυχολόγους έτσι ώστε να ξεπεράσουν τις προκλήσεις και τα προβλήματα που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν και να παρέχουν έρευνες υψηλής ποιότητας.

Το βραβείο χρηματοδότησης, που επιδόθηκε στο Παγκόσμιο Συνέδριο του Οργανισμού ACBS, παρέχει την οικονομική δυνατότητα για εκπαίδευση και επέκταση των γνώσεων στη Θεραπεία Αποδοχής και Δέσμευσης, παρακολούθηση διεθνών ερευνητικών προγραμμάτων, και περαιτέρω προώθηση της έρευνας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Περισσότερα για τη βραβευμένη παρουσίαση μπορείτε να διαβάσετε και στον σύνδεσμο: https://contextualscience.org/acbs_foundation_student_scholarship

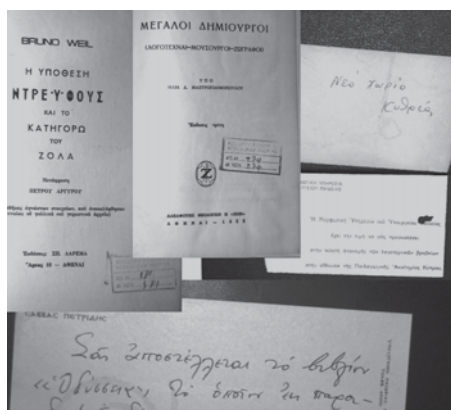
* Η Πννελόπη Κωνσταντίνου είναι εγγονή του Παπαδιομήδη.

Επαναδιορισμός καθηγητή Νίκου Καρτακούλλη ως Adjunct Professor στο Πανεπιστήμιο της Οτάβα

Τον επαναδιορισμό του καθηγητή Νίκου Καρτακούλλη, προέδρου του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, στη θέση του Adjunct Professor, στο Τμήμα Human Kinetics, αποφάσισε σε συνεδρία της, στις 11 Μαΐου 2021, η αρμόδια Επιτροπή διορισμών ακαδημαϊκού προσωπικού της Σχολής Επιστημών και Υγείας του Πανεπιστημίου της Οττάβα του Καναδά. Η απόφαση αυτή ελήφθη στη βάση αξιολόγησης της συμβολής του καθηγητή Καρτακούλλη στη διδασκαλία, έρευνα και συμβουλευτική παροχή σε διδακτορικούς φοιτητές της εν λόγω Σχολής. Σε επιστολή της, η κοσμήτορας της Σχολής Επιστημών και Υγείας, καθηγήτρια Lucie Thibault, συνεχάρη τον καθηγητή Καρτακούλλη, τονίζοντας ότι το Πα-

νεπιστήμιο της Ottawa και ιδιαίτερα η Σχολή της αναμένουν ακόμη περαιτέρω αναβάθμιση της μεταξύ τους συνεργασίας την επόμενη πενταετία. Η απόφαση τέθηκε σε ισχύ από την 1η Ιουλίου 2021 και είναι διάρκειας πέντε ετών και λήγει στις 30 Ιουνίου 2026.

Επανασύσταση Κοινοτικής Βιβλιοθήκης Ν. Χωρίου Κυθρέας

Με ιδιαίτερη ευχαρίστηση το Κοινοτικό Συμβούλιο του Νέου Χωρίου ανακοινώνει ότι οι προσπάθειες ανασύστασης της Κοινοτικής Βιβλιοθήκης του Νέου Χωρίου Κυθρέας στο οίκημα του ιερού ναού του Αγίου Χαράλαμπος στην Αγλαντζιά συνεχίζονται. Η Βιβλιοθήκη μας αρχικά θα επανασυσταθεί με τα 61 βιβλία, τα οποία ανήκαν στην Κοινοτική Βιβλιοθήκη του Νέου Χωρίου που διασώθηκαν και διαφυλάχθηκαν από τους Κώστα Ζερβό και τη σύζυγό του Λένια Ζερβού-Λαμπρία και τον ιερέα της κοινότητάς μας πατέρα Διομήδη Κωνσταντίνου. Τα βιβλία που ήλθαν στην κατοχή μας καταλογογραφήθηκαν, και φωτογραφήθηκαν τα εξώφυλλα τους, ώστε να υπάρχει ένας πρώτος κατάλογος της Βιβλιοθήκης.

Σημειώνουμε ότι η αίτηση για ίδρυση της Κοινοτικής Βιβλιοθήκης έγινε τον Φεβρουάριο του 1970 και τα πρώτα βιβλία στάλθηκαν τον Μάιο του ίδιου χρόνου. Για τη στέγασή της παραχωρήθηκε το οίκημα της ΟΧΕΝ, στην πλατεία μπροστά από τον Άγιο Χαράλαμπο, και είχε περίπου 400-500 βιβλία.

Πέρασ της πρώτης φάσης των εργασιών αποκατάστασης στον Άγιο Χαράλαμπο

Η Δικοινοτική Επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομιά το προηγούμενο διάστημα με την αρωγή σύσσωμης της κοινότητας του Νέου Χωρίου Κυθρέας προχώρησε στην αποκατάσταση και συντήρηση της οροφής του ναού του Αγίου Χαράλαμπος. Η πρώτη φάση των εργασιών ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2021, παρά τις δυσκολίες που επέφερε η πανδημία. Το αμέσως επόμενο διάστημα αναμένεται να ξεκινήσει η β' φάση του έργου που προβλέπει την αποκατάσταση του καμπαριού και της τοικοποιίας. Όπως ενημέρωσε τον κοινοτάρχη Χρίστο Λαμπρία, το μέλος της Δικοινοτικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά Σώτος Κτωρής, στην α' φάση έγινε πολύ καλή δουλειά και πλέον

η Επιτροπή προχωράει σε προσφορές για τη β' φάση, κατά την οποία θα διορθωθεί ένα κομμάτι της στέγης που είχε κεραμίδια, θα αλλαχτούν οι πόρτες, θα υποστηριχτεί ο γυναικωνίτης και θα συντηρηθεί το εικονοστάσι. Επίσης, όπως είπε ο κ. Κτωρής τα συνεργεία θα προχωρήσουν σε περαιτέρω επιδιόρθωση των τοίχων, θα περιφραχθεί η εκκλησία, και θα συντηρηθεί ο τάφος του Κώστα Χαράλαμπος Χατζηζαβρού, ο οποίος βρίσκεται στο πίσω μέρος του ναού. Σύμφωνα με τους πρώτους υπολογισμούς το κόστος θα ξεπεράσει τις 100.000 ευρώ.

Μία ακόμη ευχάριστη εξέλιξη είναι ότι σε συνεδρία της Δικοινοτικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά αποφασίστηκε η έναρξη εργασιών για τον εξωραϊσμό και συντήρηση του κοιμητηρίου του χωριού, το οποίο βρίσκεται σε άσχημη κατάσταση. Η κοινότητα θα ενισχύσει την προσπάθεια με το ποσό των 5.000 ευρώ.

Αναπάντητο γράμμα που δεν εστιάλη ποτέ...

● ● ●

Είμαι σίγουρη, όπως ήρωας υπήρξες στην ολιγόχρονη ζωή σου, έδωσες τη μάχη σου και απέναντι στον χάρο που ακόνιζε από νωρίς το σπαθί του.

ΤΗΣ ΛΕΝΙΑΣ ΖΕΡΒΟΥ ΛΑΜΠΡΙΑ

Κωστάκη μου, 29 Ιουνίου 1974, ημέρα Σάββατο. Καλεσμένη όλη η οικογένεια στο Βαρώσι, στα γενέθλια της Ρένας, κόρης της ξαδέλφης μας, ήταν και η τελευταία ημέρα που σε είδα. Άργησες λίγο να 'ρθεις και σε περιμέναμε. Ανψύχνασες λίγο, αλλά σε λίγο άκουσα χειροκρότημα και κατάλαβα ότι ήρθες. Ήσουν η ψυχή της παρέας, με το χιούμορ και τα ανέκδοτά σου, με τις κουβέντες σου, όλοι χαιρόντουσαν μαζί σου. Μετά που τελειώσαν τα γενέθλια, μού ζήτησες να πάμε στον Άγιο Μέμνονα, για-

τί το σπίτι σου ήταν προς το τέλος του. Ανέβηκα στη μηχανή μαζί σου, σε αγκάλιασα σφικτά και δεν ξέρω γιατί, ένιωσα ένα σφιξίμο στο στήθος. Φτάνοντας στο σπίτι έκανες σαν μικρό παιδί. Μου έδειχνες το ένα, το άλλο, γελούσες και χαιρόμουν μαζί σου που σας αξίωσε ο Θεός μαζί με την Αντρούλα, τη γυναίκα σου, να τελειώσετε το σπίτι σας μετά από αρκετό καιρό. Και μου είπες, αδελφέ μου, άμα το τελειώσω θα κάμω ένα τραπέζι σε όλη την οικο-

γένεια. Και ήσουν τόσο χαρούμενος και το τσίμπημα στο στήθος εξαφανίστηκε. Όταν θα επιστρέψαμε στο χωριό ο αποχαιρετισμός σου μου φάνηκε κάπως. Το αγκάλιασμά σου πιο σφικτό και κράτησε περισσότερο. Γυρίζοντας το βλέμμα πίσω σε είδα να στέκεσαι στον δρόμο και να μας κουνάς το χέρι. Και τότε επανήλθε το τσίμπημα. Και δεν είχα άδικο.

20 Ιουλίου 1974. Μετά από το προδοτικό πραξικόπημα, οι πόρτες του νησιού

μας άνοιξαν στον εχθρό. Όταν άκουσα για την επιστράτευση σε περίμενα να έλθεις στο χωριό για να πας στη μονάδα σου και να παρουσιαστείς. Πού να ήξερα ότι από το βράδυ σε έστειλαν σε άλλη μονάδα άσχετη με τη δική σου, παρ' όλες τις διαμαρτυρίες σου ότι η παρουσίασή σου έπρεπε να είναι αλλού. Η φιλοπατρία σου και τα ιδανικά σου όμως σε ταρακούνησαν, η πατρίδα κινδύνευε και παρουσιάστηκες στην περιοχή Σακκάρια με ελάχιστα πολεμοφόδια, χωρίς ούτε ένα κράνος. Κατά τη διάρκεια της μάχης, άκουσες έναν συμπολεμιστή σου να φωνάζει βοήθεια, γιατί χτυπήθηκε στο μάτι. Δεν περίμενα κάποια άλλη κίνηση από μέρους σου αδελφέ μου. Δεν θα στεκόσουν άβουλος παρατηρητής, έτρεξες να τον μεταφέρεις σε ασφαλές μέρος, κουβαλώντας τον στον ώμο για μεγάλη απόσταση, οπότε δέχτηκες μια ριπή στην κοιλιά από Τούρκο ακροβολιστή. Εσύ όμως συνέχιζες μέχρι που οι δυνάμεις σου σε εγκατέλειψαν. «Επαιίζαν με», είπες σε άλλο στρατιώτη που έτρεξε να σας μεταφέρει στο ανύπαρκτο Νοσοκομείο Αμμοχώστου. Συνέχιζες όμως να δίνεις θάρρος με τις λίγες σου δυνάμεις στον άλλο τραυματία κατά τη μεταφορά σας στο πρόχειρο νοσοκομείο. Κι όμως δεν άντεξες ούτε να σε χειρουργήσουν, αδελφούλη μου. Είμαι σίγουρη, όμως, όπως ήρωας υπήρξες στην ολιγόχρονη ζωή σου, έδωσες τη μάχη σου και απέναντι στον χάρο που ακόνιζε από νωρίς το σπαθί του, περιμένοντας το επόμενο θύμα του και εσύ ήσουν ένα εύκολο θύμα γι' αυτόν, η μάχη όμως ήταν άνιση και εσύ έγινες ο πρώτος ήρωας του χωριού μας. Οι άγγελοι σε παρέλαβαν και σε πήραν στον παράδεισο, στην αγκαλιά του Θεού, σε μια ήσυχνη γωνιά όλο γαλήνη και ηρεμία, αυτή ήταν η θέση που σου είχαν ετοιμάσει και αυτή σου άξιζε.

23 Ιουλίου 1974 ήλθε το μαύρο και φαρμακερό μαντάτο στο χωριό και από εκείνη τη μέρα η ζωή μας άλλαξε, έσβησε. Από το κλάμα και το μοιρολόι μας το σπίτι μας γέμισε κόσμος και τα μαλλιά του πατέρα μας σε μια νύκτα άσπρισαν. Τα λόγια του μάτωναν την καρδιά όλων μας. Άφηνε το μοιρολόι και συνέχιζε με αυτο-

σχεδία δίστιχα για σένα, η φωνή του σιγά-σιγά έσβηνε και το μοιρολόι συνεχιζόταν, ξεσκίζοντας τις καρδιές μας. Και μετά ακολουθούσε αυτή η παγωμένη σιωπή, που έλεγε τόσα πολλά και τα δάκρυα δεν σταματούσαν ποτέ έστω και αν τα μάτια του ήταν κλειστά. Εγώ και η αδελφή μας Ρένα προσπαθήσαμε να τον παρηγορήσουμε αλλά μάταια. Η μητέρα μας και η αδελφή μας Μάρω ήταν στο Λονδίνο και βίωσαν από εκεί όλο τον πόνο, ο Χρίστος μας στον στρατό ανίδεος για την τραγωδία του σπιτιού μας. Όταν το έμαθε, δεν μπορώ να σου περιγράψω τον πόνο του. Έδωσε δε και στο μικρότερό του γιο το όνομά σου. Κώστα! Θυμάσαι που η γιαγιά Ελενίτσα κάποτε σου έλεγε: «Κω-στούδι, γλυκονόματο». Πολλές φορές το λέω και εγώ στον Κώστα του Χρίστου μας με συγκίνηση και σε θυμάμαι.

Θέλω τόσα να σου πω αδελφέ μου. Η οικογένειά μας μεγάλωσε με παιδιά και εγγόνια, είμαστε μια αγαπημένη, ενωμένη οικογένεια, αρκετά περήφανη για σένα που το δείχνει με κάθε τρόπο, με την ανελλιπή παρουσία της σε όλα σου τα μνημόσυνα και τις εκδηλώσεις που γίνονται προς τιμή σου. Το «αδελφέ» που συνήθιζα να σου λέω και σου άρεσε, πολλές φορές, ασυναίσθητα το λέω και στον Χρίστο μας, όχι μόνο εγώ αλλά και οι αδελφές μας και του αρέσει νομίζω. Μας προσέχει, είναι ο φύλακας άγγελός μας και ένας άγιος, ικανός κοινοτάρχης του χωριού μας που χαιρεί μεγάλης εκτίμησης από όλους.

Άφησα τελευταία τη γυναίκα σου Αντρούλα, που τόσο αγάπησες και μαζί φτιάξατε το σπίτι σας. Μία αξιοπρεπής και άξια μητέρα, μεγάλωσε τον γιο σας, τον πάντρεψε και στέκεται πάντα δίπλα στα τρία υπέροχα εγγόνια σας.

Όσο για το χωριό μας, τι να σου πω! Πλήρωσε βαρύ τίμημα, όταν μπήκαν οι Τούρκοι στις 14 Αυγούστου και όσοι δεν πρόλαβαν να φύγουν βίωσαν πολλά βάσανα και κακουχίες. Σκοτωμοί, εκτελέσεις, δολοφονίες εν ψυχρώ, λεπλασίες, αγνοούμενοι, είναι λίγα από τα «κατορθώματά» τους στον άμαχο πληθυσμό του χωριού μας. Χρειάζομαι πολλές σελίδες για να απαριθμήσω τα πιο πάνω και να

σου περιγράψω με πόνο ψυχής για το κατάντημα της προδομένης Κύπρου μας.

Έχουμε, όμως, Κωστάκη μου, και άλλους επτά λεβέντες – ήρωες χωριανούς μας που έδωσαν τη ζωή τους στο πεδίο της μάχης ή εκτελέστηκαν κατά την αιχμαλωσία τους. Το όνομά τους θα γραφτεί όπως και το δικό σου με χρυσά γράμματα στην ένδοξη ιστορία του χωριού μας. Συχνά σκέφτομαι πόσο γρήγορα περνά ο καιρός, σαν το νερό που κυλά και δεν στρέφεται πίσω. Πέρασαν 47 χρόνια και δεν μπορέσαμε να πάρουμε τα μαρτυρικά οστά σου από τον Άγιο Μέμνονα που είσαι θαμμένος, δεν σου κάναμε μια αξιοπρεπή κηδεία και να ανάβουμε ένα καντηλάκι στον τάφο σου κατά πως θέλει η θρησκεία μας, ίσως βρει γαλήνη και ηρεμία η βασανισμένη σου ψυχή.

Και τώρα αδελφούλη μου, θέλω τόσα να μου πεις... 47 χρόνια μετά και με βασανίζουν τόσες σκέψεις, τόσα ερωτήματα. Τι να σκέφτηκες, όταν σε πυροβόλησαν; Πού να ταξίδεψε ο λογισμός σου, στο χωριό, στους δικούς σου, στον Άγιο Μέμνονα, στη γυναίκα, στον γιο σου, στο σπίτι που δεν χάρηκες; Φοβήθηκες όταν σε πήραν στο νοσοκομείο και κατάλαβες τη σοβαρότητα της κατάστασής σου; Ήθελα να 'μουν πλάι σου, άγγελέ μου, να σε έχω στην αγκαλιά μου, να σου κρατώ το χέρι, να σου χαϊδεύω τα μαλλιά, να σου λέω ότι σ' αγαπώ, να σου δίνω θάρρος, να σε ακούω αν ήθελες κάτι να μου πεις, να σε παρηγορώ, να σου κλείσω τα όμορφα μελαγχολικά σου μάτια. Καλή αντάμωση, Κωστάκη μου!

Η αδελφή σου
Λένια.

● ● ●

*Ιερή υπόσχεση
οδής της
οικογένειας:
Δεν πρόκειται
ποιέμα ποιέ
να σε ξεχάσου-
με και θα
σε αγαπάμε
για πάντα.
Μας δείπεις.*

Η ιστορία ενός Νιοχωρίτη αιχμαλώτου

Ο Παναγιώτης Κούννου διηγείται τις συνταρακτικές ημέρες της αιχμαλωσίας του.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗΝ **ΑΝΤΡΗ ΚΟΥΝΝΟΥ**

Λένε πως το να έχεις ρίζες είναι ίσως η πιο σημαντική ανάγκη της ανθρώπινης ψυχής. Ακόμη κι αν σε ξερίζωσαν με τον πιο βίαιο τρόπο από τον τόπο σου, στερώντας σου τα πάντα, αφήνοντάς σε να ζεις με τον πόθο της επιστροφής 47 ολόκληρα χρόνια...

Από τα πρώτα πράγματα που είχα μάθει ως παιδί, ήταν τα ονόματα των κατεχόμενων χωριών των γονιών μου. Μεγαλώνοντας σε προσφυγικό συνοικισμό, μ' ένα σωρό μαυροφορεμένες γιαγιάδες και παππούδες, όλοι τους με μια πικρή ιστορία για να διηγηθούν, μου ήταν πολύ οικεία η ερώτηση «πόθεν είσαστεν;» τόσο στη γειτονιά όσο και στο σχολείο, όπου η πλειονότητα των παιδιών ήταν πρόσφυγες. Το Συριοχωρι της Μόρφου, τόπος καταγωγής της μητέρας μου, και το Νέο Χωριό Κυθρέας, απ' όπου κατάγεται ο πατέρας μου, ήταν μεν μέρη άγνωστα για εμένα, αλλά την ίδια στιγμή ζωντάνευαν μέσα από δεκάδες γλυκόπικρες ιστορίες σε οικογενειακά τραπέζια και φιλικές συναθροίσεις.

Θυμάμαι τον πατέρα μου να περιγράφει εμπειρίες από την αιχμαλωσία του. Ήταν 22 χρονών, όταν πιάστηκε αιχμάλωτος, Δεκαπενταύγουστο του 1974. Είδε, έζησε και έχουν χαραχθεί όχι μόνο στη μνήμη μα και στο κορμί του πολλά από εκείνα τα τραγικά γεγονότα. Η τουρκική εισβολή αποτελεί το πιο επώδυνο κεφάλαιο της ζωής του.

Σε μια εκ βαθέων εξομολόγηση, καταθέτει τη δική του μαρτυρία για την αιχμαλωσία του και όλα εκείνα τα φρικτά γεγονότα που τον σημάδεψαν για πάντα.

ΑΠΟ ΤΟ ΝΕΟ ΧΩΡΙΟ... ΣΤΑ ΑΔΑΝΑ

«Ήμουν 22 χρονών, όταν πιάστηκα

αιχμάλωτος, ήμουν έφεδρος. Με συνέλαβαν με άλλους στρατιώτες και γυναικόπαιδα λίγο πιο κάτω από την εκκλησία της Αγίας Μαρίας στην Κυθρέα. Θυμάμαι πως σηκώσαμε ψηλά τα χέρια χωρίς να ξέρουμε τι μας περιμένει. Στη συνέχεια μας μετέφεραν πεζούς στην εκκλησία μας, του Αγίου Χαράλαμπος στο Νέο Χωριό. Εκεί βρίσκονταν κι άλλοι χωριανοί μας. Αρκετούς ήταν η τελευταία φορά που τους είδα... Την επομένη, μας έδεσαν πισθάγκωνα και μας μετέφεραν στο Γκαράζ του Παυλίδη κοντά στη Λευκωσία και απ' εκεί στην Κερύνεια όπου στη συνέχεια επιβιβαστήκαμε όπως-όπως στο πλοίο, με προορισμό το λιμάνι της Μερσίνας. Όταν φτάσαμε εκεί, μας έβαλαν μέσα σε κάτι μεγάλα στρατιωτικά αυτοκίνητα Bedford, και από εκεί ξεκινήσαμε για τις φυλακές των Αδάνων. Η ατμόσφαιρα που επικρατούσε ήταν τρομακτική. Ήθελαν να μας λιντσάρουν οι Τούρκοι. Μας έβριζαν συνέχεια. Στην ανάκριση –θυμάμαι– ένας Τούρκος στρατιώτης πήρε από την τσέπη μου το καρτάκι που μου είχε δώσει ο Ερυθρός Σταυρός πριν φύγουμε. Έγραφε «Παναγιώτης Κούννου» και κάποια στοιχεία μου. Το είδε και αμέσως μετά το έσκισε».

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟ... ΤΕΛΟΣ

«Θυμάμαι εκατοντάδες αιχμαλώτους. Δύσκολο να υπολογίσω τον ακριβή αριθμό. Στις φυλακές στα Άδανα είδα και Ελληνοκύπριους που είχαν μεταφερθεί πολύ πριν από εμάς εκεί. Κάποιοι ήταν πληγωμένοι, τραυματισμένοι στο κεφάλι. Εικόνες που σου ράγιζαν την καρδιά. Εκεί είδα με έκπληξη και γνωστούς μου που δεν ήξερα ότι βρίσκονταν στα Άδανα. Άκουγα που έλεγαν ότι κάποιοι αιχμάλωτοι ξυ-

“

Με συνέλαβαν με άλλους στρατιώτες και γυναικόπαιδα δίγιο πιο κάτω από την εκκλησία της Αγίας Μαρίας στην Κυθρέα. Θυμάμαι πως σηκώσαμε ψηλά τα χέρια χωρίς να ξέρουμε τι μας περιμένει...

λοκοπήθηκαν άγρια με ζωστήρες. Δεν ήξερα τι μας περιμένει. Κάποια στιγμή, μας συγκέντρωσαν όλους σε ένα χώρο και ένας Τούρκος αξιωματικός άρχισε να μας μιλάει. Με τα λίγα τούρκικα που ήξερα, κατάλαβα ότι μας είπε: «Λυπάμαι που βρίσκεστε σε αυτή την κατάσταση. Σκεφτείτε όμως τι έκαναν οι δικοί σας στην Τόχνη και την Αλόα στους δικούς μας. Σκέφτηκα πως ίσως και να πλησιάζει το τέλος».

ΕΚΛΙΠΑΡΩΝΤΑΣ ΓΙΑ ΖΩΗ

«Στα Άδανα μείναμε δύο μέρες. Μετά μας χώρισαν σε ομάδες, μας έδωσαν τα χέρια και μας έβαλαν σε μεγάλα λεωφορεία. Κάποιοι μεταφέρθηκαν στις φυλακές στην Αμάσεια του Πόντου και άλλοι στην Αντίγιαμα, νοτιοανατολικά της Τουρκίας. Εγώ ήμουν ανάμεσα σε αυτούς που πήγαν στην Αμάσεια. Το ταξίδι με τα λεωφορεία ήταν ατέλειωτο. Η διαδρομή ήταν πολύ μεγάλη και εμείς με τα χέρια δεμένα. Τα μάτια όχι. Σε μερικούς μόνο τα είχαν κλείσει. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, κάναμε στάση για να πάνε κάποιοι τουαλέτα. Οι εικόνες ήταν τριτοκοσμικές. Θυμάμαι μια πινακίδα που έγραφε «Αγκαρα» 480 χιλιόμετρα. Πολλοί ήταν εκείνοι που δέχθηκαν άγριες επιθέσεις από φανατισμένους Τούρκους. Θυμάμαι Ελληνοκύπριους να εκλιπαρούν για τη ζωή τους, μη ξέροντας ποια θα ήταν η τύχη μας. Πολλοί από τον φόβο τους ουρούσαν επάνω τους και άλλοι δεν μπορούσαν ούτε αυτό να κάνουν έχοντας το πιστόλι από πάνω τους. Κάποιοι φορούσαν μπλούζες με τον Ετζεβίτ να μοιράζει την Κύπρο. Θυμάμαι έντονα την εικόνα ενός Τούρκου στρατιώτη να τραβά τα γένια ενός ιερέα, του πάτερα Θεόφιλου, μέσα στο λεωφορείο. Πήγε να χτυπήσει και εμένα

μετά και του φώναξε κάποιος στα τουρκικά να με αφήσει γιατί ήμουν μικρός. Όσπου κάποια στιγμή φτάσαμε στην Αμάσεια».

ΟΙ ΑΠΕΙΛΕΣ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ

«Για δυόμισι μήνες βιώσαμε τεράστιο ψυχολογικό πόλεμο στις φυλακές. Οι Τούρκοι στρατιώτες υπάκουαν τυφλά τους αξιωματικούς τους. Μας απειλούσαν ότι θα μας σκοτώσουν όλους. Η έκταση των φυλακών ήταν τεράστια. Το φαγητό ελάχιστο. Ένα ζουμί με γεύση βοδινού, φακές, λίγες ελιές. Πολλές μέρες χωρίς καν ψωμί. Η κατάσταση ήταν απελπιστική. Αναρωτιόμασταν τι κάνουν οι δικοί μας για μας; Ακούγαμε διάφορα και δεν ξέραμε τι να πιστέψουμε. Επικρατούσε εκνευρισμός και μεταξύ μας. Το γεγονός ότι δεν ξέραμε ποια θα ήταν η τύχη μας σε συνδυασμό με την εξάντληση, ψυχολογική και σωματική, έκανε κάποιους να χάσουν την υπομονή τους. Θυμάμαι δύο Ελληνοκύπριους

“

Άκουσαν το όνομά μου στο ραδιόφωνο. Το είπαν ιεδευταίο, μου είπε η γιαγιά σου που κόνιψε να πεθάνει από το μαράσι, το άγχος και την αγωνία.

“

Έχω επιστρέψει ποδοδέσφορές σαν επισκέπτis... Δεν ξέρω αν θα αξιωθώ να επιστρέψω στις ρίζες μου για πάντα. Το εύχομαι όμως και θα το ελπίζω μέχρι να πεθάνω.

αιχμαλώτους που κάποια στιγμή πάστηκαν στα χέρια, καθώς συζητούσαν για τη συμφωνία που έκανε η κυβέρνηση για τους αιχμαλώτους και για το ποιος φταίει που οδηγηθήκαμε ως εδώ. Οι μεν κατηγορούσαν τους δε».

Η ΤΡΑΓΙΚΗ ΕΙΡΩΝΕΙΑ

«Τον Οκτώβρη μάθαμε για την επιστροφή. Το τρίτο δεκαήμερο απολύθηκαν τμηματικά πάνω από 1.000 Έλληνες και Τούρκοι αιχμαλώτοι. Ήταν οι τελευταίες μεγάλες ομάδες αιχμαλώτων. Ανάμεσά τους ήμουν και εγώ. Η τραγική ειρωνεία είναι πως μέχρι τότε η οικογένειά μου δεν είχε ιδέα αν ζω ή αν πέθανα, αν θα με ξανάβλεπαν ή αν δεν θα επέστρεφα ποτέ. Άκουσαν το όνομά μου στο ραδιόφωνο. Το είπαν τελευταίο, μου είπε η γιαγιά σου που κόντεψε να πεθάνει από το μαράζι, το άγχος και την αγωνία. Ξυπόλυτοι, εξαντλημένοι από τη ψυχολογική αλλά και τη σωματική βία, πεινασμένοι, ακολουθήσαμε ξανά εκείνη τη μεγάλη διαδρομή μέχρι που μπήκαμε στο πλοίο για την επιστροφή. Εκεί συνάντησα ξανά αρκετούς Ελληνοκύπριους αιχμαλώτους που ήμασταν μαζί πριν μας χωρίσουν στα Άδανα. Όλοι μας κουρασμένοι. Είχαμε ξεπεράσει τα όρια της εξάντλησης».

ΤΟ ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

«Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού συνέβη κάτι που ποτέ δεν θα ξεχάσω. Ήθελα να πάω στην τουαλέτα. Με προειδοποίησε ένας Ελληνοκύπριος ότι δεν αφήνουν και καλύτερα να τα έκανα πάνω μου, αλλά δεν μπορούσα. Με το που επιχειρήσα να πάω, ένας Τούρκος πήρε ένα λάστιχο με νερό και άρχισε να με βρέχει βάζοντας μάλιστα πίεση. Σάστισα. Δεν μπορούσα να καταλάβω το γιατί. Όχι βέβαια πως είχαν λογική όλα όσα έκαναν. Τον ρώτησα γιατί το έκανε και τότε με το κοντάκι του όπλου με χτύπησε στο πρόσωπο και το κεφάλι.

Έχασα τις αισθήσεις μου. Δεν θυμάμαι τι έγινε μετά. Μόνο ότι μόλις φτάσαμε στην Κύπρο, δεν επιβιβάστηκα στα λεωφορεία για το Λήδρα Πάλας με τους υπόλοιπους αιχμαλώτους. Αυτοκίνητο των Ηνωμένων Εθνών με μετέφερε στο παλιό Γενικό Νοσοκομείο της Λευκωσίας όπου μου παρείχαν τις πρώτες βοήθειες. Νοσηλεύτηκα για πέντε ημέρες. Ήμουν εξουθενωμένος όσο ποτέ. Μετά επέστρεψα στην οικογένειά μου. Γίναμε πρόσφυγες».

ΖΩΝΤΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΘΟ ΤΟΥ ΓΥΡΙΣΜΟΥ

«Για χρόνια δεν είχαμε άλλο θέμα συζήτησης εκτός από τον πόλεμο και την προσφυγιά. Πληγές που δεν θα γιάνουν ποτέ. Πέρασαν 47 χρόνια, μα δεν περνά μέρα που να μη σκεφτώ το χωριό μου. Το πόσο αγαπημένοι ήμασταν όλοι. Αν με ρωτήσεις τι έφαγα χτες μπορεί να μη θυμάμαι να σου πω. Αλλά από το Νέο Χωριό Κυθρέας θυμάμαι τα πάντα. Και φυσικά μου λείπουν τα πάντα. Τα απλά, τα καθημερινά, τα λίγα, τα πολλά. Είναι όλα στο μυαλό και την καρδιά μου. Έχω επιστρέψει πολλές φορές σαν επισκέπτης... Δεν ξέρω αν θα αξιωθώ να επιστρέψω στις ρίζες μου για πάντα. Το εύχομαι όμως και θα το ελπίζω μέχρι να πεθάνω».

“

Στην ανάκριση –θυμάμαι– ένας Τούρκος σιρατιώτης πήρε από την τσέπη μου το χαριάκι που μου είχε δώσει ο Ερυθρός Σταυρός πριν φύγουμε. Έγραφε «Παναγιώτης Κούννου» και κάποια στοιχεία μου. Το είδε και αμέσως μειά το έσκισε.

ΡΕΒΕΚΚΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΠΙΕΡΗ

Ευτυχώς!

Ευτυχώς που κάποτε έρχεται κι αυτή η σκόνη.
Ευτυχώς!
Για να κρύβει τη σημαία της ντροπής.

Μάρτιος 2008

Σειρήνες

Μας ξύπνησαν και φέτος οι σειρήνες.
Δε βρέθηκε τότε έστω και ένας,
να δεθεί στο κατάρτι,
να βουλώσει τ' αφτιά με κερι,
να μην αποκοιμηθεί απ' τις Σειρήνες;
Να σώσει το καράβι...

20 Ιουλίου 2020

Μια γιαγιά σαν όλες τις άλλες;

ΤΗΣ ΡΕΒΕΚΚΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΠΙΕΡΗ

Την ιστορία την είχα ακούσει πολλές φορές. Και ποιος Νιοχωρίτης δεν την έχει ακούσει; Την πρώτη φορά που την άκουσα με είχε συγκλονίσει. Τη δούλευα στο μυαλό μου και σκεπτόμουν πώς μπορούν αυτοί που την αφηγούνται να το κάνουν με τόση φυσικότητα; Είναι όλα αυτά μια φυσιολογική

ροή γεγονότων; Για περίοδο πολέμου, ναι! Είμαι σίγουρη ότι κάποιοι έχουν δει και έχουν ακούσει και χειρότερα. Η σκέψη, όμως, ότι όλα αυτά συνέβησαν στο χωριό μου, με πρωταγωνιστές ανθρώπους που οι δικοί μου συναναστρέφονταν, είχαν σχέσεις, με παιδιά της ηλικίας μου που θα ήταν οι μελλοντικοί φίλοι, συμμαθητές και συμμαθήτριές μου με τάρραζε και με αναστάτωνε περισσότερο και από την

τραγικότητα του αποτελέσματος.

Δεν είχα ακριβώς συνειδητοποιήσει ποιοι ήταν οι πρωταγωνιστές, μου ήταν δύσκολο άλλωστε να συνδέω ονόματα και οικογένειες, μιας και δεν είχα ζήσει στο χωριό, δεν γνώριζα τη δομή, τις σχέσεις των ανθρώπων ούτε και τη μορφή του χωριού. Μέχρι πριν από λίγα χρόνια όλα αυτά δεν μπορούσαν να ταυτοποιηθούν στο μυαλό μου. Μεγαλώνοντας, γνωρίζοντας συγχωριανούς και μετά τις επισκέψεις στο χωριό, ειδικά μετά την ξενάγηση από τον κοινοτάρχη μας, μπόρεσαν να μπουν σε μια τάξη και να συνδεθούν γεγονότα, πρόσωπα και κτήρια.

Μια τυχαία συνάντηση στην υπερα-

γορά της περιοχής μου με τον συγχωριανό Νίκο Κελεπέσι, μου ξαναθύμισε αυτή την ιστορία. Αφήσαμε τα ψώνια στα καλάθια και ανάμεσα σε απορρυπαντικά και καθαριστικά πιάσαμε την κουβέντα για το χωριό. Εκείνη τη στιγμή συνειδητοποίησα πως η πρωταγωνίστρια της φοβερής ιστορίας ήταν η γιαγιά του, Ελένη του Πεπέ. Το δουλέψαμε λίγο. Ο Νίκος μάζεψε υλικό από συνεντεύξεις της γιαγιάς του και αναδιηγήσεις της μητέρας του. Μου εξήγησε γεγονότα με δικές του αναφορές σε μνήμες που είχε ως μεγαλύτερος, για τη συκιά που συχνά μαδούσε για να απολαύσει τους καρπούς της και η οποία μετά έγινε σημείο αναφοράς των εγκλημάτων πολέμου, για τους δικούς του που χάθηκαν, για την αγωνία των ημερών και το άρθρο είναι έτοιμο.

Μικρός φόρος τιμής σε μια γιαγιά που με κίνδυνο της ζωής της και αφηφώντας τη βαναυσότητα των Τούρκων εισβολέων κατάφερε και έσωσε ένα μωρό. Μια ζωή που ξέφυγε από του χάρου τα δόντια ίσως τυχαία ίσως γιατί ήταν θέλημα Θεού, σίγουρα, όμως, γιατί η γιαγιά Ελένη ήταν εκεί. Μια γιαγιά σύμβολο αγώνα, που απεικονίζεται και σε γραμματόσημο προσφυγικό! Μια γιαγιά οι πράξεις της οποίας εμπνέουν και σήμερα εμάς να γράψουμε το άρθρο μας, τον δισέγγονό της να ετοιμάσει ένα ντοκιμαντέρ στο πλαίσιο των σπουδών του, τα παιδιά και τα εγγόνια της να φυλάνε ως μεγάλη κληρονομιά τις συνεντεύξεις της στις τότε γνωστές εφημερίδες της Κύπρου. Μια γυναίκα που ενώ είχε χάσει επαφή με όλους τους δικούς της, με τον σύζυγό της να αγνοείται μετά τις πρώτες μέρες του εγκλωβισμού τους, με την ίδια να έχει καταταλαιπωρηθεί, να έχει βάλει στόχο ζωής της να φέρει στις ελεύθερες περιοχές τη Μαρία, το βρέφος που βρήκε ζωντανό ανάμεσα σε μια κόλαση.

«Μαύρες μέρες της τουρκικής εισβολής του 1974. Συγκεκριμένα δευτέρα φάση του Αυγούστου, αυτή που επηρέασε και το χωριό μας. Στις 15 Αυγούστου Τούρκοι ένοπλοι στρατιώτες μαζί με Τουρκοκύπριους, κάποιους συντοπίτες μας μπαίνουν στο χωριό. Δεν μπήκαν άρματα ή θωρα-

Μικρός φόρος τιμής σε μια γιαγιά που με κίνδυνο της ζωής της και αφηφώντας τη βαναυσότητα των Τούρκων εισβολέων κατάφερε και έσωσε ένα μωρό.

κισμένα, μόνο στρατός. Πυροβολούσαν, λεπλατούσαν και φώναζαν στα ελληνικά να μαζευτούμε όλοι στην εκκλησία. Μας είχαν κλεισμένους εκεί από το πρωί μέχρι το βράδυ. Ήμασταν περίπου 200 μπορεί και περισσότεροι. Υπήρχαν και εγκλωβισμένοι από την Κυθρέα. Τη νύχτα μας επέτρεπαν να πάμε να κοιμηθούμε στα σπίτια μας. Έκαμαν πολλά! Μας έκλεβαν, μας κτυπούσαν, μας ταλαιπωρούσαν και μας τρομοκρατούσαν... Τον άντρα μου, τον έπαιρναν μαζί τους κάθε μέρα στον ραδιοσταθμό του Μπαϊράκ, γιατί μιλούσε και τούρκικα και αγγλικά. Τον έφερναν πίσω το δείλις.

Πρόσεξα ότι η οικογένεια της ξαδέλφης μου Μαρίτσας του Χάμπου δεν ήταν μαζί μας στον Άγιο Χαράλαμπο. Αποφάσισα τη νύχτα πριν πάω σπίτι μου, να περάσω από το δικό τους να δω τι συνέβαινε. Είχαν και δύο παιδιά ανάπηρα. Ίσως χρειάζονταν βοήθεια. Παρόλο που οι οδηγίες ήταν ρητές να πηγαίνουμε απ' ευθείας στα σπίτια μας, λοξοδρόμησα και πήγα προς τα κει.

Είχα δει σκοτωμούς στο παρελθόν, αλλά αυτό που αντίκρισα μπαίνοντας στο σπίτι της Μαρίτσας με τάραξε. Ήταν αποτρόπαιο, φρικιαστικό. Φώναξα μια φορά χωρίς να λάβω απάντηση και για να μη με ακούσει κανένα περίπολο μπήκα αμέσως στο σπίτι... Αίματα και πτώματα παντού...

Είδα τη Σωτηρού νεκρή κοντά στο κρεβάτι με το μωρό στην αγκαλιά της.

Γύρισα να φύγω για να βρω τον άντρα μου και να του ζητήσω να κάνει κάτι για να τους θάψουμε. Άκουσα το κλάμα της μικρής Μαρίας και ξαναγύρισα προς τη Σωτηρού.

Κατάλαβα τότε ότι η μικρή Μαρία ίσως κοιμόταν στο κρεβάτι και γι' αυτό η Σωτηρού, ενώ ήταν πυροβολημένη, σερνόταν προς τα εκεί για να πάει στο μωρό της. Οι Τούρκοι ευτυχώς δεν αντιλήφθηκαν την παρουσία της μικρής Μαρίας. Η Μαρία μάλλον όταν ξύπνησε έπεσε από το κρεβάτι και πήγε στην αγκαλιά της νεκρής της μητέρας. Έτσι τις βρήκα, αγκαλιά.

Με δυσκολία απέσπασα το μωρό από τη μητέρα του.

Πήγα σπίτι και αφού λούσαμε, περιποιηθήκαμε, ταίσαμε και ντύσαμε τη Μαρία

με ρούχα των εγγονιών μου που φύλαγα, την κοιμίσαμε.

Μετά από 8-9 ημέρες μας μάζεψαν. Ένας Τούρκος αξιωματικός με πλησίασε και με ρώτησε κάτι. Κατάλαβα ότι μιλούσε για το μωρό. Του έβαλα τις φωνές. Έβγαλε το περιστροφικό αλλά τον σταμάτησε ένας από τους τουρκοκύπριους. Μου είπε ότι ήθελε να του δώσω το μωρό. Του είπα αποκλείεται και τότε κάποιες συγχωριανές μπήκαν μπροστά και του είπαν να με αφήσει ήσυχη και ότι είναι εγγονή μου.

Σταμάτησε το επεισόδιο εκεί και ακολούθως μας χώρισαν τους συγχωριανούς σε δύο ομάδες. Κάποιοι θα έφευγαν για Λευκωσία και οι υπόλοιποι, ανάμεσά τους κι εγώ με τη Μαρία, στο στρατόπεδο συγκέντρωσης γυναικόπαιδων στο διπλανό χωριό, τη Βώνη.

Εντω μεταξύ οι Τούρκοι εκείνη την ημέρα είχαν πάρει τον άντρα μου, όπως κάθε μέρα στον ραδιοσταθμό τους, και έκτοτε δεν τον ξαναείδα. Τον άφησα ζωντανό και είναι δηλωμένος αγνοούμενος.

Παρέμεινα στη Βώνη μέχρι την πρώτη εβδομάδα του Σεπτεμβρίου. Και εκεί περνούσαμε πολύ δύσκολα. Μας τρομοκρατούσαν και μας έλεγαν κάθε τόσο για τα κακά που έκαναν στο χωριό μας. Μας απειλούσαν αλλά πλέον δεν φοβόμασταν. Μας κορόιδευαν, αλλά κι εμείς τους φτύναμε και τους καταριόμασταν.

Προσπάθησαν να μου πάρουν για δεύτερη φορά το μωρό και μετά με πίεζαν καθημερινά να το αποχωριστώ, αλλά τους είπα όπου πάει το μωρό θα πάω μαζί του. Στόχο στη ζωή μου είχα βάλει να σώσω το μωρό και να το ελευθερώσω. Είχα χάσει τον άντρα μου και δεν ήξερα τι είχε απογίνει η υπόλοιπη οικογένειά μου, ο γιος μου και η κόρη μου και οι οικογένειές τους. Δεν θα το άφηνα σε κανενός τα χέρια. Και στη Βώνη μου συμπαράσταθηκαν συγχωριανές κι άλλες γυναίκες μέχρι τελικά να πειστούν οι Τούρκοι να μας αφήσουν ελεύθερες».

Στις 5 Σεπτεμβρίου η γιαγιά Πεπέ παρέδωσε τη μικρή Μαρία στον πατέρα της Παντελή Ρωτό Κεσμέ, που ήταν έφεδρος στρατιώτης και δεν βρισκόταν στο χωριό την μέρα της εισβολής. Ο στόχος της είχε επιτευχθεί!

*Η Εδένη του
Πέπε έβαλε
στόχο ζωής
της να φέρει
στις εδέυθρες
περιοχές τη
Μαρία, το βρέ-
φος που βρήκε
ζωντανό ανά-
μεσα σε μια
κόλαση!*

Προσωπικά ένιωθα σαν υποστρατιώτης

Ο Χρίστος Μελέ Λαμπρίας αφηγείται τις ημέρες του καινού Ιουΐνη του 1974.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟ ΛΑΜΠΡΙΑ,
ΑΠΟΣΤΟΛΟ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Χρίστος Μελέ Λαμπρίας, γεννηθείς στις 9 Ιουλίου του 1953, με γονείς τον Μελέ Λαμπρία από το Νέο Χωριό Κυθρέας και τη Μαρία Χατζησωτηρίου από την Αμμόχωστο έζησε τη φρίκη του πολέμου του 1974 εκείνες τις πρώτες ημέρες μετά την τουρκική εισβολή. Βίωσε το πραξικόπημα που είχε προηγηθεί στη μονάδα του και εις μνήμη των συμπολεμιστών του που χάθηκαν παραχώρησε στη *Νιοχωρίτικη Φωνή* αυτή τη συνέντευξη. Εμείς τον ακούσαμε με προσοχή, και οι στιγμές αμνηχανίας ήταν πολλές...

–Πότε καταταχθήκατε και ποια ήταν η στρατιωτική σας πορεία κατά τη διάρκεια της θητείας σας;

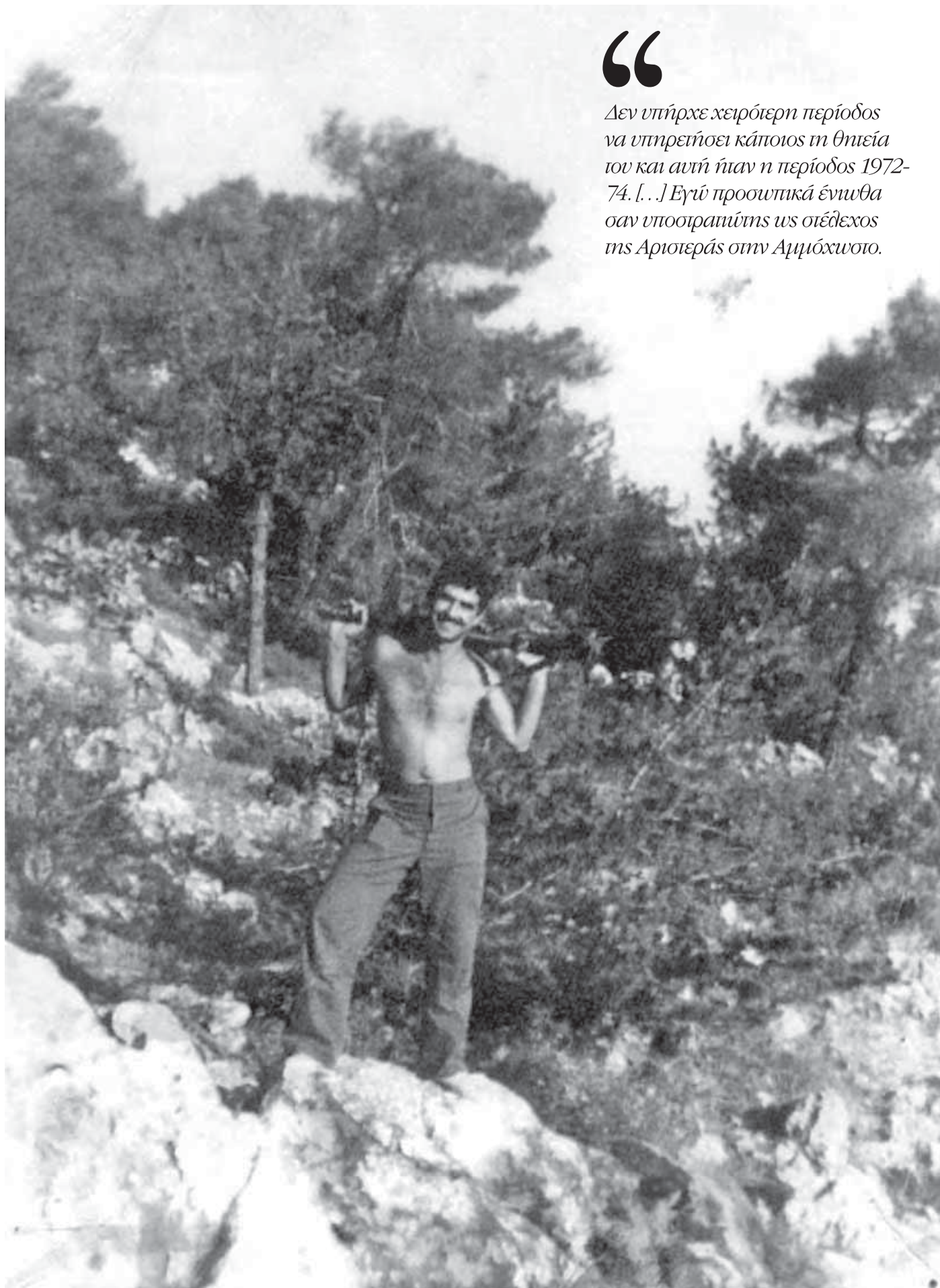
–Κατατάχθηκα στην Εθνική Φρουρά (Ε.Φ.) στις 20 Ιουλίου 1972, στο ΚΕΝ Καραόλου στην Αμμόχωστο. Εκεί έμεινα για πέντε μέρες και μετά μετατέθηκα στο ΚΕΝ Γεροσκήπου όπου έκανα τη βασική εκπαίδευση μου, για 40 μέρες, και εκεί ορκίστηκα. Δεκαπέντε μέρες μετά την ορκωμοσία μετατέθηκα ως τυφεκιοφόρος σε τάγμα πεζικού στη Μύρτου, κοντά στα Πάναγρα. Στη Μύρτου υπηρέτησα για έξι μήνες και τον Μάρτιο του 1973 μετατέθηκα στο 231 Τάγμα Πεζικού με έδρα το χωριό Άγιος Βασίλειος Κερύνειας, υπό τη δικαιοδοσία του οποίου υπήρχαν τα φυλάκια Καλαμπάκι και Γομαρίστρα. Τοποθετήθηκα στο φυλάκιο Γομαρίστρα, κάτω από το φρούριο του Αγίου Ιλαρίωνα, ουσιαστικά στους πρόποδες του τουρκικού θύλακα.

–Πώς ήταν η κατάσταση κατά την υπηρεσία σας, τι κλίμα επικρατούσε. Ποια αίσθηση επικρατούσε, πώς συμπεριφέρονταν οι αξιωματικοί;

–Δεν υπήρχε χειρότερη περίοδος να υπηρετήσει κάποιος τη θητεία του και αυτή ήταν η περίοδος 1972-74. Μην ξεχνάτε ότι το 1973 έγινε και η αλλαγή του δικτάτορα Παπαδόπουλου από τον άλλο δικτάτορα τον Ιωαννίδη. Το φυλάκιο ήταν μια παράγκα, ζεστή το καλοκαίρι, κρύο τον χειμώνα, είχαμε μόνο μια ξυλόσομπα. Φαγητό όποτε θυμούνταν μας έφερναν. Κάποτε θυμάμαι φτάσαμε σε μια κατάσταση πείνας και αποφάσισα να χτυπήσω με το όπλο μου ένα κατσίκι ενός Τουρκοκύπριου βοσκού, από το χωριό Κρινί (δίπλα από το Κιόνελι), ο οποίος είχε γύρω στα 500-600 γίδια. Μπροστά μας υπήρχε φυλάκιο των Ηνωμένων Εθνών, οι κυανόκρανοι ήταν Φιλανδοί και πιο μπροστά του το τ/κ χωριό Πιλέρι, οπότε ήταν επικίνδυνο να πυροβολήσω. Όμως, δύο φορές την εβδομάδα ερχόταν ένα ελικόπτερο και βλέπαμε με τα κιάλια που ξεφόρτωναν τεράστιες ποσότητες τροφίμων, λες και θα τάζαν ολόκληρο λόχο και όχι ένα φυλάκιο. Σκέφτηκα, λοιπόν, την ώρα που απογειωνόταν το ελικόπτερο και έκανε θόρυβο να χτυπήσω ένα κατσίκι, γιατί αν μας κατάγγελλε ο Τ/κ θα πηγαίναμε στρατοδικείο –έτυχε αυτό στον πρώτο λόχο. Έτσι, την ώρα που σηκώθηκε το ελικόπτερο είδα ένα κατσίκι σε ένα βράχο και το πυροβόλησα στο κεφάλι. Στο μεταξύ βρήκαμε στο δάσος ένα βαρέλι και το διαμορφώσαμε σε φούρνο για να ψήνεις οφτόν κλέφτικον. Το γδάραμε, θάψαμε το δέρμα και τα εντόσθια, για να μη αφήσουμε ίχνη, και το κάναμε κλέφτικο στο βαρέλι-φούρνο. Ήμασταν 11 άτομα με τον λοχία και δεν μας έφτασε! Την άλλη μέρα το πρωί ακούμε μια φωνή: «Κουμπάρος, κουμπάρος». Είχαμε έναν λοχία από το Παραλίμνι, ο Ξενής ο Ταμένος και διερωτήθηκε ποιος είναι. Ήταν ο Τ/κ βοσκός. Κατέβηκα κάτω και

“

Δεν υπήρχε χειρότερη περίοδος να υπηρετήσει κάποιος τη θητεία του και αυτή ήταν η περίοδος 1972-74. [...] Εγώ προσωπικά ένιωθα σαν υποστρατιώτης ως στέδεχος της Αριστεράς στην Αιμώχλωστο.

“

*«Έδα και θέ-
δω σε, ήριαν
οι φακέλλοι
σας, ρε είσαι
ο μεγαλύτερος
τρομοκράτης
που υπάρχει
στο στρατεύ-
μα». Πρόσεξε,
του δέω, μη με
κάνεις ποδάη
παρέα γιατί θα
σε πάρουν και
σένα για συ-
νεργό. Από τότε
δεν μου ξανά-
φερε σάντιους.*

τον ρώτησα τι θέλει. «Εσύ, έρθει κάτω, μιλήσει εγώ», μου είπε ο Τ/κ. Του είπα να φύγει, να πάει στο καλό. Πρέπει να πω ότι του επιτρέπαμε να ποτίζει τα γίδια του σε πηγάδι που ήταν κάτω από το φυλάκιο στη νεκρή ζώνη που κανονικά απαγορευόταν. Ωστόσο, τον αφήναμε, γιατί δεν είχε αλλού νερό, δηλαδή του κάναμε χάρη. Κατέβηκα με τον λοχία κάτω. Μας έδωσε μια μπουκάλια κονιάκ, μάρκας supreme, παστουρμά της καμήλας, άναψε φωτιά και τον έβησε και μας είπε: «Κουμπάρος, όι να ξαναπαίξει τσουρούϊν», εμείς φυσικά αρνηθήκαμε ότι είχαμε πυροβολήσει το κατσικί. «Τζείνον τσουρούϊ που είσαι μαυρούϊ τζιεφαλή του», μας είπε. Διερωτηθήκαμε πώς μπορούσε να ξεχωρίσει ανάμεσα σε 500 γίδια ποιο έλειπε, οπότε αναγκαστήκαμε και παραδεχθήκαμε ότι το χτυπήσαμε γιατί πεινούσαμε. Του είπαμε εμείς σε αφήνουμε να ποτίζει τα γίδια, αυτό είναι ο φόρος για το πότισμα των κατσικιών και του υποσχεθήκαμε ότι δεν θα το ξανακάναμε. «Να φέρνει εγώ φαϊ, εν θα ξαναπαίξει τσουρούϊν», μας είπε. Και πράγματι μας έφερνε ελιόπιτες και χαλουμόπιτες, που όταν τις έκοβε μοσχομύριζε το βουνό.

–Σε επίπεδο στρατιωτικό, πολιτικό υπήρχε στην ατμόσφαιρα κάτι που...

–Εγώ προσωπικά ένιωθα σαν υποστρατιώτης, όπως κάθε στέλεχος της Αριστεράς, εγώ ήμουν στην Αμμόχωστο. Και να κρυφτούμε δεν μπορούσαμε λόγω ονόματος, δεν ήμουν π.χ. Ανδρέας Χαράλαμπους και να γίνει κανένα λάθος –που γίνονταν τέτοια λάθη. Όταν ζήτησα να καταταγώ στο Ναυτικό ο αξιωματικός άνοιξε τα κιτάπια του και συντρομάκτηκε, όταν διάβασε για μένα. Γιατί κακά τα ψέματα, ήταν όλοι ρουφιάνοι, οι καθηγητές μας, ο παπάς της ενορίας και έβαζαν τζιαί που την πούγκα τους. Εγώ ανήκα στην Αριστερά, αφού ο πατέρας μου ήταν στέλεχος της, αλλά δεν ήμουν τρομοκράτης. Πριν τοποθετηθώ στο φυλάκιο, έκανα ορεινή διαβίωση στον πρώτο λόχο, μέσα στο δάσος για μια βδομάδα, υπό συνθήκες ανταρτοπόλεμου. Κάθε βράδυ μας τάζαν με λαπά, βραστό ρύζι σκέτο, εκδικητικά. Κάθε μέρα ερχόταν ένα λαντ ρόβερ, που το συνόδευε ένας λοχίας της σειράς μου, ο οποίος δεν ξέρω

γιατί, με συμπάθησε και μου έφερνε ένα σάντιους, ενάμισι σελίνι, «για να μην πεθάνετε της πεινας», όπως μου είπε. Μου έφερνε για τρεις μέρες, στην τέταρτη με φώναξε: «Έλα και θέλω σε, ήρταν οι φακέλλοι σας, ρε είσαι ο μεγαλύτερος τρομοκράτης που υπάρχει στο στρατεύμα». Πρόσεξε, του λέω, μη με κάνεις πολλή παρέα γιατί θα σε πάρουν και σένα για συνεργό. Από τότε δεν μου ξανάφερε σάντιους. Τα πράγματα ήταν τραγικά.

–Εκεί μείνατε μέχρι τον πόλεμο, πώς έγινε...

–Εμάς τα βάσανά μας άρχισαν από το πραξικόπημα. Εγώ μεταφέρθηκα από το φυλάκιο δυο βδομάδες πριν από το πραξικόπημα. Στο φυλάκιο έπαιρνα επταήμερη άδεια κάθε 10-11 βδομάδες, δηλαδή κάθε δυόμισι μήνες πήγαινα σπίτι μου. Είχα κανονική άδεια 35 μέρες, ενώ για δύο χρόνια δικαιούσουν 60 μέρες, χωρίς να υπολογίζονται οι άδειες μικρής διάρκειας (24ώρες και 48ώρες). Στις 9 Ιουλίου ήταν τα γενέθλιά μου, ήταν σαν το έθιμο να παίρνεις 15 μέρες άδεια πριν από την απόλυση και μόλις επέστρεφες στη μονάδα απολυόσουν. Ζήτησα από τον λοχαγό να με γράψει για 15νθήμερη άδεια, οπότε κατέβηκα κάτω στο τάγμα στις 5 Ιουλίου 1974, για να επιστρέψω στις 20 και να απολυθώ. Με στέλνουν πίσω! Αυτή ήταν η μεγαλύτερη απογοήτευση της ζωής μου. Πήγα στη Λάπηθο, εμείς πάντα είχαμε τηλεφωνο σπίτι, το θυμάμαι μέχρι σήμερα το νούμερο 23704. Πήρα τηλεφωνο και είπα του πατέρα μου ότι δεν θα έλθω με άδεια, αλλά δεν έχω καθόλου λεφτά και φέρτε μου και ρούχα πολιτικά. Ήρθε με τον αδελφό μου τον Κωστάκη μέσω της Λαπήθου. Είχα ήδη μεταφερθεί στον λόχο. Θυμάμαι είπα του πατέρα μου: «Εν να κάμουν πραξικόπημα». Πόθεν το συμπέρανα; Εμείς το μεσημέρι, στις 2 μ.μ., ακούγαμε τον τ/κ ραδιοσταθμό «Μπαϊράκ» και μιλούσε κάποιος Τζαφέρ σε άπταιστα ελληνικά. Και είπε ότι την τάδε μέρα συναντήθηκαν οι διοικητές των ταγμάτων στην Τρίτη Ανωτέρα στη Λευκωσία, κι εγώ το διασταύρωσα ότι εκείνη την μέρα όντως έλειπε ο διοικητής. Και τον πίστεψα.

–Πώς και ακούγατε τουρκικό σταθμό;

–Γιατί τον ακούγαμε; Γιατί έβαζε λαϊκά τραγούδια Καζαντζίδη, Αγγελόπουλο, αυτά που μας άρεσαν τότε, όταν πήγα στον στρατό. Αυτός, φυσικά, μέσω της μουσικής έκανε την προπαγάνδα του. Μάλιστα, στον πόλεμο μας κορόιδεψε. Είπε συγκεκριμένα: «Σας μιλούμε από τον βυθό της θάλασσας που μας ρίξατε, γκλουγκλου-γκλού...»...

–Μάλιστα, και ήλθε το πραξικόπημα...

–Όταν έγινε το πραξικόπημα ήμασταν κάτω από τους πεύκους, στην έδρα του λόχου που ήταν ενάμιση χιλιόμετρο περίπου από το φυλάκιο της Γομαρίστρας, κατοτράχαλη όμως περιοχή. Εμείς ακούσαμε από το ραδιόφωνο ότι έγινε πραξικόπημα. Μετά από 15 λεπτά ήλθε ένα λαντ ρόβερ του δασονομείου και είπε στον λοχαγό ονόματι Μάμαλη. «Κύριε λοχαγέ, δώσε μου 3-4 στρατιώτες να κόψω την πυρκαγιά πάνω από το μικρό χωριό της Κερύνειας, Παλιόσοφο, μεταξυ Λαπήθου και Καραβά, γιατί αν καβαλικέψει τον Πενταδάκτυλο θα σας κάψει όλους». Ο λοχαγός αρνήθηκε γιατί, όπως του είπε, ήταν επιφυλακή. Τον παρακαλούσε θυμάμαι ότι για πέντε μέρες εγώ χωρίς νερό, υπήρχε λίγο νερό εκεί που ήταν τα λουτρά, σβήναμε την πυρκαγιά με τα κλαδιά των δέντρων. Σβήνει η πυρκαγιά με τα κλαδιά του πεύκου; Δεν θα ξεχάσω που την πρώτη μέρα στις 10 το βράδυ με βρήκε κάτω από τη μονάδα του Πυροβολικού και φύσηξε ένας αέρας και κατέκαψε όλη την πλαγιά του Πενταδάκτυλου, μέχρι το Κάρμι. Εκείνη τη νύχτα φόρτωσαν τα φορτηγά της μονάδας του Πυροβολικού, που αποστολή της ήταν να καταρρίψει τα μεταφορικά αεροπλάνα τύπου «Ντακότα» που μετέφεραν αλεξιπτωτιστές. Φόρτωσαν όλα τα βλήματα και ένας ανθυπολοχαγός είπε στον λοχαγό να τα βάλουν στο γήπεδο ποδοσφαίρου για να προστατευθούν από την πυρκαγιά. Ο λοχαγός αρνήθηκε και οδήγησε τα φορτηγά στον δρόμο με αποτέλεσμα να καταστραφούν από τη φωτιά. Μάλιστα, έγιναν οι εκρήξεις από τη φωτιά. Αυτό έγινε ξημερώματα της 16ης Ιουλίου 1974.

–Τις πρώτες μέρες του πραξικοπήματος, η κατάσταση στο στράτευμα

πώς ήταν; Τι ήρθε ως απόηχος;

–Η περιοχή που υπηρετούσαμε εμείς ήταν για τους υποστρατιώτες, οι οποίοι ιδεολογικά δεν ανήκαμε στη χούντα. Η Κερύνεια, όταν έγινε το πραξικόπημα, δεν είχε ισχυρό Εοκαβίτικο κίνημα. Εμείς πάνω στον Πενταδάκτυλο ήμασταν δύο λόχοι, των 100 ατόμων έκαστος. Αν κάναμε ντου προς τα κάτω... φοβόντουσαν μήπως κάνουμε κάποια αυτόβουλη ενέργεια. Πιστεύω –κι αυτό είναι προσωπική εκτίμηση– ότι την πυρκαγιά αυτοί την έβαλαν για να μας απασχολήσουν, μήπως οργανωθούμε και...

–Αλλά δεν ήρθε καμιά διαταγή...

–Τη δεύτερη ημέρα του πραξικοπήματος, βρέθηκα σε μια περιοχή κοντά στον άλλο λόχο και είδαμε μέσα στο δάσος ένα ντεπόζιτο και τρέξαμε όλοι διψασμένοι και πιπιλούσαμε με τα χείλη μας τη βρύση και τραβούσαμε την πράσινη γλίνα της βρύσης για να ξεδιψάσουμε.

“

Κατεβάσαμε την τουρκική σημαία, την έσκιασα και την έβαλα σε σιντ φούστας Χα-βάι... δεν ήταν ηρωισμός, απλώς είμαστε 21 χρονιών, είμαστε φοιτησιασμένοι, και εγώ είπα του εαυτού μου «αν είναι να πάω να μη πάω έρπονίας».

Εκείνη την στιγμή έρχεται ένα λαντ ρόβερ, με τον υποδιοικητή τον Καλιμάνη, ο οποίος μας έβγαλε ένα λογίδριο. Σε κάποια στιγμή τραβά το περιστροφό του, εκεί βρεθήκαμε κάποιοι του τρίτου λόχου, ήταν κάποιος από το Στρουμπί ή το Πολέμι της Πάφου, της σειράς μου αλλά δεν ήξερα την ιδεολογία του... Του βάζει το περιστροφό στο κεφάλι και του λέει: «Ρε πούστη, εσύ του Λυσσαριδίν είσαι;». Ευτυχώς τελικά δεν τον πυροβόλησε.

–Μάλιστα...

–Ημουν, λοιπόν, στο φυλάκιο και ήλθε ο διοικητής του 11ου Τακτικού Συγκροτήματος, που ήταν κοντά στην Κοκκινοτριμιθιά και μας έβγαλε ένα λογίδριο. Υπήρχε διάχυτη η εντύπωση ότι κάτι θα γίνει, γιατί ο Μακάριος ανακοίνωσε μείωση της στρατιωτικής θητείας στους 12 μήνες. Μας είπε μη φοβάστε τίποτε, έτσι να μας κάνουν με ένα βλήμα του όλμου ένα χωριό θα φεύγει. Αυτός ο άνθρωπος ήταν ο πιο ανανδρος, ο πιο βρώμικος άνθρωπος που γνώρισα. Πήραμε δύο Τ/κ αιχμαλώτους, όταν βγήκαμε στο Καλαμπάκι, ο ένας ήταν μεσήλικας, υπέρβαρος, μιλούσε άπταιστα ελληνικά, με πολιτικά. Ο άλλος που ήταν με στρατιωτική στολή τον εκτέλεσε εν ψυχρώ. Ο άλλος, τον οποίο κρατούσαμε εμείς αιχμάλωτο, έκλαιε δικαιολογημένα, ήταν νιόπαντρος, δούλευε με κάποιο Ε/κ αλουμινατζή, και μας τα έλεγε. Εγώ τους είπα: «Αν δεν τον αφήσουμε να φύγει θα έχει την ίδια μοίρα με τον άλλο». Είμαστε μόνοι μας, γύρω στα 10 άτομα, του λύσαμε τα χέρια και τον αφήσαμε να φύγει. Του είπα: «Βλέπεις αυτά τα φώτα εκεί; Είναι το χωριό Φώττα, τρέξε και αν σε πιάσουν μην πεις ότι σε αφήσαμε εμείς. Αυτός γλύτωσε.

ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΧΩΡΙΣ ΟΠΛΟ

–Μετά από πέντε μέρες έγινε η εισβολή...

–Η εισβολή γινόταν κάτω από τα πόδια μας, αλλά εγώ δεν είχα οπτική επαφή με την απόβαση, λόγω υψομετρικής διαφοράς, ήταν όμως πολύ κοντά μας. Ήταν δε μια περιοχή που κανένας δεν πίστευε ότι θα γινόταν η απόβαση. Ήταν ένας μικρός κόλπος. Γιατί έκαναν εκεί την απόβαση; Γιατί έκαναν προγεφύρωμα μεταξύ της παραλίας και του τουρκικού θύλακα, έρι-

ξαν πολλούς αλεξιπτωτιστές.

–Όταν γινόταν η εισβολή τι κλίμα επικρατούσε στον λόχο; Ποιες ήταν οι διαταγές;

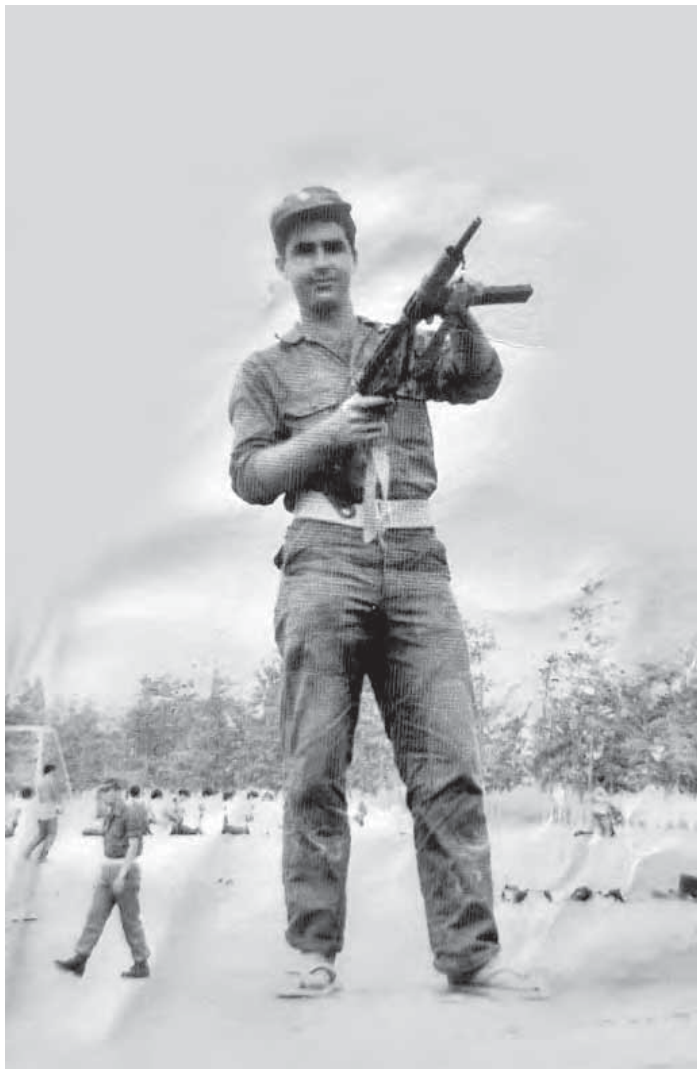
–Το πρώτο πράγμα που έγινε είναι ότι μας έριξαν γύρω από τον λόχο μερικές βόμβες ναπάλμ, με αποτέλεσμα να τραυματιστεί με εγκαύματα ένας λοχίας από τον Άγιο Θεόδωρο Λάρνακας. Ήρθε ο διοικητής με το λαντ ρόβερ. Μας μάζεψε, με διαταγή να κάνουμε επίθεση στο Καλαμπάκι όπου ήταν το πιο προκεχωρημένο και πιο καλά οχυρωμένο φυλάκιο των Τούρκων. Εγώ στο μεταξύ είχα παραδώσει και τον οπλισμό μου, γιατί θα απολυόμουν. Εκείνη τη στιγμή πήρα ένα όπλο και για να δεις πόσο «τυχερός» ήμουν το τυφέκιο μου, το μαρτίνι, δεν είχε εξολκεία και δεν έβγαζε τον κάλυκα. Πήγα στον πόλεμο δίχως όπλο. Όταν μπήκαμε πάνω στο Καλαμπάκι, αυτούς τους δύο τους αιχμαλώτους, που σας είπα παραπάνω, ήταν κρυμμένοι σε πολυβολεία που έσκαψαν στη γη και δεν τους αντιληφθήκαμε. Αν μας έβαζαν με τα πολυβόλα, θα μας θέρριζαν, δεν θα επιζούσε κανείς.

Στη συνέχεια, αφήσαμε τον κ. Χρίστο Μελή Λαμπρία να μας διηγηθεί τις στιγμές εκείνες... τις δύσκολες ώρες της κατάληψης του Καλαμπακίου, εν σιωπή. Είχαμε αποφασίσει να παρέμβουμε διακριτικά.

«Στην επιχείρηση κατάληψης του Καλαμπακίου σκοτώθηκε ένας γνωστός μου από το Γυμνάσιο, ένα χρόνο πιο μικρός μου, αθλητής μεγάλων αποστάσεων από το Παραλίμνι, ο Ηλίας Μάρκου, ο οποίος ήλθε με το λαντ ρόβερ του διοικητή και τον έβαλαν σκοπό σε ένα παρατηρητήριο που ήταν σε ψηλό βράχο που δέσποζε της περιοχής και έβλεπε τον τουρκικό θύλακα. Την ώρα που περνούσαμε με τον λοχαγό μας, τον Μάμαλη, τον ρώτησε: «Κύριε λοχαγέ, να έλθω κι εγώ;» Εγώ κρατούσα την κάσια με τα μπρεν και πήρε αυτός την κάσια. Του λέω: «Ρε μαλάκα, σήκω φύγε». Κάναμε πυρ και κίνηση και του έλεγα: «Γιατί ήλθες, αφού εσύ είσαι του τάγματος». Εγώ βγήκα μαζί με εκείνο που μπήκε πρώτος προς το φυλάκιο. Κατεβάσαμε την τουρκική σημαία,

την έσκισα και την έβαλα σε στυλ φούστας Χαβάι... δεν ήταν ηρωισμός, απλώς είμαστε 21 χρονών, είμαστε φοίτσιασμένοι, και εγώ είπα του εαυτού μου «αν είναι να πάω να μη πάω έρποντας». Όταν βγήκαμε πάνω στο φυλάκιο είδαμε πάλι φυλάκιο και τρέξαμε όλοι να πιούμε νερό. Εγώ πρώτος, στη μέση της διαδρομής, γονάτισα όπως την αγελάδα, έπαθα εξάντληση, πέντε μέρες δίχως φαγητό και νερό, τρέχοντας μέρα νύχτα να σβήσουμε την πυρκαγιά με τα κλαδιά του πεύκου, γονάτισα και με προσπέρασε ο συμπολεμιστής μου και σκοτώθηκε μπροστά μου, έπεσε βλήμα όλμου μέσα στα πόδια του. Θα μπορούσε να ήμουν εγώ. Τον μεταφέραμε στο τουρκικό φυλάκιο και μονολογούσε: «Μάνα μου, μάνα μου». Ήταν πολύ τραγικό, τον γνώριζα προσωπικά, ήταν φίλος μου και νιώθω κάπως ένοχος γιατί θα ήμουν εγώ στη θέση του. (σ.σ. ο κ. Χρίστος Μελέ Λαμπρία δακρύζει, σιωπά... πραγματικά ζήσαμε μια φορτισμένη στιγμή). Δεν μπορούσα να ισορροπήσω μετά, σαν να αδικησα κάποιον. Όταν βγήκα πάνω στο φυλάκιο βρήκα τουρκικό οπλισμό, είχε μια σπλιά μέσα στην οποία είχε πέντε μπρεν (οπλοπολυβόλο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου), τα τρία σε λειτουργήσιμη κατάσταση, ενώ στα άλλα δύο είχαν βγάλει «τα αεροπλανάκια», αυτά δηλαδή που έκαναν την παλινδρομηση. Πήρα το ένα μπρεν και μια κάσια με σφαιροθήκες. Υπήρχε ένας έφεδρος με γυλιό και εξαρτήσεις, ενώ εγώ φορούσα ένα δανεικό πουκάμισο, και του είπα: «Πάρε τις χειροβομβίδες και γέμισε τον γυλιό σου». Μα αν είναι παγιδευμένες, ρώτησε κάποιος. Κάτω από το φυλάκιο εγκατέλειψαν ένα λαντ ροβερ και μία μοτοσικλέτα. Ρε, αυτοί κόπηκαν του βούρου και θα παγίδευαν οπλισμό; Του είπα. Ρώτησα τον έφεδρο αν θέλει να γίνει γεμιστής μου και δέχθηκε. Αν δεν απατώμαι λεγόταν Έκτορας. Τη νύχτα μας είπαν να είμαστε ιδιαίτερα προσεχτικοί γιατί οι αλεξιπτωτιστές θα κάνουν επίθεση για να ανακαταλάβουν το Καλαμπάκι, γιατί ήταν στρατηγικής σημασίας. Εγώ το πίστεψα, αλλά ήταν τότε η κούραση και η εξάντληση και αποκοιμήθηκα. Με ξύπνησε ένας λοχίας με μια κλωτσιά στα άρβυλα. «Είσαι ο Χρίστος Λαμπρίας», με

ρώτησε και κρατούσε μια λίστα με ονόματα. Άρχισε να διαβάζει ονόματα: Χρίστος Λαμπρίας, Θωμάς Θωμαΐδης, Μελής Καλλής, από τη Λεμεσό, δεν θυμούνται τους άλλους. Θα πάτε που πάνω που το Πιλέρι και θα κάνει επίθεση ο λόχος το πρωί για να καταλάβει το Πιλέρι, με τον λοχαγό Δαμιανίδη, με το παρατσούκλι Σκάης, τον αδελφό του οποίου τον είχα καθηγητή μου στη Β΄ Γυμνασίου, Παφίτης στην καταγωγή. Εγώ, επειδή ήμουν του φυλακίου, ήξερα την περιοχή και κάποτε κατέβαινα στο φυλάκιο των Οπέδων και τους ζητούσαμε τσιγάρα και μας έδιναν. Φτάσαμε έξω από το Πιλέρι, υπήρχαν κάποιες θέσεις μάχης. Στο μεταξύ δεν υπήρχε καμιά κάλυψη, αυτές οι θέσεις μάχης ήταν πέτρες, η μία πάνω στην άλλη, όπως τον φράκτη μιας μάντρας, δεν υπήρχε μπετόν. Όταν έφτασα εκεί δεν υπήρχε κάτι να καλυφθούμε, ούτε θρουμπί. Βάζω το μπρεν πήδηξα τον... φράκτη, ξάπλωσα κάτω κι άναψα ένα τσιγάρο. Το τσιγάρο κολλούσε στα χείλη μου. Ήλθαν και οι άλλοι και οι Τούρκοι στο μεταξύ άρχισαν και μας έβαζαν με πολυβόλα. Από λάθος μας χτυπούσαν και οι δικοί μας από τη «Γομαρίστρα», ευτυχώς ήταν ο Μάνης που ήταν τελείως άστοχος. Από το Κρινί μας χτυπούσε ένα πολυβόλο και ο χειριστής ήταν πολύ εύστοχος, ρίχνοντας στη θυρίδα του φυλακίου. Στο μεταξύ κάνει επίθεση ο λόχος, μαζί και ο συγχωριανός Νίκος Ζερταλής. Σε κάποια φάση οι Τούρκοι έστησαν ένα πολυβόλο απέναντί μας και μου λέει ο λοχαγός: «Πήγαινε και δοκίμασε να το εξουδετερώσεις για να μπορέσουμε να φύγουμε». Άλλωστε, είχα το πιο αξιόπιστο όπλο, το μπρεν. Υπήρχε ένας βράχος που με κάλυπτε μέχρι τον λαιμό και έστησα το μπρεν πάνω στον βράχο. Σε ανύποπτο χρόνο έριξα 28 σφαίρες μέσα στη θυρίδα. Η βλακεία που έκανα, έβγαλα την σφαιροθήκη, αλλά άφησα το μπρεν πάνω στον βράχο, είχα το αίσθημα ότι τους εξουδετέρωσα –δεν μου αρέσει να λέω τους σκότωσα, και μακάρι να μην τους σκότωσα– εκείνη τη στιγμή σκέφτεσαι σαν ρομπότ, λέω να τους ρίξω ακόμη μία αποχαιρετιστήρια ριπή και να πω στους άλλους να φύγουμε, γιατί θα μας εγκλώβιζαν. Πράγματι έβαλα το μπρεν

και μόλις πάτησα τη σκανδάλη, μου ρίχνει μια ριπή από τα αριστερά προς τα δεξιά με σφαίρες ντουμ ντουμ. Με βρήκε ακριβώς στον αγκώνα του χεριού μου. Με πέταξε περίπου τρία μέτρα και το χέρι μου ήταν όπως μια κουφή που τη σφάζεις. Διατήρησα την ψυχραιμία μου, δάγκωσα το χέρι μου και το ένιωσα, αν δεν ένιωθα το χέρι μου, ίσως να μην είχα τη δύναμη να διασωθώ. Έτρεξα στο πολυβολείο, όπου ήταν όλοι μαζεμένοι και δεν σκέφτηκε κανένας να μου σταματήσει την αιμορραγία, γιατί έχασα πάρα πολύ αίμα. Τους λέω: «Εγώ φεύγω, αν μείνουμε εδώ θα μας πιάσουν». Με ακολούθησε ο Έκτορας, λέγοντάς μου ότι θα έλθει μαζί μου. «Αν έχω μια πιθανότητα να γλυτώσω είναι να φύγω μόνος μου» του είπα. Γίνονταν μάχες, καταγισμός πυρών, υπήρχαν μόνο καζάφκια για να

καλυφθεί κάποιος, στην ποταμωσιά που πότιζε ο Τ/κ τα γίδια του ήταν μαζεμένοι οι δικόι μας. Εκεί βλέπω κάποιον δικό μας να με σημαδεύει και του έβαλα τις φωνές, ήταν ο Χάρης, ο επονομαζόμενος Ροχαλής, γιατί όταν ροχαλίζει έτρεμε ο Πενταδάκτυλος. Πήγα εκεί και ήπια μια σύκλα νερό που έπιναν τα γίδια. Ξεκίνησα να βγω στο Καλαμπάκι, στα τρία τέταρτα της διαδρομής έχασα τις δυνάμεις μου, και έτρεξε ένας λοχίας, που λεγόταν Άντωνας και με βοήθησε να κάνω τα τελευταία πέντε μέτρα. Ο Άντωνας είναι από την Αργάκα και είναι γαμπρός του Αβέρωφ Νεοφύτου. Είπα στον Άντωνα την ώρα που θα ερχόταν το λαντ ρόβερ με το ψωμί, τις ελιές και το νερό να με μεταφέρει στα μετόπισθεν. Φώναξε τον Μαζώττο και του είπα να κοιτάξει αν ήλθε το λαντ ρόβερ. «Μόλις ήλθε τωρά», του είπε. «Ρε Άντωνα, πες σε κανένα να με πάρει γιατί δεν μπορώ, αν δεν με πάρει το λαντ ρόβερ, δεν γλυτώνω». Με φορτώθηκε ο Μαζώττος και με πήρε στο λαντ ρόβερ. Ο οδηγός ήταν ένας στρατιώτης έξι μηνών και συνοδηγός κάποιος από τη Ζώδια. Εγώ πίσω με τα πόδια μου να κρέμονται, είχα δε τόσους πολλούς πόνους ιδιαίτερα από τα σκαμπανεβάσματα, όταν το λαντ ρόβερ εκκινεί μέσα στα χωράφια. Του είπα να μου δώσει κάτι να δαγκώσω.. αυτός μου έδωσε το χέρι του, του το μάτωσα! Με μετέφερε, λοιπόν, στον Άγιο Ερμόλαο, οπου είχε σταθμό πρώτων βοηθειών, ήταν ένας έφεδρος μακρυμάλλης, μάλλον φοιτητής της Ιατρικής. Τον παρακάλεσα να πει στον οδηγό να με μεταφέρει στο νοσοκομείο, όπως και έκανε. Ο οδηγός όμως, όντας νέος ήθελε δελτίο

κινήσεως. Του λέει ο έφεδρος που είχε νησιάνια στο πουκάμισό του: «Βλέπεις κανένα άλλο εδώ βαθμοφόρο; Να τον πάρεις αμέσως στο νοσοκομείο». «Διατάξτε, κύριε λοχία», του λέει. Καθ' οδόν προς το νοσοκομείο έβαζε συνέχεια η αεροπορία, κοντά στον Γερόλακκο, παρ' ολίγο να με παρασιονώσει. Φτάσαμε στο νοσοκομείο, και τους είπα να μην πάνε πίσω γιατί δεν υπάρχουν ελπίδες. Τελικά πήγαν πίσω και ο οδηγός σκοτώθηκε...».

ΑΛΛΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Ο κ. Λαμπρίας συνεχίζει σχεδόν απνευστί τη διήγησή του. Δεν χρειάστηκε να επέμβουμε, να ρωτήσουμε κάτι περισσότερο... Μετά που εισήχθη στο νοσοκομείο άρχιζε μια άλλη περιπέτεια για εκείνον, που εν πολλοίς αντικατοπτρίζει όσα έζησαν κι άλλοι συμπολεμιστές του...

«Μου έβαλαν ένεση για να κοιμηθώ. Ήλθε και με είδε ένας πρώην λοχαγός μας, ο Μυλωνίδης, ήταν χουντικός. Για να τον πικάρω, αφού ήξερε ποιος ήμουν, του είπα: «Είδες και τον συγγενή μου, τον Τάκη Λαμπρία, που έγινε υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ, κολλητός του Καραμανλή;». «Γιατί, τι σχέση έχει με την Κύπρο», με ρώτησε. «Κύπριος είναι» του λέω «και είναι θεός μου». Έφυγε αμέσως. Μετά από μια-δυο μέρες με πήραν σε ιδιωτική κλινική, νομίζω του Ιωάννου. Περνούσε μια νοσοκόμα και την παρακάλεσα να τηλεφωνήσει στο κοινοτικό τηλεφώνω του Νέου Χωρίου και να ζητήσει κάποιο με το όνομα Λαμπρίας ή συγγενή του και να του πει ότι ο Χρίστος Λαμπρίας του Μελή είναι ελαφρά τραυματίας, είναι καλά, και να ενημερώσουν τους δικούς μου στην Αμμόχωστο. Τότε τραυματίας και σκοτωμένος δεν είχε πολλή διαφορά. Στο τηλεφώνω ήταν ο θεός μου Αντρέας, ο μεγαλύτερος της οικογένειας. Σε κάποια στιγμή εμφανίζεται ο θεός Αντρέας με την κόρη του Ρένα στον θάλαμο. Εγώ δεν περίμενα να τους δω. Άλλωστε, ήταν επικίνδυνο από τους βομβαρδισμούς της τουρκικής αεροπορίας. Ο θεός μου παρακάλεσε κάποιο συγχωριανό του που είχε αυτοκίνητο και ήλθαν. «Θεΐε, γιατί ήλθες, ήταν επικίνδυνο, εγώ απλώς ζήτησα να τηλεφωνήσεις του πατέρα μου να τον ενημερώσεις». «Εγώ ψέματα του αδελφού

μου δεν του λέω, άμα δεν δω με τα μάτια μου δεν μπορώ να του πω αν είσαι ελαφρά τραυματίας». Μετά από καιρό η ξαδέλφη μου μου είπε ότι μέχρι να γυρίσουμε στο χωριό δώσαμε δέκα φορές μέσα στα αυλάκια για να γλυτώσουμε από την τουρκική αεροπορία».

—Κύριε Λαμπρία, σήμερα, μετά από 47 χρόνια, τι έμεινε από όλα αυτά που μας διηγηθήκατε;

—Τη στιγμή της απόβασης έφυγα από την εφηβεία και έγινα άντρας. Αυτό ήταν, εγώ ό,τι κατάφερα –και έκαμα και πολλά σφάλματα στη ζωή μου– και μπορούσα να το εξηγήσω ότι όταν πλησιάσεις τόσο κοντά στον θάνατο τα υλικά αγαθά δεν σε συγκινούν. Αυτή είναι η δική μου εκτίμηση, αλλά έκανα πολύ καιρό, να ισοροπήσω με τον εαυτό μου, είχα και κάποιες τύψεις, ένιωθα κατά κάποιο τρόπο ένοχος που κατάφερα να επιβιώσω και κάποιοι άλλοι δεν το κατάφεραν. Πολλοί δεν το καταλαβαίνουν, αλλά εμένα αυτό μου έτρωγε τα σωθικά. Αυτή η συνέντευξη που κάνω σήμερα ας είναι εις μνήμη **αυτών που σκοτώθηκαν δίπλα μας.**

—Άξιζε όλο αυτό της Κύπρου;

—Αν βρεις κάποιο που να σου πει ότι άξιζε, σημαίνει ότι δεν είναι λογικός άνθρωπος.

—Μπορούσε να είχε αποφευχθεί;

—Μα ήταν όλα προσχεδιασμένα. Οι Τούρκοι γιατί έκαναν την απόβαση εκεί που ήταν αδιανόητο να την κάνουν. Την έκαναν εκεί γιατί ήξεραν ότι δεν θα έχουν αντίσταση. Έχω ένα φίλο μου που είναι αγνοούμενος, χάθηκε στην «Ασπρη Μούττη», εκεί βγήκαν τα τανκ, πέρασαν από κάτω από το κάστρο του Βουφαβέντο, τον Άγιο Χρυσόστομο και βγήκαν στα Λακκοβούναρα, στα χώματά μας (εννοεί τα χώματα του Νέου Χωρίου). Εκεί είχε δέκα πυροβόλα και δέκα πολυβολεία και τα απέσυραν μόλις έγινε η απόβαση. Από εκεί κατέβηκαν, βγήκαν στη Μια Μηνιά και κατέληξαν στην Αμμόχωστο...

Κλείνοντας, είπε ο κ. Χρίστος: «Όταν πήγα να απολυθώ να πάρω το απολυτήριο μου από την Αγία Βαρβάρα, ήταν εκεί ο Έκτορας, αυτός που του είπα να είναι ο πολυβολητής μου, μόλις με είδε έτρεξε πάνω μου αγκάλιασε με και ήταν μεγάλη ευχαρίστηση για μένα».

“

Εκείνη τη στιγμή πήρα ένα όπλο και για να δεις πόσο «υπερός» ήμουν το ωφέκειό μου, το μαρίνι, δεν είχε εξοδκέα και δεν έβγαζε τον κάδουκα. Πήγα στον πόδεμο δίχως όπλο...

Με το γαϊδούρι με πήραν στον λόχο

Ο Νίκος Ζερταλής μπορεί να γλύτισε από τη σφαίρα, αλλά ο πόνος της ψυχής του για τους αγνοούμενους συγγενείς του τον πδηγύνει ακόμα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟ ΛΑΜΠΡΙΑ,
ΑΠΟΣΤΟΛΟ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ενας από τους Νιοχωρίτες που βίωσαν για τα καλά τον πόλεμο του Ιουλίου του 1974 είναι και ο Νίκος Ζερταλής, ο οποίος γεννήθηκε στις 13 Σεπτεμβρίου του 1955 (πατέρας του ο Κώστας από τη Δευτερά και μητέρα του η Δέσποινα Χαρή από το Νέο Χωρίο Κυθρέας). Κατατάχτηκε τον Ιανουάριο του 1973 στο ΚΕΝ Λάρνακας. Από εκεί, με τη συμπλήρωση βασικής εκπαίδευσης, μετατίθεται στο 241 Τάγμα Πεζικού στην Αθαλάσσα, όπου υπηρέτησε για 6 μήνες ως τυφεκιοφόρος. Τον Ιούλιο του 1973 μετατέθηκε στο 231 Τάγμα Πεζικού στον Άγιο Βασίλειο, υπό την ευθύνη του οποίου υπήρχαν φυλάκια στον Πενταδάκτυλο και στην περιοχή Σκυλούρας - Γερολάκκου. Ο Νίκος Ζερταλής μιλάει λιτά, συχνά κάνει παύσεις, με ταπεινότητα τα λόγια του, θυμάται και μας αφηγείται, έχοντας αυτή την πίκρα στη μνήμη.

–Τι κλίμα που επικρατούσε, όταν εσείς καταταγήκατε;

–Εγώ δεν ταλαιπωρήθηκα όπως ο Χρίστος. Υπηρέτησα στον 3ο λόχο, που ήταν υπεύθυνος για το φυλάκιο της Γομαρίστρας 2, έγινα αγγελιαφόρος και ήμουν μάγειρας στη Λέσχη Αξιωματικών.

–Την ημέρα του πραξικοπήματος τι ήλθε στο μυαλό σας; Είχατε διαισθανθεί ότι κάτι δεν πάει καλά...

–Υπήρχε ο φόβος, η υποψία ότι κάτι θα γίνει, εγώ δεν ήμουν αριστερός... περνούσα καλά, ήμουν κοντά στην εξουσία (σ.σ. γέλια), κάθε βδομάδα πήγαινα στη Λάπηθο να ψωνίσω για τη Λέσχη. Η μόνη στέρση είναι ότι κάναμε δύο μήνες να πάμε στο σπίτι μας. Όταν ήξεραν πο-

λιτικά τι ήσουν και αν ήσουν αριστερός εκακοπέρνας.

–Έρχεται το πραξικόπημα...

–Δεν είχα δυσκολία με τους αξιωματικούς.

–Οι ίδιοι οι αξιωματικοί πώς το είδαν;

–Ο Μυλωνίδης ήταν χουντικός και ο Μάμαλης ήταν χουντικός, οι περισσότεροι αξιωματικοί ήταν χουντικοί...

–Αυτό φαινόταν στους στρατιώτες;

–Βέβαια φαινόταν...

Σε αυτό το σημείο παρενέβη ο Χρ. Μ. Λαμπρία λέγοντας ότι και την ώρα της μάχης γίνονταν διακρίσεις, ο αξιωματικός ερχόταν με λίστα ονομάτων για το ποιοι θα επιτεθούν στο τουρκικό φυλάκιο, γιατί θα πήγαινες σε μια αποστολή, κατά την άποψή τους αυτοκτονίας, και φώναζαν συγκεκριμένα ονόματα, εκείνη την στιγμή ξέρεις πώς νιώθεις, νιώθεις πως είσαι ένα σκουπίδι, δηλαδή είσαι αναλώσιμος. Έτσι ένιωσα εγώ. Να έρθει με κατάλογο για το ποιοι θα μπουν στον τουρκικό θύλακα. Ο Νίκος Ζερταλής επιβεβαιώνει ότι είπε ο κ. Λαμπρίας...

–Όταν άρχισε ο πόλεμος εσείς πώς αισθανθήκατε;

–Ήλθε ο αξιωματικός μου και μου είπε: «Νίκο, θα είσαι δίπλα μου συνέχεια». Έτσι ένιωθα κάποια ασφάλεια. Δεν ένιωσα την αδικία του Χρίστου.

–Και πώς συνέχισε για εσάς ο πόλεμος;

–Έγινε τούτη η οργάνωση για να πιάσουμε το Καλαμπάκι, πήγαν οι άλλοι μπροστά, εμείς ήμασταν πίσω, έγινε η κατάληψη του φυλακίου Καλαμπάκι, είχαμε ένα νεκρό τον Ηλία Μάρκου, από το Παραλίμι και 2-3 τραυματίες. Επόμενος στόχος ήταν το Πιλέρι, τη νύχτα κοιμηθήκαμε, πήραμε 2 Τ/κ αιχμαλώτους, 50

“

Ταλαιπωρήθηκα μετά που πδηγύθηκα. Ώσπου να με μεταφέρουν πάνω στην έδρα του λόχου, τράβηξα ποδιλά βάσινα, διότι έχασα ποδιού αίμα, το πόδι μου έγινε όπως το βοδιήϊν, αφού ήθελαν να μου κόψουν το πόδι μου, στο νοσοκομείο Λευκωσίας.

και 25 χρονών. Πριν να μπούμε μέσα στο χωριό οι όλμοι μας καθήλωσαν, γι' αυτό οπισθοχωρήσαμε. Την ώρα που μας καθήλωσαν δίπλα μου ήταν ο λοχαγός μου, ο Μάμαλης, πέρασε η σφαίρα πάνω από τον Μάμαλη και με βρήκε στο πόδι (Παρέμβαση Χρ. Μ. Λαμπρία: εγώ τραυματίστηκα στις 21 Ιουλίου, γύρω στις 2 μ.μ., και ο Ζερταλής στις 4 μ.μ.). Ταλαιπωρήθηκα μετά που πληγώθηκα. Ώσπου να με μεταφέρουν πάνω στην έδρα του λόχου, τράβηξα πολλά βάσανα, διότι έχασα πολύ αίμα, το πόδι μου έγινε όπως το βολίτζιν, αφού ήθελαν να μου κόψουν το πόδι μου, στο νοσοκομείο Λευκωσίας. Μεσολάβησαν 3-4 πρόσωπα ώστε να με πάρουν στον λόχο και από τον λόχο στο νοσοκομείο, με το γαϊδούρι με πήραν στον λόχο, συνέχεια ακούγαμε τις σφαιρες. Όταν φτάσαμε στον λόχο υπήρχε ένα αυτοκίνητο μάρκας mazda rotary, του Εφεδρικού και με αυτό με μετέφεραν στο νοσοκομείο. Όταν φτάσαμε στη Σκυλλούρα μας χτύπησε η αεροπορία. Ο οδηγός που με μετέφερε με εγκατέλειψε, σε κάποια φάση έχασα τις αισθήσεις μου και ξύπνησα στις 3 π.μ. στο νοσοκομείο με το πόδι με επιδέσμους και να είναι ψηλά. Μετά από μία εβδομάδα με πήραν στη γυναικολογική κλινική του Μορφάκη, και μετά από 3-4 μέρες με πήραν στην Κυπερούντα, όπου έμεινα ένα μήνα. Θυμούμαι που ήλθε ο πατέρας μου, με τη γιαγιά μου την Ειρηνιά,

και τον παππού μου τον Χαρή, στην κλινική στη Λευκωσία για να με δουν. Αυτή ήταν και η τελευταία φορά που τους είδα, θυμάμαι που ήλθε η γιαγιά μου έπεσε πάνω στο πόδι μου, η στετέ μου η Χαρουσιού ήταν πολύ δυναμική γυναίκα, έβαλλε ένα χωρκόν πίσω και μόλις με είδε έσυρε ένα κλάμα και μιαν παουρκάν... (σ.σ. μία ακόμη δυνατή στιγμή με τον κ. Ζερταλή να συγκινείται, ενθουμούμενος τη στιγμή της επίσκεψης του παππού Χαρή και της γιαγιάς Ειρηνιάς ή Χαρουσιούς). Μετά την Κυπερούντα με πήγαν ξανά στη Λευκωσία, έκανα φυσιοθεραπεία για 6 μήνες στο νοσοκομείο. Όταν το τάγμα ανασυγκροτήθηκε μεταξύ Αγίας Βαρβάρας και Λυθροδόνα επέστρεψα και απολύθηκα αφού συμπλήρωσα 36 μήνες θητεία.

—Την ώρα του τραυματισμού σας ο λοχαγός σας...

—Ο λοχαγός μου είπε κάνε ό,τι κάνεις να πας στο νοσοκομείο, δεν φρόντισε ο ίδιος για τη μεταφορά μου, ήμουν μέσα στο τουρκικό χωριό Πιλέρι,

—Πώς αντιμετώπιζε ο αξιωματικός σας όλη αυτή την ανοργανωσιά...

—Εγώ κατάλαβα ότι και εκείνος άρχισε να καταλαβαίνει ότι είχε προδοσία και κατά κάποιο τρόπο μεταλλάχτηκε...

—Όλο αυτό που σας συνέβη, τι άφησε πίσω του;

—Ήμουν μικροκαμωμένος, ένα μωρό, μετά από αυτό έγινα άνδρας.

“

Θυμούμαι που ήλθε ο πατέρας μου, με τη γιαγιά μου την Ειρηνιά και τον παππού μου τον Χαρή, στην κλινική στη Λευκωσία για να με δουν. Αυτή ήταν και η τελευταία φορά που τους είδα.

Η ιστορία της Κοκούλας από το Νέο Χωριό Κυθρέας

ΤΗΣ ΣΕΒΓΚΙΟΥΛΑ ΟΥΛΟΥΝΤΑΓ

Συναντηθήκαμε για πρώτη φορά στην κηδεία του «αγνοούμενου» Νικολάτζη Κανικλίδη από την Κυθρέα, στις 25 Μαΐου 2013 – δηλαδή πριν από οκτώ χρόνια. Στεκόμασταν μαζί στην κηδεία όπου είχα πάει με τη Μαρία Γεωργιάδου για να συλλυπηθώ και να συναντήσω την οικογένεια του Κανικλίδη. Είχαμε δειξει μαζί με τη Μαρία τον πιθανό τόπο ταφής του Κανικλίδη και του Ανδρέα Πανταζή Πραματευτή στην Κυθρέα στον λειτουργό της Κυπριακής Διερευνητικής Επιτροπής Αγνοουμένων και όταν έγινε η εκσκαφή είχαν βρει τα οστά αυτών των «αγνοουμένων» Ελληνοκυπρίων. Η Κοκούλα (Γεωργία) Κολλίτση Κουμίδου ήταν επίσης συγγενής δύο «αγνοουμένων» ατόμων: Ήταν από το Νέο Χωριό Κυθρέας και η γιαγιά της Ροδού και ο παππούς της Γιώργος Κυριακίδης ήταν «αγνοούμενοι» από το 1974 από το χωριό αυτό.

Η Κοκούλα
Κολλίτση.

Η Κοκούλα ήταν ένα άτομο που δεν περίμενε πρόσκληση για να γίνει φίλη – ήταν ένα ζεστό άτομο, χαμογελούσε και έλαμπε... Άρπαζε τη ζωή στα χέρια της και σου χαμογελούσε. Ήταν άνετη και πρόθυμη. Πολύ σύντομα γίναμε καλές φίλες! Της τηλεφώνησα και συναντηθήκαμε και της πήρα συνέντευξη για τους «αγνοούμενους» παππού και γιαγιά της. Ο Γιώργος Κυριακίδης ήταν δάσκαλος και είχε σώσει τη ζωή των Τουρκοκύπριων συγχωριανών του στο Νέο Χωριό Κυθρέας στο παρελθόν. Όταν κάποιοι Ελληνοκύπριοι είχαν έρθει από κάποια άλλα χωριά για να σκοτώσουν τους Τουρκοκύπριους του Νέου Χωριού Κυθρέας, αντιστάθηκε και τους είπε ότι έπρεπε να περάσουν πάνω από το πτώμα του, σώζοντας έτσι τη ζωή των συγχωριανών του. Ωστόσο, κανένας δεν το θυμάται αυτό τώρα, κανένας δεν σκέφτηκε καν ότι ήταν μια σημαντική στιγμή. Αν περισσότεροι είχαν κάνει το ίδιο και από τις δύο μεγάλες κοινότητες του νησιού μας, ίσως τώρα να μιλούσαμε για άλλα πράγματα και να μην ήμασταν διαιρεμένοι με τον τρόπο που είμαστε σήμερα.

ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Επισκεφτήκαμε το Νέο Χωριό Κυθρέας και μου έδειξε το σπίτι του παππού και της γιαγιάς της, την πήγα και εγώ με τη σειρά μου στους πιθανούς τόπους ταφής που είχαμε δειξει στους λειτουργούς της ΔΕΑ – κάποιοι είχαν ανασκαφεί και βρέθηκαν κάποια οστά «αγνοουμένων», κάποιοι ακόμα δεν είχαν σκαφτεί. Πήγαμε στην αυλή της εκκλησίας όπου είχαν κρατηθεί οι «αιχμάλωτοι πολέμου» και υπήρχαν φήμες ότι εκεί είχαν θαφτεί κάποιοι «αγνοούμενοι». Είδαμε την αυλή. Αν θυμάμαι καλά, η Σκεύη Πασιά από την ΠΟΓΟ, την οποία γνώριζα από το δι-

κοινοτικό κίνημα γυναικών, ήταν μαζί μας... Στην εφημερίδα μας, ένα νέο και ταλαντούχο άτομο δημιούργησε έναν δι-σκο στον οποίο βρισκόταν το πορτρέτο της. Έκαψε το ξύλο για να δημιουργήσει το πορτρέτο της. Της το πήρα στο σπίτι της όπου φάγαμε μεσημεριανό.

Ο ΚΙΣΙΝΓΚΕΡ

Η Κοκούλα είχε υπέροχες αναμνήσεις από την παιδική της ηλικία στο Νέο Χωριό Κυθρέας. Είχε αρχίσει να εργάζεται στην ΑΤΗΚ και θυμάται τους Τουρκοκύπριους συναδέλφους της, όπως τον Τανζι και τη Sabiha. Στην ΑΤΗΚ εργαζόταν με βάρδιες και μια νύχτα είχε συνδέσει το τηλέφωνο του Χένρι Κίσινγκερ με κάποιον στη Λάρνακα – δεν θυμόταν καθαρά το όνομα, «ίσως το όνομα να ήταν Πιερίδης, ίσως ήταν δικηγόρος ή πρεσβευτής», μου είπε. Ο Κίσινγκερ έλεγε ότι οι Τούρκοι στρατιώτες θα έπαιρναν την Κυθρέα και η Κοκούλα το άκουσε αυτό καθώς άκουγε τη συνομιλία τους. Ο θείος της δρ Τάκης Νικολαΐδης προσπάθησε να πάει στο χωριό αλλά τον σταμάτησαν γύρω από τη Μια Μηλιά και δεν μπορούσε να προχωρήσει. Στο τέλος δεν τα κατάφερε να προειδοποιήσει τους συγχωριανούς της. Και αρκετοί από τους συγχωριανούς της, συμπεριλαμβανομένων της γιαγιάς και του παππού της, έγιναν «αγνοούμενοι». Είχαν επικοινωνήσει με την UNFICYP και μερικοί Σουηδοί στρατιώτες από τον διεθνή οργανισμό πήγαν στο χωριό και επισκέφτηκαν τον παππού και τη γιαγιά της Κοκούλας – είχαν πάρει και μια φωτογραφία τους. Ο θείος της Τάκης τους είχε στείλει κάποια φάρμακα με τα Ηνωμένα Έθνη. Αργότερα ρωτούσαν τους συγχωριανούς τους που είχαν καταφέρει να διαφύγουν για τον παππού και τη γιαγιά και όλοι έλεγαν ότι την τελευταία φορά που τους είδαν ήταν στην εκκλησία. Γι' αυτό η Κοκούλα υποπτεύεται ότι θα μπορούσε να είχαν θαφτεί στην αυλή της εκκλησίας ή στην αυλή του σπιτιού τους.

Η ΓΙΑΓΙΑ ΚΑΙ Ο ΠΑΠΠΟΥΣ

Τον Σεπτέμβριο του 1974 η Κοκούλα έφυγε από την Κύπρο και πήγε στην

Αθήνα για να μείνει σε ένα ξενοδοχείο για περίπου έναν μήνα και μετά πήγε στο Λονδίνο, όπου έμεινε αρκετά χρόνια μέχρι που επέστρεψε. «Η γιαγιά μου Ροδού ήταν ένα πολύ ήσυχο άτομο. Τη θυμώμαι πάντα στην εκκλησία», μου εξηγούσε. «Λόγω ενός ατυχήματος έχασε το ένα από τα πόδια της και περπατούσε με μπαστούνια. Ήταν μια λεπτή γυναίκα και πολύ ωραίο άτομο. Ο παππούς μου ήταν αξιοσέβαστος και μορφωμένος άνθρωπος. Πάντα μιλούσε με σύνεση και όλοι τον αγαπούσαν. Ήταν σοφό άτομο. Πριν από το 1974 είχε αρρωστήσει και μεταφέρθηκε στην κλινική του θείου μου. Ο θείος μου του ζήτησε να τους πει λίγα πράγματα και ο παππούς μιλούσε και μαγνητοφωνούσαν τα λόγια του: 'Μπορώ να σου πω μόνο ένα πράγμα: Όλοι οι άνθρωποι είναι οι ίδιοι. Υπάρχει μόνο ένας Θεός και το ανθρώπινο είδος είναι μόνο ένα', είχε πει. 'Πιστεύω', μου είχε πει, 'ότι κάτι θα συμβεί στο μέλλον, επειδή οι νέες γενιές δεν ζούσαν με πόνο, δεν φοβήθηκαν ποτέ τους Τούρκους. Για παράδειγμα, τα εγγόνια μου λένε ότι οι Τούρκοι είναι άνθρωποι σαν κι εμάς'. Οι κόρες μου, ναι, έζησαν τον πόλεμο, ένιωσαν τον πόλεμο. Αλλά όχι τα εγγόνια μου. Όταν ήμουν στο Λονδίνο, έκανα όλες μου τις αγορές από έναν Τουρκοκύπριο, τον Yashar Halil. Ήμασταν φίλοι, εκεί συναναστρεφόμασταν... Επειδή ζούσαμε μαζί με Τουρκοκύπριους, το ίδιο και στο Λονδίνο. Και από τους Τουρκοκύπριους που ζούσαν στο Λονδίνο οι περισσότεροι μιλούσαν ελληνικά.

Θέλω να το πω και αυτό: Ας αφήσουμε όλα αυτά πίσω μας, να είμαστε ευτυχισμένοι, να είμαστε μαζί... Ας ζήσουμε μαζί... Επειδή και οι δύο πλευρές άντλησαν μαθήματα από αυτά που έζησαν. Πιστεύω ότι δεν θα κάνουμε ξανά τα ίδια λάθη. Αν πρόκειται να ζήσουμε σε αυτό το νησί, πρέπει να πιστέψουμε σε αυτό το νησί και πρέπει να ζήσουμε μαζί σαν αδέρφια».

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΜΟΝΗ

Μέχρι πριν από λίγες μέρες δεν ήξερα ότι η αγαπητή μου φίλη Κοκούλα είχε πε-

Επισκεφτήκαμε το Νέο Χωριό Κυθρέας και μου έδειξε το σπίτι του παππού και της γιαγιάς της, την πήγα και εγώ με τη σειρά μου στους πιθανούς τόπους ταφής που είχαμε δείξει στους δειπνουργούς της ΔΕΑ.

Η Κοκούλα
Κολλίσιον έξω
από την εκκλη-
σία του Αγίου
Χαραλάμπους.

θάνει... Στις 16 Ιανουαρίου το facebook με υπενθύμισε ότι ήταν τα γενέθλιά της και όταν πήγα στη σελίδα της για να γράψω κάτι για τα γενέθλιά της σοκαρίστηκα όταν έμαθα ότι είχε πεθάνει τον Οκτώβριο του 2020. Την τελευταία φορά που μου τηλεφώνησε ήταν λίγο άρρωστη για μερικούς μήνες, αλλά δεν είχαμε μιλήσει από τότε. Περιμέναμε για νέα από τη ΔΕΑ σχετικά με τον παππού και τη γιαγιά της και είχα επίσης τηλεφωνήσει πολλές φορές για να ρωτήσω για κάποια οστά που είχαν βρει στους πιθανούς τόπους ταφής που είχαμε δείξει εμείς ή κάποιοι άλλοι. Αλλά δεν υπήρχαν νέα από τη Ροδού και τον Γιώργο Κυριακίδη. Ακόμα και η εγγονή τους, η Κοκούλα, πέθανε περιμένοντας για περισσότερο από τέσσερις δεκαετίες για οποιαδήποτε νέα από αυτούς και τη ΔΕΑ, χωρίς να πάρει οποιαδήποτε «αποτελέσματα» για το τι απέγιναν.

Πρέπει να συγκεντρώσω όλες τις σημειώσεις μου σχετικά με τους πιθανούς τόπους ταφής στο Νέο Χωριό Κυθρέας και να δω τι έχει γίνει και τι δεν έχει διερευνηθεί από τη ΔΕΑ.

Αγαπητή μου Κοκούλα, ποτέ δεν θα ξεχάσω το χαμόγελό σου, τον τρόπο που

ήθελες να γιορτάσεις τη ζωή, τη ζεστασιά σου και το γέλιο σου... Δεν θα ξεχάσω ποτέ τη βραχνή σου φωνή στο τηλέφωνο, που μου έλεγες να συναντηθούμε στην ταβέρνα «Λήδρας 55». Δεν θα ξεχάσω ποτέ τις ιστορίες σου, το γέλιο σου, την ανθρωπιά σου. Δεν θα ξεχάσω πόσο όμορφο άτομο ήσουν, παρά το γεγονός ότι είχες δύο «αγνοούμενους» στην οικογένειά σου – ότι ποτέ δεν ήσουν μνησικακή, ότι δεν τροφοδοτούσες το μίσος, αλλά επέλεγες να αγαπάς τους ανθρώπους και πάντα προσπαθούσες να συνδεθείς.

Μου είχες πει ότι είχες γνωρίσει τον Erdoghan, του οποίου η αδερφή είχε εργαστεί μαζί σου – έφτιαχνε σισ-κεμπάπ κοντά στο τζαμί της Αγίας Σοφίας (Selimiye) και της είχε τηλεφωνήσει για να έρθει και να συναντηθείτε, και δεν ήθελε πραγματικά να σε συναντήσει και όταν σου μίλησε απλώς προσπάθησε να κατηγορήσει τους Ελληνοκύπριους για το τι είχε συμβεί... Μου έλεγες όλα αυτά τα ανέκδοτα με σοφία, όπως και ο παππούς σου ο δάσκαλος, που εξακολουθεί να είναι «αγνοούμενος». Δεν τα έλεγες για να «διδάξεις» ένα μάθημα ή κάτι τέτοιο – μιλούσες για αυτά που αισθανόσουν στην καρδιά σου ως κάποιος που είχε δει πολλά... Απλώς για να δείξεις πόσο διαφορετικά μπορούν να συμπεριφερθούν οι άνθρωποι, αλλά ακόμα προσπαθούσες να συνδεθείς με τους ανθρώπους, γιατί αυτό ήταν το σωστό... Όπως και ο παππούς σου που μιλούσε τουρκικά και που είχε σώσει τη ζωή των Τουρκοκύπριων συγχωριανών του. Αγαπητή μου Κοκούλα, ήσουν ένα υπέροχο άτομο – δεν θα σε ξεχάσω ποτέ... Ας αναπαυθείς εν ειρήνη...

Όταν περάσει αυτή η COVID-19 ελπίζω τα σημεία ελέγχου να αρχίσουν να λειτουργούν «κανονικά» και πάλι, ώστε να επισκεφτώ τον τάφο σου για να σου φέρω μερικά λουλούδια.

Μοιράζομαι τον πόνο και την απώλεια όλων εκείνων που σε αγαπούσαν και που νοιάζονταν για σένα, της οικογένειάς σου και των φίλων σου.

* Πρώτη δημοσίευση εφημερίδα Πολίτης στις 7 Μαρτίου 2021.

ΕΥΑΝΘΙΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Σώπασαν τα πουλιά

Εκείνη την ημέρα σώπασαν τα πουλιά,
που γλυκοκελαηδούσαν επάνω στα κλαδιά,
σώπασανε οι ήχοι της ήσυχης ζωής,
γιατί ούρλιαζαν λύκοι, λύκοι της αρπαγής.

Κάπου σταμάτησε ο καιρός,
κάπου έχει κολλήσει,
και πάντοτε το όνειρο εκεί ξαναγυρίζει.
Σ' ένα κόσμο αλλιώτικο,
πριν αγριέψουν οι καρδιές,
πριν σπάσουνε τα όνειρα
και γίνουν πέτρα οι ψυχές.
Στου Πενταδάκτυλου τις πλαγιές,
στου Βουφαβέντο την κορφή,
εκεί όπου μας άγγιζε ο Θεός
και είχε η ζωή ήλιο, χαρά και φως.

Βορρά μου,
ανάβω στην ψυχή κερι,
και στη εικόνα σου καντήλι,
και σαν ν' αγγίζω δισκοπότηρο,
όταν σ' αναφέρουνε τα χείλη.

Δύο φωτογραφίες που ξεδίπλωσαν μια ολόκληρη ζωή

ΤΗΣ ΡΕΒΕΚΚΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΠΙΕΡΗ

Καιροί παράξενοι, πανδημίες, περιορισμοί, εξ αποστάσεως εργασία, επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικών συσκευών. Το κουδούνισμα του τηλεφώνου ή του ηλεκτρονικού υπολογιστή μάς έγινε πια συνήθεια. Ειδοποίηση ότι κάποιος μας θυμήθηκε ή θέλει να μιλήσουμε για κάτι δεν είναι πια μια πρόσκληση για καφέ ή για δείπνο. Είναι απλώς ένα κουδούνισμα, μια ηχητική ειδοποίηση.

Έτσι, λοιπόν, μια απλή ειδοποίηση, ένα κουδούνισμα και ανοίγοντας τον υπολογιστή εμφανίζονται μπροστά μου κάποιες φωτογραφίες. Αμέσως νχεί το τηλέφωνο που σε εκείνη την περίοδο ήταν προέκταση του χεριού μου, μιας και βρισκόμουν σε περιορισμό μακριά από όλους ως επαφή επιβεβαιωμένου κρούσματος, ήταν ο κοινοτάρχης του χωριού μας, ο οποίος ήθελε να με ενημερώνει ότι οι φωτογραφίες που μου είχε στείλει λίγο πριν, αφορούσαν κάποια παράσταση των κοριτσιών της ΟΧΕΝ. Ανάμεσα στα κορίτσια αυτά και η μάνα μου, ένα παιδί γύρω στα 15-16. Ίσως η μόνη φωτογραφία της που έχω δει σε αυτήν την ηλικία.

Μόλις αποδεσμεύομαι από την καρτίνια μου, τυπώνω τις φωτογραφίες και τις της παίρνω. Δεν περίμενα να ακούσω τη φράση: «Κόρη μου, πόσον χαρούμενη με έκαμες σήμερα. Τζαι να πεθάνω πόψε δεν με νοιάζει». Και απ' εκεί ξεκίνησε μια αναδρομή.

Η ΟΧΕΝ (Ορθόδοξος Χριστιανική Ένωσις), η οποία είχε αρχικά λειτουργήσει στη Λεμεσό το 1939, και στη Λευκωσία το 1946, λειτουργούσε και στο χωριό μας. Μαζεύονταν οι κοπέλες στην αίθουσα δίπλα από την εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους και μιλούσαν για τον Χρι-

στό, για τη θρησκεία, για αρχές και ιδανικά. Ερχόταν η κυρία Μαίρη, η αδερφή του κυρίου Θάσου (Σοφοκλέους) από την Κυθρέα και τις κατηχούσε.

Μόλις ξεκίνησε ο Αγώνας της Ε.Ο.Κ.Α., οι κοπέλες ανέλαβαν δράση. Μυστικά η καθεμία. Μιλούσαν και συνεννοούνταν με τον σύνδεσμό τους και μόνο. Σε σημείο που η μία δεν γνώριζε τη δράση της άλλης. Διένειμαν φυλλάδια, μετέφεραν μηνύματα, τροφοδοτούσαν τις ομάδες, παρείχαν προστασία εντός οικιστικών περιοχών σε αντάρτες, μάζευαν λεφτά και ενίσχυναν τον Αγώνα.

Οργάνωναν εκδρομές, επισκέψεις στα χωριά των ηρώων, συμμετείχαν σε μνημόσυνα αγωνιστών ακόμη και πριν λήξει ο Αγώνας. Πήγαν στο Παλαιχώρι για τον Καραολή, στο Μερσινίκι, στον Μαχαιρά σχεδόν κάθε χρόνο. Δημιούργησαν θεατρική ομάδα, έκαναν πρόβες, έφτιαχναν ή έβρισκαν σκηνικά και κοστούμια, και παρουσίαζαν τα έργα τους όχι μόνο στο χωριό αλλά και σε άλλες κοινότητες. Το συγκεκριμένο έργο που παρουσιάζουν οι φωτογραφίες, το έπαιζαν και στη Δευτερά και στο Έξω Μετόχι. Στο Έξω Μετόχι, μάλιστα, το παρουσίασαν με φωτισμό από λουξ.

Μόλις τέλειωσε ο αγώνας, θα ήταν το '62 ή και το '63 (η μνήμη θολώνει λίγο, ίσως από την ηλικία ίσως από τη συγκίνηση) επισκέφτηκε το χωριό μας ο Μακάριος. Είπε τότε στον ιερέα μας «όταν έρθει αυτή η άγια ώρα οι κόπελες της επιτροπής της ΟΧΕΝ να βάλουν το ευλογημένο άσπρο φόρεμα, θέλω να μην τις χρεώσεις τίποτα για τον γάμο. Είναι ένα μικρό ευχαριστώ της Εκκλησίας για την προσφορά τους». Έτσι και έγινε!

Δύο φωτογραφίες, ένα τηλέφωνο, ένα email και μια πανδημία σου ξεδιπλώνουν μια ολόκληρη ζωή...

Δεν περίμενα να ακούσω τη φράση: «Κόρη μου, πόσον χαρούμενη με έκαμες σήμερα. Τζαι να πεθάνω πόψε δεν με νοιάζει». Και απ' εκεί ξεκίνησε μια αναδρομή.

Πάνω:Θεατρική παράσταση από νεάνιδες της ΟΧΕΝ Νέου Χωρίου Κυθρέας, τέλη δεκαετίας 1950. Από αριστερά: Χαρίτα Κυριακίδη, κόρη Χαμπή Ποτζίτη, Κοκούλα Κολλίτση, Ελένη Βακανά Μαρία Βακανά και Χρυστάλλα Ταλατίνη (Πεπού).

Αριστερά: Ιστάμενη με τη γαλανόλευκη η Έλλη Γ. Ζερβού, στο δάπεδο η Κοκούλα Κολλίτση.

Αριστερά: Πεσμένη στο έδαφος η Κοκούλα Κολλίτση, αριστερά Κίκα Κολλίτση, Λένια Αθανασιάδη (Σιόρρη), η Μαρίτσα Χρ. Κούννου, η Ελένη κόρη του Χατζηανδρέα, καθήμενη η Ελένη Βακανά.

Δεξιά: Από αριστερά, Μαρίτσα Χρ. Κούννου, Λένια Αθανασιάδη (Σιόρρη), η Ελένη κόρη του Χατζηανδρέα και καθήμενη δεξιά η Κοκούλα Κολλίτση.

Κάτω: Από αριστερά: η Ελένη Γ. Ζερβού και η Κοκούλα Κολλίτση. Κάτω από το τραπέζι διακρίνεται η Ελένη Βακανά.

Τάκης Λαμπρίας
*Ο άνθρωπος που αγάπησε
τη Δημοκρατία*

Εκουν γραφτεί πολλά για τον Τάκη Λαμπρία, τον άνθρωπο, τον πολιτικό, τον δημοσιογράφο, τον εξ απορρήτων του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Ο Τάκης Λαμπρίας, με καταγωγή από το Νέο Χωρίο Κυθρέας, πατέρας του ήταν ο νομικός Κυριάκος Λαμπρίας (1892-1948), που έφθασε μέχρι το αξίωμα του εισαγγελέα Εφετών. Στον Τάκη Λαμπρία απευθύνθηκαν και μετά την καταστροφή του Ιουλίου του 1974, οι συντοπίτες του από το σωματείο «Ελευθέρη Κυθραία» του απέστειλαν όπως αναφέρεται στον Τύπο αναλυτικό έγγραφο στο οποίο αναλύονται οι θέσεις των 10.000 εκτοπισθέντων κατοίκων της περιοχής: «Αι χιλιάδες των εκτοπισθέντων κατοίκων της περιοχής ευελπιστούν ότι αι θέσεις των θα προωθηθούν εν όψει και της αντικειμενικότητας των αφ' ενός ως και του γεγονότος ότι αφ' ετέρου ο κ. Λαμπρίας έλκει την καταγωγή του εκ του Νέου Χωρίου Κυθρέας» (Κύπρος, 16 Ιουνίου 1975). Η *Νιοχωρίτικη Φωνή*, θέλοντας να τιμήσει τη μνήμη του, με χαρά έκανε δεκτή την εισήγηση του συγχωριανού μας μακαριστού Κίκη Μακρή για ένα μικρό αφιέρωμα με αφορμή τα 20 χρόνια από τον θάνατο του σπουδαίου δημοσιογράφου και πολιτικού.

Σταχυολογούμε δύο χαρακτηριστικά περιστατικά από το βιβλίο *Τάκης Λαμπρίας, στον ανοιχτό ορίζοντα*, εκδ. Ποταμός, Αθήνα 2002, που θεωρούμε ότι καταδεικνύουν τη δημοκρατικότητα του ανδρός και το ανοιχτό μυαλό του.

«ΤΗΝ ΑΝΤΙΘΕΤΗ ΑΠΟΨΗ ΟΦΕΙΛΩ ΠΑΝΤΟΤΕ ΝΑ ΤΗΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΩ»

Ο Τάκης Λαμπρίας υποστήριζε πάντοτε ότι η μόνη λύση για επάνοδο στη δημοκρατία στην Ελλάδα ήταν η λύση Καραμανλή. Άλλωστε, ήταν από τους πιο στενούς συνεργάτες του Κων/νου Καραμανλή. Κατά την αυτοεξορία του στο Λονδίνο δέχτηκε την επίσκεψη του Θ. Πάγκαλου και του Μ. Θεοδωράκη. Ο Πάγκαλος ήταν υπέρ της λύσης Παπανδρέου, οπότε ο Λαμπρίας τον ρώτησε αν

ήταν διατεθειμένος να γράψει ένα άρθρο υπέρ του Παπανδρέου για να το δημοσιεύσει στο Greek Report. Ο Πάγκαλος, φανερά αιφνιδιασμένος, τον ρωτά: «Μα εσύ, ο φίλος του Καραμανλή, θα δημοσιεύσεις ένα άρθρο εναντίον του Καραμανλή»; Και η απάντηση αφοπλιστική που δείχνει το ήθος του ανδρός: «Μα την αντίθετη άποψη οφείλω πάντοτε να την δημοσιεύω».

ΔΕΝ ΖΗΤΟΥΣΕ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΦΡΟΝΗΜΑΤΩΝ

Ο Γιάννης Σπράος, επίτιμος καθηγητής στο University College of London, όπου κατείχε την Έδρα της Πολιτικής Οικονομίας (1965-1982), αναφέρει, μεταξύ άλλων: «Στην Ελλάδα ήταν ευρύτερα γνωστός σαν δημιουργικός και καινοτόμος δημοσιογράφος, και ήταν επίσης γνωστός στην Αριστερά, σαν διευθυντής δεξιάς εφημερίδας, που δεν ζητούσε πιστοποιητικό κοινωνικών φρονημάτων για να σε προσλάβει και που αναγνώριζε επαγγελματικές και ανθρώπινες αξίες ανεξάρτητα από πολιτική τοποθέτηση». Να θυμίσουμε ότι ανέλαβε τη διεύθυνση της νέας τότε εφημερίδας της Ελένης Βλάχου *Μεσημβρινή* με πολύ μεγάλη επιτυχία, το 1961, 12 χρόνια μετά τη λήξη του εμφυλίου πολέμου.

ΑΝΤΙΧΟΥΝΤΙΚΟΣ

Με την εκδήλωση του πραξικοπήματος των συνταγματαρχών στις 21 Απριλίου 1967, η δημοκρατία στην Ελλάδα μπήκε στον γύψο. Καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συλλήψεις, απαγόρευση διαδηλώσεων, λογοκρισία, άρση ελευθερίας του Τύπου, χαφιεδισμοί, φόβος και τρόμος ήταν πλέον η καθημερινότητα των Ελλήνων. Οι φυλακές γέμισαν από πολιτικούς, συνδικαλιστές και αντιφρονούντες.

Σε ό,τι αφορά την ελευθερία του Τύπου η εκδότρια των δεξιών εφημερίδων *Καθημερινή* και *Μεσημβρινή* κάλεσε το προσωπικό (διευθυντές, αρχισυντάκτες, συντάκτες, τυπογράφους) και τους ανακοίνωσε ότι αναστέλλει την έκδοση των εφημερίδων, διότι δεν μπορεί να τις εκδίδει υπό καθεστώς λογοκρισίας. Σημειώ-

Ήταν γνωστός στην Ελλάδα σαν δημιουργικός και καινοτόμος δημοσιογράφος, και ήταν επίσης γνωστός στην Αριστερά, σαν διευθυντής δεξιάς εφημερίδας, που δεν ζητούσε πιστοποιητικό κοινωνικών φρονημάτων και που αναγνώριζε επαγγελματικές και ανθρώπινες αξίες ανεξάρτητα από πολιτική τοποθέτηση.

● ● ●

Ο Τάκης Λαμπρίας υποστήριξε πάντοτε ότι η μόνη λύση για επάνοδο στη δημοκρατία στην Ελλάδα ήταν η λύση Καραμανλή. Αδίδωστε, ήταν από τους πιο σινοούς συνεργάτες του Κων/νου Καραμανλή.

νεται ότι κατά τη διάρκεια της επτάχρονης δικτατορίας οι εφημερίδες πριν κυκλοφορήσουν έπρεπε να εγκριθούν από τη Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών. Διευθυντής της Μεσημβρινής ήταν ο Τάκης Λαμπρίας. Ήταν επίσης διευθυντής του πολιτικού περιοδικού *Εικόνες*. Ο Τάκης Λαμπρίας δεν μπορούσε να διανοηθεί ότι ήταν δυνατόν να κυκλοφορούν εφημερίδες χωρίς κατοχύρωση της ελευθερίας του Τύπου. Γι' αυτό, με δική του πρωτοβουλία, συνέταξε μια επιστολή την οποία υπέγραψαν συνολικά έξι δημοσιογράφοι και την έστειλε στον πρωθυπουργό της δικτατορικής κυβέρνησης Κωνσταντίνο Κόλια, με την οποία ζητούσαν την άρση της ελευθερίας του Τύπου. Με ιδιόχειρες σημειώσεις του Τάκη Λαμπρία καταγράφονται τα ονόματα όσων υπέγραψαν την επιστολή αλλά και όσων αρνήθηκαν. Η επιστολή εκοινοποιείτο

στην Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών και στην Ένωση Συντακτών Αθηναϊκού Τύπου. Η επιστολή αυτή, ανάμεσα σε άλλα, οδηγεί τους έξι δημοσιογράφους στο γραφείο του υπουργού Δημοσίας Τάξεως Παύλου Τοτόμη. Η συνάντηση έγινε σε ένα παγερό κλίμα, με τον υπουργό να απευθύνεται στους δημοσιογράφους με οργίλο ύφος και να διερωτάται πώς ήταν δυνατόν να διανοηθούν να προβούν σε τέτοια ενέργεια. Ο μόνος που μίλησε ήταν ο Τάκης Λαμπρίας, ο οποίος αντέκρουσε τον ισχυρισμό του υπουργού περί ασυδοσίας του Τύπου.

Με τη λήξη της συνάντησης ο υπουργός απευθύνθηκε στους έξι δημοσιογράφους, λέγοντας: «Εν πάση περιπτώσει ομιλώ εξ ονόματος της κυβερνήσεως. Κάθε εκδήλωσής σας θα αντιμετωπισθεί με αυστηρότητα. Δεν δικαιούσθε να προβήτε σε οποιαδήποτε εκδήλωσι αν δεν αναφερθήτε προηγουμένως στον Υπουργό Προεδρίας της Κυβερνήσεως κ. Παπαδόπουλο. Αυτά έχω να σας πω».

Αναφορικά με τη συνάντηση ο Τάκης Λαμπρίας στο προσωπικό του ημερολόγιο έγραψε στις 25 Μαΐου 1967 τα πιο κάτω: «Σήμερα έμαθα (από Τσαλόγλου και

την Κανά) ότι στις Ενώσεις διεβιβάσθη έγγραφο του Παπαδόπουλου, που εκθέτει το αντεθνικό της πράξεώς μας, λέγει ότι θα έπρεπε να επιβληθούν κυρώσεις, ότι συγχωρούμεθα για πρώτη φορά και ότι –αν λείει σωστά η Κανά– ζητεί από τις Ενώσεις να μας επιβληθούν κυρώσεις... (Η είδηση ελέγχεται κατά τον Θ. Παπακωνσταντίνου ανακριβής. Απλώς στις Ενώσεις διεβιβάσθη η διαταγή από το Υπ. Δημ. Τάξεως να μας γίνουν συστάσεις».

ΕΚΠΑΤΡΙΖΕΤΑΙ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

Ο Λαμπρίας, όμως, ως πρωτοστάτης της κίνησης, αλλά και ως άνθρωπος που καταφερόταν κατά της χούντας πήρε με διάφορους τρόπους μηνύματα ότι δεν θα αργούσε η μέρα που θα τον συλλάμβαναν και θα τον οδηγούσαν στα ξερονήσια. Γι' αυτό προτίμησε να εκπατριστεί το 1968 και να αυτοεξοριστεί στο Λονδίνο, όπου έμεινε καθ' όλη την διάρκεια της χούντας. Εκεί ανέπτυξε έντονη αντιχουντική δραστηριότητα, εκδίδοντας το έντυπο *Greek Report*, που αποτελούσε την μόνη πηγή πληροφόρησης του διεθνούς Τύπου και της διεθνούς κοινότητας για την πραγματική κατάσταση στην Ελλάδα. Ο Λαμπρίας άφησε πίσω του τη γυναίκα του Κική και τις θυγατέρες του Ιωάννα και Αναστασία, 9 και 7 ετών, αντίστοιχα. Κατά την παραμονή του στο Λονδίνο τον πλησίασε ο εξάδελφός του, που είχε ακριβώς το ίδιο όνομα, Τάκης Λαμπρίας (αδελφός του δασκάλου Κίκη Λαμπρία) και του πρότεινε να τον βοηθήσει σε ό,τι χρειαζόταν. Ο Τάκης Λαμπρίας τον ευχαρίστησε αλλά του είπε να μείνει μακριά, γιατί πρόσεχε τις κινήσεις του, επειδή υποπτευόταν ότι τον παρακολουθούσε η ελληνική ΚΥΠ. Στις 29 Μαΐου 1967 σημείωνε στο προσωπικό ημερολόγιό του ο Τάκης Λαμπρίας: «Φοβούμαι πως λίγοι, πολλοί λίγοι έχουν συναισθανθή πραγματικά τι συνέβη. Πως με μια κλωτσιά η Ελλάδα ξαναγύρισε στις βρώμικες χώρες, τις ανάξιες της ελευθερίας στη Μ. Ανατολή, πως οι νέοι άρχοντες της πιστεύουν ότι έχουν κάθε λύση στο μικρό τους τσεπάκι και πως πρεσβεύουν ένα νέο, τον ειδικότερο ίσως ρατσισμό: τον ρατσισμό του χακί».

*Το 1968 αυτοεξορίστηκε στο Λονδίνο, όπου έμεινε καθ' όλη την διάρκεια της χούντας. Εκεί ανέπτυξε έντονη αντιχουντική δραστηριότητα, εκδίδοντας το έντυπο *Greek Report*, που αποιεδώσε την μόνη πηγή πληροφόρησης του διεθνούς Τύπου και της διεθνούς κοινότητας για την πραγματική κατάσταση στην Ελλάδα.*

Παρατίθεται κατωτέρω η επιστολή των έξι δημοσιογράφων στον Πρωθυπουργό της Ελλάδας.

«Αθήναι τη 12η Μαΐου 1967

Προς τον Εξοχώτατον

Πρόεδρον της Κυβερνήσεως

κ. Κωνσταντίνο Κόλια

» Οι υπογραφόμενοι δημοσιογράφοι, εκφράζοντας την γνώμην και πλείστων συναδέλφων των εξ όλου του αθηναϊκού Τύπου, υποβάλλουν εις Υμάς έκκλησιν διά την αποκατάστασιν της αρθείσης, από της 21ης Απριλίου, ελευθερίας του Τύπου εις την Ελλάδα.

» Πιστεύοντες ακραδάντως ότι η ελευθερία του Τύπου, ως κατοχυρούται εις το αρθέν άρθρον 14 του Συντάγματος αλλά και ως καθορίζεται υπό των ισχυόντων εις τα πλαίσια του άρθρου τούτου νόμων, δεν είναι μόνον δικαίωμα των πολιτών αλλά και υποχρέωσις πάσης ευνομούμενης πολιτείας, ζητούν την ελευθέραν λειτουργίαν όλων των μέσων επικοινωνίας και διαφωτίσεως της κοινής γνώμης χωρίς άλλας πλην των εκ των νόμων και της ηθικής επιβαλλομένων δεσμεύσεων.

» Επισημαίνοντες εις Υμάς το θλιβερόν γεγονός ότι η άρσις της ελευθερίας του Τύπου, εντός βραχυτάτου διαστήματος, προεκάλεσεν την διακοπήν της εκδόσεως εξ ημερησίων Αθηναϊκών εφημερίδων και σημαντικού αριθμού περιοδικών καθώς και τον γενικότερον μαρασμόν ολοκλήρου του Τύπου κατά άμεσον δε συνέπειαν και την ανεργίαν εκατοντάδων δημοσιογράφων ζητούν, ως επαγγελματίαι αλλά και ως λειτουργοί τεταγμένοι εις την κοινήν γνώμην, την επαναφοράν εις ισχύν του άρθρου 14 του Συντάγματος ίνα επανέλθη εις την ομαλότητα και επανεύρη διεθνώς το κύρος του, βασικός κλάδος της ελληνικής δημοσίας ζωής – Ο ΤΥΠΟΣ»

ΠΟΙΟΣ ΗΤΑΝ

Ο Παναγιώτης (Τάκης) Λαμπρίας γεννήθηκε το 1926 στην Αθήνα. Γονείς του ο Κυριάκος Λαμπρίας, από το Νέο Χωρίο, και η Ιωάννα Προεστοπούλου από το Ναύπλιο της Ελλάδας. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και εργάστηκε ως δημοσιογράφος σε διάφορες εφημερίδες. Άρχισε τη δημοσιογραφική του

καριέρα τη δεκαετία του '50 από την εφημερίδα *Εμπρός* ως συντάκτης ύλης και σε λίγο καιρό βρέθηκε αρχισυντάκτης του περιοδικού *Εικόνες*. Το 1961 σχεδίασε την έκδοση και ανέλαβε τη διεύθυνση σύνταξης της εφημερίδας *Μεσημβρινή* ωσότου και αυτή μαζί με τις *Εικόνες* έπαψε να εκδίδεται στις 21 Απριλίου 1967. Κατά το ίδιο διάστημα διετέλεσε αρχικά γενικός γραμματέας, αντιπρόεδρος και πρόεδρος της Ένωσης Συντακτών Αθηναϊκού Τύπου, που διαλύθηκε από τη διδακτορία. Μετά το πραξικόπημα των συνταγματάρχων τον Απρίλιο του 1967 αρνήθηκε να εργαστεί σε ημερήσιες εφημερίδες. Το 1968 επιχείρησε να εκδώσει ως συνδιευθυντής με τον Κ. Ψύχα το περιοδικό *Εικόνες*. Τα λίγα τεύχη του περιοδικού που κυκλοφόρησαν είχαν μεγάλη επιτυχία, αλλά το αποτέλεσμα ήταν οι δύο συνδιευθυντές και ο αρθρογράφος Ι. Λάμπρας να συλληφθούν και να προσαχθούν σε δίκη κατηγορούμενοι ότι προσβάλλουν την τιμή των αρχαίων μας προγόνων. Μηνυτής, δώκτης και υπερασπιστής... των αγνών ηθών της αρχαίας Ελλάδας ήταν ο πραξικοπηματίας συνταγματάρχης Ιωάννης Λαδάς, τότε γενικός γραμματέας του Υπουργείου Δημοσίας Τάξεως. Μολονότι το Εφετείο Αθηνών αθώωσε παμπηφεί τους κατηγορούμενους, ο Τάκης Λαμπρίας, αντιμετωπίζοντας συγκεκριμένες απειλές, αναγκάστηκε να εκπαιρισθεί (από τον Αύγουστο του 1968) και να εγκατασταθεί τελικά στο Λονδίνο. Εκεί εξέδωσε το μηνιαίο αγγλόφωνο περιοδικό *Greek Report*, που ήταν το εγκυρότερο και πληρέστερο έντυπο ενημέρωσης της διεθνούς κοινής γνώμης σχετικά με την κατάσταση στην Ελλάδα. Προσήλθε ως μάρτυρας εναντίον του δικτατορικού καθεστώτος στο Συμβούλιο της Ευρώπης και έλαβε μέρος στις κύριες αντιδικτατορικές εκδηλώσεις που οργάνωναν οι Έλληνες δημοκράτες στο εξωτερικό. Επίσης, στο Λονδίνο ήταν ενεργό μέλος της «Αντιδικτατορικής Επιτροπής», η οποία διοργάνωνε διάφορες εκδηλώσεις εναντίον της χούντας.

ΜΕΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

Για πρώτη φορά εξελέγη βουλευτής της ΝΔ μετά τη μεταπολίτευση. Διετέλε-

σε υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ από 24.7.74 έως 1.1.75, στην υπό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή κυβέρνηση εθνικής ενότητας, μετά την πτώση της χούντας. Διετέλεσε υφυπουργός Προεδρίας από 2.1.75 έως 21.10.77 και εκπρόσωπος της κυβέρνησης. Την περίοδο 1977-1981, διετέλεσε γενικός γραμματέας του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ). Εξελέγη ευρωβουλευτής με τη ΝΔ στις ευρωεκλογές του 1984, του 1989 και του 1994. Ήταν επικεφαλής της αντιπροσωπείας των ευρωβουλευτών της ΝΔ και μέλος του ΠΠ της ομάδας του Λαϊκού Κόμματος, του οποίου διετέλεσε αντιπρόεδρος. Επίσης διετέλεσε αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στις 8.12.89 εξελέγη μέλος της Κεντρικής Επιτροπής της ΝΔ, επίτιμος πρόεδρος της Ελληνικής Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Νυμφεύθηκε την Αγγελική Λουκοπούλου με την οποία απέκτησε δύο κόρες, την Ιωάννα και την Αναστασία. Απεβίωσε στις 3 Μαρτίου 2001.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ / ΒΙΒΛΙΑ

Έγραψε δύο βιογραφικά βιβλία για τον επί τριάντα χρόνια συνεργάτη του, τα *Στη σκιά ενός μεγάλου* (1989), και *Καραμανλής ο φίλος* (1998), τα οποία επανακυκλοφορούν (εκδόσεις Ποταμός) ως μια ενοποιημένη έκδοση. Επίσης το 2000 κυκλοφόρησε από τον εκδοτικό οίκο «Ποταμός» το βιβλίο του *Ευρώπη φάντασμα*. Μετά τον θάνατό του η κόρη του, Αναστασία Λαμπρία, διευθύντρια του εκδοτικού οίκου «Ποταμός», κυκλοφόρησε το βιβλίο *Τάκης Λαμπρίας, στον ανοιχτό ορίζοντα*. Στο βιβλίο αυτό έγραψαν για τον Τάκη άνθρωποι της πολιτικής, της δημοσιογραφίας και των γραμμάτων που τον γνώρισαν. Ανάμεσα σε αυτούς ο πρώην πρωθυπουργός Γεώργιος Ράλλης, ο πρώην πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων Απόστολος Κακλαμάνης, ο Θεόδωρος Πάγκαλος, κ.ά.

ΠΗΓΗ: BLOG KATALOGIA.ME

Πάνω: Το προσέδιο από το χέρι του Τάκη Λαμπρία της σελιδοποίησης του πρώτου τεύχους του *Greek Report*, του Φεβρουαρίου 1969.

Μνήμες υπερόριες και μια επιστολή του Τάκη Λαμπρία στον Χάρη Αιμιλιανίδη

ΤΟΥ ΣΑΡΑΝΤΗ ΑΝΤΙΟΧΟΥ

Τύχη αγαθή το Διαδίκτυο μου έδωσε πρόσφατα μια ευχάριστη έκπληξη: την επαφή με έναν αγαπημένο φίλο της εποχής της υπερορίας μου στα Λονδίνα, τα ίχνη του οποίου είχα χάσει τις τελευταίες δεκαετίες. Πρόκειται για τον Κύπριο Χάρη Αιμιλιανίδη, πρόεδρο της Πανελληνίας Ένωσης Φοιτητών Αγγλίας (ΠΕΦΑ) στις αρχές της δεκαετίας του 1970, φοιτητή της Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου, με μεγάλη πατριωτική και αντικουνητική δράση στους χαλεπούς εκείνους καιρούς. Η νέα, διαδικτυακή, επαφή με τον πολύτιμο εκείνο φίλο, ήλθε να ενεργοποιήσει ένα καταρράκτη «κατεψυγμένης» μνήμης, δίνοντάς μου και ένα βαθύ αίσθημα χαρμολύπης, αναλογιζόμενος τη σημερινή μας κατάσταση, της Ελλάδας και της Κύπρου. Τι να πεις και τι να κρατήσεις στον ιδιωτικό χώρο της προσωπικής εμπειρίας;

Η ΠΕΦΑ ήταν τότε ένας «Πανελλήνιος» σύλλογος φοιτητών, αλλά τον τόνο έδιναν οι Κύπριοι, που ήταν πιο δραστήριοι και ένιωθαν και πιο ελεύθεροι, σε σχέση με τους Ελλαδίτες. Με δέχθηκαν αμέσως με μεγάλη θερμότητα και ενδιαφέρον. Τότε, «αυτοεξόριστος» και παράλληλα με τις σπουδές δούλευα στο *Greek Report* του αείμνηστου Τάκη Λαμπρία, στην αγγλόφωνη αντικουνητική επιθεώρηση, που με χίλιες δυσχέρειες προσπαθούσε να διατηρήσει ζωντανό στο εξωτερικό το ενδιαφέρον για την κατάσταση στην Ελλάδα υπό την δικτατορία των Κολονέλων. Στον Χάρη Αιμιλιανίδη βρήκα αμέσως έναν θερμό συμπαράστατη, ειλικρινή φίλο και συνεργάτη. Με εντυπωσίασε από την πρώτη στιγμή της γνωριμίας μας το πάθος του για την Ελευθερία, τη

Δημοκρατία, την Δικαιοσύνη και τον Ανθρωπισμό, αξίες τότε, αλλά δυστυχώς και σήμερα, εν ανεπαρκεία. Ο Χάρης με κάλεσε μάλιστα να δώσω υπό την αιγίδα της ΠΕΦΑ μια διάλεξη με θέμα τον ανθρωπισμό και την Ελλάδα, που δέχτηκα μετά χαράς. Ήλθαν στη διάλεξη μεγάλο πλήθος φοιτητών αλλά και, πράγμα που με εξέπληξε, σχεδόν σύσσωμη η Ελληνική Πρεσβεία (!!!), μαζί και κάποιοι τύποι, sinister στην εμφάνιση, με μαγνητόφωνα, σίγουρα χουνταίοι χαφιέδες και πράκτορες. Κάποιοι στην πρεσβεία ήταν τότε κρυφοαντικουντηκοί. Ανάμεσά τους ο Γενικός Πρόξενος Παύλος Αποστολίδης, που ήλθε στη διάλεξη, και ο Πρεσβευτής Βερύκιος, ο οποίος “ξηλώθηκε” λίγο αργότερα. Στο στόχαστρο όμως των σμπιρών της Χούντας στο Λονδίνο βρέθηκαν γρήγορα οι Κύπριοι φοιτητές και προσωπικά ο Χάρης Αιμιλιανίδης. Η ΠΕΦΑ είχε λάβει τότε από την Ελληνική Πρεσβεία μια μικρή επιχορήγηση, η οποία, με πρωτοβουλία του Αιμιλιανίδη και τη σύμφωνη γνώμη του ΔΣ του συλλόγου, διατέθηκε εξ ολοκλήρου για αντικουνητικούς σκοπούς, μεταξύ των οποίων και μια μικρή ενίσχυση 30 στερλινών στο *Greek Report*. Θυμάμαι τη μεγάλη συγκίνηση του Τάκη Λαμπρία όταν διάβασε την επιστολή του Αιμιλιανίδη που του ενεχείρισα, με τις 30 λίρες για την ενίσχυση του *Greek Report*. Κάθησε αμέσως, ο υπέροχος εκείνος άνθρωπος, και έγραψε μια θερμή απάντηση στον Αιμιλιανίδη, (αντίγραφο της οποίας μου έστειλε προχθές ο Χάρης με e-mail και που παραθέτω εδώ ως τεκμήριο πατριωτικής πράξης, θάρρους και ευγένειας). Λίγο αργότερα, ο Αιμιλιανίδης και ο Λαμπρίας συναντήθηκαν για πρώτη φορά ένα βράδυ στο σπίτι μου. Αμφότεροι ένιωσαν μάλιστα μεγάλη συγκίνηση όταν “βρήκαν”

● ● ●
Τότε, «αυτοεξόριστος» και παράλληλα με τις σπουδές δούλευα στο Greek Report του αείμνηστου Τάκη Λαμπρία, στην αγγλόφωνη αντικουνητική επιθεώρηση, που με χίλιες δυσχέρειες προσπαθούσε να διατηρήσει ζωντανό στο εξωτερικό το ενδιαφέρον για την κατάσταση στην Ελλάδα.

1 Μαρτίου 1972

Αγαπητέ κ. Αιμιλιανίδη,

Με ποσότητα και βαθιά συγκίνηση πήρα το γραμμάκι σας με τις
ζωώμενες 30 σελίδες - με την επίσημη του Greek Report.

Η χειροτομία σας καθώς και τα κόμματα βρεσαν πόρτα σας δεν
απόπειρα μείνει μόνο από ποσότητα αξίας κόντρα της προεκπαθεία
βήμα βήμα άνοιχονται με το Greek Report (και είναι ποσότητα: είναι
και άνθρωποι που βρίσκονται σήμερα στις φυλακές, άκριβως και
συνταροδοθούν των ελευθεριών) αλλά και μείνει απόπειρα δεν το είναι
ανεπίμαχο τις θυϊκές, τις ανδραγαθίες προεργασίες, εξακολουθούν να
είναι συνταροδο. Και το γεγονός αυτό διαμαρτυρεί όλες τις ελευθερίες
δεν ε άνοιχτες δεν είναι μείνατος.

Σας εδρασηνίζω με την μου των καρδιά μου από μέρους θηρα
βήμα είναι σε θέση, σήμερα και ελπίζω και αύριο να διεκδικήσω
των δημοκρατικών σας. Και εδρασηνίζω επίσης και τις θερμές
παρακλήσεις σας επίσης.

Με τα βαθιά ήθελα μου

Αιμιλιανίδης

πως είχαν την ίδια καταγωγή: την Κυθρέα, ένα από τα πιο όμορφα χωριά της Κύπρου, που βρίσκεται σήμερα στα κατεχόμενα.

Και η κουντική λαίλαπα στο ζενίθ. Πρώτο μέτρο κατά της ΠΕΦΑ η έξωσή της από ένα γραφειάκι που διατηρούσε σε οίκημα του καθεδρικού ναού της Αγίας Σοφίας του Λονδίνου. Την έξωση απαιτήσε ο μητροπολίτης Ηλείας Αθανάσιος, ο οποίος είχε διατελέσει εφημέριος στην Αγία Σοφία και που ευρισκόμενος τότε στο Λονδίνο διέπρεψε, από άμβωνος, σαν διαπρύσιος κήρυκας της Χούντας. Ταυτόχρονα ξέσπασε ένα όργιο ανώνυμων απειλών από κουντικά στοιχεία προς κατατρομοκράτηση των φοιτητών, μια πραγματική τρομοκρατική “καμπάνια”, που είχε ως αποκορύφωμα την απαγωγή και τον άγριο ξυλοδαρμό του Χάρη Αιμιλιανίδη από “αγνώστους”, που τον υπέβαλαν και σε ανάκριση για τις αντικουντικές του δραστηριότητες και επαφές. Την σκανδαλώδη εγκληματική αυτή πράξη (σήμερα θα την λέγαμε τρομοκρατική) ο Αιμιλιανίδης δεν την κατήγγειλε τότε και την κράτησε μυστική ακόμη κι από εμένα, από φόβο μήπως γίνουν πράξη οι απειλές που είχε δεχτεί για αντίποινα... Οι διώξεις αυτές όμως οδήγησαν ουσιαστικά στην παράλυση και γρήγορα στη διάλυση της ΠΕΦΑ, εν έτει 1972.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1970 ο Αιμιλιανίδης εγκαταστάθηκε στην Αθήνα,

όπου έκτοτε ζει οικογενειακά, και ανέπτυξε σπουδαία εκπαιδευτική και συγγραφική δραστηριότητα. Στο διάστημα της Μεταπολίτευσης δεν διανοήθηκε καν να “εξαργυρώσει” τη δράση και τις ταλαιπωρίες του για την Δημοκρατία, αντίθετα από ό,τι έκαναν τόσοι και τόσοι άλλοι, ακόμη και δήθεν αντιστασιακοί. Αυτός αρκέστηκε στις πνευματικές του δραστηριότητες, αλλά και στην ασίγαστη οδύνη της απώλειας του πατρικού του σπιτιού και των περιβολιών της νεότητάς του στην όμορφη και άμοιρη Κυθρέα, που έχουν καταστεί χώροι καταυλισμού του τουρκικού κατοχικού στρατού – κατάσταση που δυστυχώς συνεχίζεται.

* Αναδημοσίευση από το blog του Σαράντη Αντίοχου katalogia.me τον οποίο και ευχαριστούμε για την άδεια αναδημοσίευσης.

● ● ●

Ο Αιμιλιανίδης και ο Λαμπρίας συναντήθηκαν για πρώτη φορά ένα βράδυ στο σπίτι μου. Αμφότεροι ένιωσαν μάχη μεγάλης συγκίνηση όταν «βρήκαν» πως είχαν την ίδια καταγωγή.

Έγνοια του ήταν να απλωθούμε και να βαθύνουμε στον κόσμο

*Η Αναστασία Λαμπρία μιλάει
στη Νιοχωρίτικη Φωνή
για τον πατέρα της Τάκη Λαμπρία.*

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΟ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η κόρη του Τάκη Λαμπρία μίλησε στη Νιοχωρίτικη Φωνή για τον πατέρα της, έναν άνθρωπο που δεν μετάνιωσε για τις επιλογές του, που αγωνίστηκε για τη δημοκρατία και αυτό το απέδειξε, φεύγοντας από την Ελλάδα για το Λονδίνο, αφήνοντας πίσω την οικογένειά του. Όπως λέει η Αναστασία Λαμπρία «Στις ημερολογιακές σημειώσεις του από τα χρόνια του Λονδίνου αναγνωρίζεις ένα μόνιμο παράπονο για το πόσο μικρή ήταν η ομάδα των ανθρώπων που αντιστεκόταν στη χούντα, για την έλλειψη ενθαρρυντικών ειδήσεων από την τότε Ελλάδα, αναγνωρίζεις την ασφυξία ενός πολυπράγμονος δημοσιογράφου που επιβιώνει με έντιμη πενία στον μικρόκοσμο των αγωνιζομένων για την πτώση της χούντας, χωρίς, όμως, ποτέ να μετανιώνει για την απόφαση που πήρε».

–Πώς μπορεί να περιγραφεί ο Τάκης Λαμπρίας ως πατέρας, λέγεται ότι ήταν άνθρωπος με χιούμορ, πνευματώδης...

–Πολυάσχολος, με άσβεστη περιέργεια να γνωρίζει συνεχώς καινούργια πράγματα, και ευστροφος συνομιλητής που με πνεύμα και ελευθεροστομία διανθισμένη με λόγια παιδείας σου άφηνε χώρο να πεις οτιδήποτε. Βεβαίως, είχε χιούμορ

και του άρεσε να ακούει και να διηγείται ιστορίες, αλλά πρέπει να προσθέσω, όπως συνήθως συμβαίνει με τους πνευματώδεις ανθρώπους, πως ήταν βαθύτατα απαισιόδοξος για τα ιδιωτικά και δημόσια πράγματα.

–Τι θυμάστε από την ημέρα κατά την οποία αποφάσισε να αυτοεξοριστεί στο Λονδίνο;

–Τη θυμάμαι σαν να είναι χτες. Ότι πήρε μαζί του χωρούσε σε ένα ελάχιστο βαλιτσάκι. Ήταν καρπό σκούρο πράσινο διαφημιστικό της Sabena ή της Swissair με κοκάλινο χερούλι. Δυο-τρία πουκάμισα, τα ξυριστικά του. Μας αγκάλιασε και είπε «θα λείπω για λίγες μέρες». Είχαμε μουδιάσει. Πέρασαν επτά χρόνια...

–Εκείνα τα χρόνια πώς ήταν για εσάς ως παιδί; Την απόφασή του αυτή την αναθεώρησε ποτέ;

–Ήταν δύσκολα από μύριες πλευρές. Μου έλειπε η παρουσία του καθημερινά, είχα χίλια ερωτήματα που δεν μπορούσα να διατυπώσω, έπρεπε να λέω ψέματα π.χ. στο σχολείο γιατί λείπει ο πατέρας μου, τον θαύμαζα αλλά και η απουσία του με πλήγωνε. Θυμάμαι ότι παρακολουθούσα αυτές τις ανεκδιήγητες ομιλίες του Γεωργίου Παπαδόπουλου με την κρυφή, και ένοχη μαζί ελπίδα ότι θα ανακοίνωνε ότι ο μπαμπάς μου θα επιστρέψει! Ήμουν οκτώ χρονών. Τα χρόνια που ακολούθησαν ήταν σκοτεινά και ατέλειωτα. Στις ημερολογιακές σημειώσεις του από τα χρόνια του Λονδίνου αναγνωρίζεις ένα μόνιμο παράπονο για το πόσο μικρή ήταν η ομάδα των ανθρώπων που αντιστεκόταν στη χούντα, για την έλλειψη ενθαρρυντικών ειδήσεων από την τότε Ελλάδα, αναγνωρίζεις την ασφυξία ενός πολυπράγμονος δημοσιογράφου που επιβιώνει με έντιμη πενία στον μικρόκοσμο των αγωνιζομένων για την πτώση της χούντας, χωρίς, όμως, ποτέ να μετανιώνει για την απόφαση που πήρε.

–Τις ημέρες επιστροφής του στην Αθήνα, το 1974, αλλά και το Κυπριακό πώς τα θυμάστε ούσα έφηβη;

–Ήταν μια παραζάλη. Πέρασαν δυο τρεις μέρες να τον δούμε, να έρθει σπίτι, ήταν άγρυπνος για μέρες μέσα στο χάος.

Όμως δεν θα ξεχάσω τη φωνή του στο τηλέφωνο από την Αθήνα πια. Να σημειώσω ότι στα επτά χρόνια ειδωθήκαμε από κοντά δύο φορές και στο τηλέφωνο δεν μιλήσαμε παραπάνω από 3-4. Όλη η επικοινωνία μας γινόταν με επιστολές μέσω ταχυδρομείου.

–Τι ζητούσε από τα παιδιά του, όταν πια ήσασταν σε ηλικία για να συνομιλήσετε για τη δημόσια ζωή, για τον κόσμο;

–Ελεύθερη ματιά, χωρίς δεσμεύσεις και αγκύλες. Ποτέ δεν μας επηρέασε πολιτικά. Η έγνοια του ήταν να απλωθούμε και να βαθύνουμε στον κόσμο και στον εαυτό μας. Το διάβασμα, η Τέχνη, η περιέργεια και η καλλιέργεια – αυτά προσδοκούσε από εμάς.

–Ποια η μεγαλύτερη παρακαταθήκη που σας άφησε;

–Μου άφησε τη βασική διάκριση των

“

Στις ημερολογιακές σημειώσεις του από τα χρόνια του Λονδίνου αναγνωρίζεις ένα μόνιμο παράπονο για το πόσο μικρή ήταν η ομάδα των ανθρώπων που αντιστεκόταν στη χούντα, για την έδδειψη ενθαρρυντικών ειδήσεων από την τότε Ελλάδα, αναγνωρίζεις την ασφυξία ενός ποδυπράγμονος δημοσιογράφου που επιβιώνει με έντιμη πενία.

ανθρώπων σε δύο κατηγορίες, αυτούς που κινούνται με γνώμονα το συμφέρον τους (πολλές φορές με φυσικό τρόπο σχεδόν αταβιστικά βγαίνει αυτή η επιλογή) και τους άλλους. Εκείνος ανήκε πάντα στους άλλους και βέβαια το πλήρωσε.

Ιστορίες της φουκούς

ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΤΣΑΓΓΑΡΗ

Με τιμνσε ιδιαίτερα η πρόταση της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού του χωριού μας να γράψω κάτι για το Νιόχωρκο. Για μένα το χωριό αποτελεί πρωταγωνιστή πολλών ιστοριών, οι οποίες είναι περιβεβλημένες με τη θολούρα του πολύ μακρινού παρελθόντος και τη μαγεία μιας άλλης εποχής. Στο μυαλό μου, θα μπορούσε κάλλιστα να είναι το Μακόντο του νομπελίστα Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες κι όχι ένα πραγματικό χωριό, που πάγωσε ως ανάμνηση στον χρόνο. Κι αυτό γιατί πάντοτε περίμενα ότι όταν θα άνοιγαν τα οδοφράγματα θα επισκεπτόμουν το χωριό μας και θα έβλεπα πόσο όμορφο μέρος είναι όπως μου περιέγραφαν ο παππούς, η γιαγιά και οι άλλοι συγγενείς μας κι όχι το παραμελημένο μέρος που κατέληξε να είναι σήμερα. Οπωσδήποτε, δεν πρέπει να αφήνουμε τις ιστορίες του χωριού μας να ξεχαστούν, όχι μόνο για τη λαογραφική τους αξία, αλλά και για την αυταξία τους ως ιστορίες. Διότι από αρχαιοτάτων χρόνων οι άνθρωποι έλεγαν ο ένας στον άλλο ιστορίες, οι οποίες τους βοηθούσαν να θέσουν σε τάξη τα της ανθρώπινης ύπαρξης, αλλά και να θεραπεύσουν την ψυχή τους. Μέσα από τις σπουδές μου ανακάλυψα αυτήν την πτυχή του παραμυθιού και της ιστορίας: γύρω από μια φωτιά το βράδυ οι πρόγονοί μας έλεγαν ο ένας στον άλλο ιστορίες για να περάσει η σκοτεινή νύκτα και χωρίς να το έχουν πολυσκεφτεί μας τις άφησαν πολύτιμο φυλακτό για να συνεχίσουμε κι εμείς, μέχρι να τελειώσει η δική μας νύκτα. Μια νύκτα που πολύ φοβόμαστε ότι θα είναι μακρά και γεμάτη κινδύνους καινοφανείς. Πιο κάτω καταγράφω κάποιες ιστορίες από το χωριό μας, απλές καθημερινές και όμορφες, που μου τις άφησε η οικο-

γένειά μου, η οποία μπορεί να μαζευόταν, μπορεί και όχι, γύρω από μια φουκού τις κρύες χειμωνιάτικες νύκτες, ανταλλάζοντας ιστορίες κι απλώνοντας βάλσαμο ο ένας στην ψυχή του άλλου ύστερα από μια μέρα σκληρής δουλειάς.

Ο ΤΙΜΙΟΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ

Ως γνωστό, η αρχαιότερη εκκλησία του χωριού μας ήταν του Τιμίου Προδρόμου, που πιθανολογείται ότι κτίστηκε τον 17ο αιώνα, με βάση την επιγραφή στην εικόνα του Αγίου που φέρει την ημερομηνία 1672 (Χριστός Λαμπρίας Κ., *Νέο Χωριό Κυθρέας: Γενέθλια Γη- Οι ρίζες μας*, Λευκωσία 2017, 197). Στον θόλο της εκκλησίας υπήρχαν εντοιχισμένα πιάτα, όσα και οι οικογένειες του χωριού, αν και φαίνεται να υπάρχει διαφωνία για το πόσα ήταν ακριβώς. Στο βιβλίο του Κώστα Γραικού αναφέρεται με βάση μαρτυρίες ότι ήταν 32 πιάτα, 31 για τις υπόλοιπες οικογένειες και το 32ο για την οικογένεια του ιερέα να βρίσκεται εντοιχισμένο πάνω από την Αγία Τράπεζα (Κώστας Γραικός, *Νέο Χωριό Κυθραίας: Αγαπημένη πατρίδα*, Λευκωσία 2010, 11). Στο βιβλίο του κοινοτάρχη μας Χρίστου Λαμπρία αναφέρεται ότι ήταν 27 (Λαμπρίας, *ό.π.*), όσοι είναι και οι καταγεγραμμένοι φορολογούμενοι στα αρχεία του 1830 (Γραικός, *ό.π.*). Η οικογένειά μου φαίνεται να διαφωνεί για το αν τα πιάτα βρίσκονταν εντοιχισμένα όλα στον θόλο ή στους τοίχους της εκκλησίας. Ας αρκεστούμε όμως στο γεγονός ότι οι πρώτες οικογένειες του χωριού έκτισαν την εκκλησία, την αφιέρωσαν στον Πρόδρομο και αποφάσισαν να αντιπροσωπεύονται με αυτόν τον τρόπο. Στην εκκλησία γιόρταζαν την ημέρα του Αγίου στις 24 Ιουνίου, τα γενέθλια του Προδρόμου (Γενέθλιον του Τιμίου Προφήτου Προδρόμου και Βαπτιστού Ιωάννου) και την ημέρα μετά τα Κά-

Οπωσδήποτε, δεν πρέπει να αφήνουμε τις ιστορίες του χωριού μας να ξεχαστούν, όχι μόνο για τη λαογραφική τους αξία, αλλά και για την αυταξία τους ως ιστορίες.

λанта, στις 7 Ιανουαρίου που γιορτάζεται η Σύναξη του Τιμίου Προφήτου Προδρόμου και Βαπτιστού Ιωάννου, σύμφωνα με την εκκλησιαστική ορολογία. Στις 29 του Αυγούστου είναι η ημέρα της αποτομής της κεφαλής του Προδρόμου, μια μέρα που θεωρείται πένθιμη και συνδέεται με αυστηρή νηστεία, κατά την οποία στο χωριό μας δεν λειτουργούσε το ξωκλήσι αυτό, αλλά η μεγάλη εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους.

Ο Άγιος Πρόδρομος έκανε συχνά αισθητή την παρουσία του στους χωριανούς όπως φαίνεται από αρκετές προφορικές και ορισμένες καταγεγραμμένες μαρτυρίες, που βρίσκονται είτε στις σελίδες της *Νιοχωρτικής Φωνής* είτε στις σελίδες των βιβλίων για το χωριό μας. Όπως επαναλαμβάνουν η γιαγιά μου η Μαρία και η αδελφή της η Έλλη: «Του Προδρόμου ό,τι τάξετε θέλει το α, να προσέχετε». Αυτήν τη σοφία τους τη μεταλαμπάδευσε η προγιαγιά μου η Δεσποινού, κόρη του ιερέα του χωριού παπα-Γιαννή, ο οποίος φαίνεται ότι προειδοποιούσε τους πάντες να προσέχουν τι λένε στον Άγιο, μιας και ήταν αυστηρός με όσους αποτεινόνταν κοντά του για βοήθεια και δεν κρατούσαν τις υποσχέσεις τους. Τόσο η προγιαγιά μου όσο και ο προπάππος μου, η Δεσποινού και ο Γιακουμής, είχαν κάποια εμπειρία με τον Ιωάννη τον Πρόδρομο, και ήταν σίγουροι ότι ο Άγιος βρισκόταν δίπλα στους κατοίκους του χωριού.

Η πρώτη ιστορία που μου διηγήθηκαν είναι η εξής:

«Η προγιαγιά μου η Δεσποινού κάθε χρόνο έκανε τη γιορτή του Προδρόμου στο γενέθλιόν του, στις 24 του Ιούνη, που η λειτουργία γίνεται στην εκκλησία του Προδρόμου. Εζύμωνε πρόσφορα, πεντάρτι, τα πάντα. Έπαιρνε λάδι τζαι κρασί μαζί με τα ψωμιά στην εκκλησία. Εζήτησε που τη γειτόνισσα να την βοη-

θήσει, γιατί είδεν κάμποσα πράματα βαρετά τζαι η εκκλησία ήταν λίον έξω που το χωρκό. Είπεν της: “Θκεια Παραδευκού, εννα με βοηθήσεις να τα πάρουμε;”. Τζαι πριν προλάβει να απαντήσει λαλεί της: «Αλλά ξέρεις εψές ήρτεν ο Πρόδρομος στο όνειρό μου τζαι είπεν μου να μεν βιασιώ, εννά γεννήσει η παπαθκια τζαι εννά αρκήσουμε». Τζαι ήταν αλήθεια, είπεν της η Παραδευκού “Ήντα να πάμε που τα τωρά, αφού εν να αρκήσουμε, ο παπά Διομήδης επήρεν την παπαθκια να γεννήσει την κόρη τους την Ελευθερία”.

Η αγαπημένη μου ιστορία από τον Άγιο, που αποδεικνύει και πως πρόσεχε το χωριό μας και τους κατοίκους του μου παραδίδεται από τη γιαγιά μου τη Μαρία και την αδελφή της, την Έλλη. Ξεκινά κάπως έτσι...

«Ο παππούς ο Γιακουμής εστρέφονταν τα ξημερώματα, θκυο τρεις η ώρα το πρωί που το αλώνι. Όπως μου εξηγήσαν, γιατί εμείς οι τωρασινοί δεν γνωρίζουμε τες διαδικασίες, επαίρναν τα δεμάθκια που τα χωράφκια στο αλώνι για να τα αλέσουν με τη λουκάνη ή άλλως αποκαλούμενη βουκάνη, ένα βαρύ επίπεδο ξύλο, ανυψωμένο στο μπροστινό του μέρος, που είδε κοφτερές πέτρες, τα αθκιατζια, με τα οποία άλεθαν τα δεμάθκια. Στη λουκάνη εδίνναν ένα ζευκάρι ζώα, ένα γαϊδούρι τζαι μια δαμάλα, η οικογένειά μας τουλάχιστον. Η γιαγιά μου θυμάται ότι της άρεσκε που ήταν μικρή να κάθεται πάνω στη λουκάνη τζαι να παίζει, αλλά εθύμωνεν της η στετέ της ότι ήταν σκοτωμένα τα κτηνά τζαι εν έκαμνε να τα βασανίζει τζαι άλλον. Αφού τα άλεθαν τα δεμάθκια, εκάμναν τα βουνάρκα τζαι ανεμίζαν τα, για να χωρίσουν το άσερο που το σιτάρι. Η γιαγιά η Δεσποινού τζαι η θκειά τους η Τζυρκακού εβάλλαν τα μες το κόδινο για να ξεχωρίσουν τα αδρά που τα κα-

Όπως επαναλαμβάνουν η γιαγιά μου η Μαρία και η αδελφή της η Έλλη: «Του Προδρόμου ό,τι τάξετε θέδει το α, να προσέχετε». Αυτήν τη σοφία τους μεταλαμπάδευσε η προγιαγιά μου η Δεσποινού, κόρη του ιερέα του χωριού παπα-Γιαννή.

λά ώστε να γεμώσουν σάκκους ολόκληρους. Μια δουλειά σίγουρα κοπιαστική τζαι δύσκολη, που επαναλάμβαναν κάθε μέρα, ώστε να τελειώσει η σοδειά τζαι να προχωρήσουν παρακάτω.

»Ο παππούς, λοιπόν, ενώ επέρασε τη νύχτα στο αλώνι, εξύπνησε κατά τες τρεις το πρωί για να πάει σπίτι να ετοιμαστεί να πάει δουλειά στο ζευκάρι. Συνήθως ετζοιμούνταν μέσα στα αλώνια τους, για να προσέχουν τα δεμάθκια να μεν τους τα κλέψουν. Για αυτό ο παππούς έμεινε στο αλώνι ως τες τρεις το πρωί. Όπως επερπάταν στον δρόμο —σημειώνουμε δαμέ ότι ήταν τέλλεια σκοτεινά πισσούρι, αφού στο χωρκόν μας το ρεύμα επήε μετά το 1960 τζαι στην περιοχή της εκκλησίας του Προδρόμου ήταν «κάκκαφα» τζαι όπως ήταν φυσικό, ούλλοι εφοούνταν να περάσουν που τζαμέ νύχτα— ο παππούς είδεν ένα κοφίνι γεμάτον λαμπρόν να πετά που την μιαν άκρα του χωρκού που ήταν η εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπου τζαι να μπαίνει στην εκκλησία του Προδρόμου που το παράθυρο. Ε, ο παππούς εφοήθηκε τζαι επήε βουρπητός σπίτι. Η γιαγιά η Δεσποί-

νού επαραξενεύτηκε τζαι ερώτησέν τον: “Γιατί ήρτες έτσι γλήορα έσσω;” τζαι είπε της τι έγινε, μα πάλε εν του επέρασε ο φος του. Είδεν τον πιάσει το ρυόν που τον φον του, όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά η γιαγιά μου τζαι η Έλλη, τζαι εμπήκε μες τα ρούχα, στο κρεβάτι. Ο παππούς ο Γιακουμής είπεν του του πεθερού του, του παπα-Γιαννή τζαι ελύθηκε η παρεξήγηση: “Γιε μου, μεν φοάσαι τζαι εν ο Πρόδρομος, εκάμναμε λειτουργία στον Άν Χαραλάμπο τζαι ήρτεν σπίτι του ύστερα”, εξήγησεν του τζαι επήεν πάσα κακό. Μετά εμάθασιν ότι είδεν το ίδιο κοφίνι με το λαμπρόν να πετά που την μιαν εκκλησία στην άλλη τζαι ο μακαρίτης ο Πύρος, άλλη φορά βέβαια, όι τζείνη τη νύχτα.

»Τζι όντως, δεν μας κάμνει εντύπωση ότι ο Άγιος επέλεξε να εμφανιστεί ως πύρινο κοφίνι, αφού τζαι στον ελλαδικό χώρο, την ημέρα πριν από το Γενέθλιον του Τιμίου Προδρόμου κυριαρχούν τα πυρολατρικά έθιμα, οι φωτιές του Άν Γιαννιού όπως τις λένε, με την ημέρα εκείνη να σηματοδοτεί το θερινό ηλιοστάσιο».

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Μέσα στον συνοικισμό

Κάποτε τον άκουσα να λέει
πως του αρέσει πολύ, είναι έξοχα
εδώ στον συνοικισμό.
Δεν ήταν άσχημα καθόλου, είχε -λέει-
και νερό ζεστό, κι ας ήταν το διαμέρισμα μικρό.

Κάποτε την άκουσα να λέει
πως της άρεσε πολύ το πάρκο,
κάτω από τον συνοικισμό.
Μύριζε όμορφα -έλεγε συχνά-
την άνοιξη προ πάντων, το κιούλι και το γιασεμί.

Κάποτε, άκουσα άλλους να λένε
πως ευτυχώς που πέρασαν κιόλας
κοντά πενήντα χρόνια, και έμαθαν
κι αυτός και αυτή επιτέλους
να τους αρέσουν κάποια πράγματα.

Κοτζάμ εργολαβίες και σχέδια.
Τόσες και τόσες συναντήσεις.
Επιπέδου υψηλού και διεθνείς.
Θα ήταν ακάριστοι, αν δεν τους
άρεσε πολύ στον συνοικισμό.

Μα κάθε βράδυ, όταν έσβηνε
το φως και έκλειναν τα παράθυρα,
έφευγαν μαζί. Ο γέρος αντάμα
με την κοτσιάκαρη του
έφευγαν από τον συνοικισμό τους
για το χωριό τους
γιατί τους άρεσε περισσότερο
κι ας έλεγαν άλλως πως...

Μια οικογένεια πρωταθλητές του ΠΙΝΓΚ ΠΟΝΓΚ

Η Χρυσάνθη Χριστούδια, ο Κωνσταντίνος Χριστούδιας, ο Πόλυς Τζιάμπος και ο Αντρέας Τζιάμπος μιλάνε στη Νιοχωρίτικη Φωνή για το άθλημα που αγαπούν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟ ΛΑΜΠΡΙΑ,
ΑΠΟΣΤΟΛΟ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Λένε πως το μήλο θα πέσει κάτω από τη μηλιά... και μάλλον το μήλο το πρώτο που έπεσε το δοκίμασαν όλα τα παιδιά της οικογένειας Τζιάμπου και του Αντρέα Χριστούδια και αυτό το μήλο δεν είχε άλλη γεύση από εκείνη του πινγκ πονγκ, μια γεύση που η Χρυσάνθη Χριστούδια, ο Κωνσταντίνος Χριστούδιας, ο Πόλυς Τζιάμπος και ο Αντρέας Τζιάμπος ποτέ δεν χόρτασαν. Τους συναντήσαμε στον σύλλογο Ονήσιλος Λακατάμιας και θελήσαμε να τους γνωρίσουμε και να τους συστήσουμε σε όσους δεν είχαν την ευκαιρία να τους γνωρίσουν μέχρι σήμερα. Και οι τέσσερις μάς μίλησαν με σεμνότητα και απόλυτο σεβασμό στο άθλημά τους, για τις επιτυχίες τους και τις προκλήσεις και εμείς έχουμε να πούμε ότι και οι τέσσερις ήταν υπέροχοι.

Ποιοι είναι όμως οι τέσσερις πρωταθλητές μας του πινγκ πονγκ; Η Χρυσάνθη Χριστούδια γεννήθηκε το 1982, και είναι κόρη της Παναγιώτας Τζιάμπου, από το Νέο Χωρίο Κυθρέας, και του Αντρέα Χριστούδια, από την Άσσια, και είναι νηπιαγωγός. Ο Κωνσταντίνος Χριστούδιας είναι επίσης γιος της Παναγιώτας Τζιάμπου και του Αντρέα Χριστούδια, γεννήθηκε το 1988, και εργάζεται στον τομέα του digital marketing. Ο Πόλυς Τζιάμπος είναι γιος του Γιώργου Τζιάμπου, γεννήθηκε το

1984, εργάστηκε ως δημοσιογράφος και τώρα είναι προπονητής του Ονήσιλλου Λακατάμιας. Ο Αντρέας Τζιάμπος, γεννήθηκε το 1981, είναι γιος του Γιώργου Τζιάμπου, και εργάζεται ως λογιστής. Παππούς τους ήταν ο αγνοούμενος Αντρέας Τζιάμπος από το Νέο Χωρίο Κυθρέας, τα οστά του οποίου ταυτοποιήθηκαν με τη μέθοδο του DNA. Η κηδεία του έγινε στις 30/11/2014.

–Πώς προέκυψε μια ολόκληρη οικογένεια να βγείτε πρωταθλητές του πινγκ-πονγκ;

–Αντρέας Τζιάμπος: Κατ’ αρχάς αντιλαμβάνεσθε ότι η τότε εποχή, ήμασταν εμείς 9-12 ετών, τα ενδιαφέροντα ήταν πολύ λίγα σε σχέση με τώρα. Όπως επίσης και τα χόμπι και τι μπορούσες να κάνεις τον ελεύθερό σου χρόνο. Το γεγονός ότι υπήρχε ένα μικρό σωματείο, ο Ονήσιλος Λακατάμιας, κοντά στα σπίτια στα οποία εμείς μεγαλώσαμε, ήταν πολύ σημαντικό στο να μας ωθήσει να έχουμε μια δραστηριότητα μέσα από την οποία να κοινωνικοποιηθούμε, να αθληθούμε, να μάθουμε κανόνες να κάνουμε φίλους, κ.λπ. Το γεγονός ότι είχαμε δύο ξαδέλφια, τον Σωκράτη και τον Αντρέα Κτίστη, παιδιά της θείας Λάλλας, τα οποία ήταν μεγαλύτερά μας κατά 7, 10 έως και 15 χρόνια, μας βοήθησε ώστε να έχουμε ένα δικό μας άνθρωπο, πρώτο ξάδελφο να μας βοηθήσει να ασχοληθούμε με το άθλημα της επιτραπέζιας αντισφαίρισης. (Παρένθεση: είναι τέσσερα αδέρφια, ο Γιώργος, η Σωτήρα, η Χρυστάλλα και η Παναγιώτα. Η Σωτήρα ατύχησε και δεν έκανε παιδιά, αλλά μας μεγάλωσε όλους σαν δικά της παιδιά, είναι για μας η δεύτερη μάνα). Τα δύο παιδιά της Χρυστάλλας, ο Σωκράτης και ο Αντρέας, ήταν αυτοί που άνοιξαν τον δρόμο σε μας για να ασχοληθούμε με το άθλημα. Είμαστε μια πολύ δεμένη οικογένεια, μας βοήθησε ο θεός και μεγαλώσαμε όλοι ο ένας δίπλα στον, άλλο, οπότε είμαστε μια δεμένη οικογένεια. Εμείς, ως πιο μικροί, ό,τι έκαναν οι πιο μεγάλοι, ακολουθούσαμε. Έπαιζαν ποδόσφαιρο στη γειτονιά και εμείς από πίσω. Ύστερα ξεκίνησαν με ένα τραπέζι του πινγκ πονγκ, στον σύλλογο, στον καφενέ, να πούμε, στον Ονήσιλο κι εμείς πίσω τους ακολουθούσαμε. Πε-

Η Χρυσάνθη Χριστούδης, ο Κωνσταντίνος Χριστούδης, ο Πόλυς Τζιάμπος και ο Αντρέας Τζιάμπος ποιέ δεν χόρτασαν την επιτυχία στο πινγκ πονγκ, την οποία πάντοτε επιζητούν με ιαπεινότητα, από οποιαδήποτε θέση και αν υπηρετούν το άθλημα.

ριμέναμε κι εμείς τη σειρά μας να μεγαλώσουμε και να ξεκινήσουμε να πάρουμε τη ρακέτα στο χέρι και να παίξουμε έστω και για λίγα λεπτά. Σιγά-σιγά αγαπήσαμε αυτό το άθλημα, μας χάραξαν τον δρόμο, κι εμείς –και οι τέσσερις μας– δείξαμε μια κλίση. Στη συνέχεια ενταχθήκαμε στην εθνική ομάδα, η μια επιτυχία, έφερε την άλλη. Σιγά-σιγά καταφέραμε για πολλά χρόνια- εγώ προσωπικά για 25 χρόνια- να κάνω πρωταθλητισμό, κατακτώντας όλους τους τίτλους: Παμπαίδες, παίδες, εφήβους, άνδρες. Η μία επιτυχία έφερε την άλλη και κάναμε –πιστεύω– μια αρκετά καλή πορεία. Πρέπει να τονίσω ότι η στήριξη των γονιών μας ήταν τεράστια. Ιδιαίτερα, ο πατέρας μου, ο Γιώργος Τζιάμπος, ο οποίος έπαιζε στον «Απόλλωνα» Νέου Χωρίου Κυθρέας, πινγκ πονγκ, κι αυτό είναι ενδεικτικό γιατί να δεν έχεις τη στήριξη των γονιών σου, δεν μπορείς να προχωρήσεις. Θυμάμαι χαρακτηριστικά τον πατέρα μου, που σκόλανε από τη δουλειά και ήταν 2-3 ώρες έξω από την αίθουσα που κάναμε προπόνηση και μας περίμενε να τελειώσουμε. Επίσης, ο θείος μου Αντρέας Χριστούδης, πατέρας της Χρυσάνθης και του Κων/νου, μας μετέφερε με το αυτοκίνητό του, γιατί ήταν δύσκολες οι μεταφορές. Όλοι βοήθησαν για να πετύχουμε τους στόχους μας.

–Πόλυς Τζιάμπος: Τα αθλήματα του πινγκ πονγκ και του ποδοσφαίρου, ήταν τα δύο αθλήματα στα οποία επιδίδονταν τα διάφορα σωματεία για να τιμήσουν τη γειτονιά τους, τον χώρο που μεγάλωσαν. Εμείς στον «Ονήσιλο» είχαμε το πινγκ πονγκ. Επομένως έπρεπε να ταξιδέψεις σε άλλο σωματείο για να παίξεις με τον συγκεκριμένο σύλλογο. Όπως γινόταν με το αγροτικό ποδόσφαιρο έτσι γινόταν και στο άθλημα της επιτραπέζιας αντισφαίρισης. Αυτό το κομμάτι μάς ταύτισε περισσότερο με το σωματείο. Συμμετείχε ο Ονήσιλος στην ΠΟΕΠΑ (Παγκύπρια Ομοσπονδία Επιτραπέζιας Αντισφαίρισης) και με κάποιο μεταφορικό μέσο έπρεπε να πάμε να αγωνιστούμε σε μια αίθουσα που στεγαζόταν σε κάποιο χώρο. Για παράδειγμα, όντας μαθητές, κάθε Πέμπτη, πηγαίναμε στον «Ατλанта» Αγλαντζιάς, για να παίξουμε, και τούτο γιατί το άθλημα δεν είχε ακόμη «ενηλικι-

ωθεί» κατά κάποιο τρόπο με τις απαραίτητες εγκαταστάσεις.

–Πώς οδηγηθήκατε στο πινγκ πονγκ, ένα άθλημα που δεν ήταν ανεπτυγμένο;

–Την Πέμπτη, π.χ. πηγαίναμε στον «Ατλанта» Αγλαντζιάς, με βάση το πρόγραμμα, άρα πάεις στον «Ατλанта», μπαίνεις μέσα ως «Ονήσιλος» Λακατάμιας για να αντιμετωπίσεις τον «Ατλанта» Αγλαντζιάς. Ακριβώς, όπως γίνεται στο αγροτικό πρωτάθλημα. Με την πάροδο του χρόνου αναπτύχθηκε το άθλημα κι άρχισαν να δημιουργούνται και να βελτιώνονται οι εγκαταστάσεις. Το πώς ασχοληθήκαμε με το άθλημα; Ήμαστε τυχεροί γιατί είχαμε τα ξαδέλφια μας Σωκράτη και Αντρέα Κτίστη, που ήταν η νεολαία της περιοχής και μας τράβηξαν. Εκείνοι ήταν 15 χρονών εμείς 5-6. Μας έφεραν κοντά στο σωματείο, ενταχθήκαμε στις Ακαδημίες του σωματείου.

–Κωνσταντίνος Χριστούδης: Εγώ ξεκίνησα με τον ξάδελφό μου τον Σωκράτη, ο οποίος όταν εγώ ξεκίνησα ήταν προπονητής. Ήταν το άτομο που ασχολήθηκε περισσότερο, αν και δεν γνωρίζω τον λόγο που ασχολήθηκε με το συγκεκριμένο άθλημα. Ίσως ήταν πιο εύκολο να βάλεις ένα τραπέζι, να φέρεις τους νέους γύρω από το τραπέζι και να αθλούνται και να δημιουργούνται καλύτεροι δεσμοί μεταξύ τους.

–Επιμένουμε, γιατί είστε μια οικογένεια ολόκληρη...

–Πόλυς Τζιάμπος: Ο Σωκράτης ήταν ο πρωτεργάτης της όλης διαδικασίας στο σωματείο. Δεν υπήρχαν πολλά είδη αθλημάτων που θα μπορούσαν να γίνουν, έτσι ώστε να μαζέψεις νεολαία, και να λαμβάνεις μέρος σε αθλητικές δραστηριότητες.

–Αντρέας Τζιάμπος: Για να βάλουμε τα πράγματα στις σωστές τους διαστάσεις, ο σύλλογος ιδρύθηκε το 1981, ύστερα από λίγα χρόνια, ο κ. Χρυσόστομος έφερε ένα τραπέζι του πινγκ πονγκ στο σωματείο, ανέλαβε ο Μιχάλης Ιερείδης ως πρώτος προπονητής του σωματείου, ακολούθησαν κάποιοι άλλοι, ήταν αυτοί που στην ουσία, άνοιξαν τον δρόμο. Τότε ο Σωκράτης ήταν 15 χρονών και ο αδελφός του Αντρέας. Ήταν οι πρώτοι της οικογένειας

Τζιάμπου που ασχολήθηκαν με το πινγκ πονγκ. Αυτοί χάρησαν τον δρόμο κι εμείς ακολουθήσαμε. Εγώ και η Χρυσάνθη ανήκουμε στη δεύτερη γενιά να το πούμε έτσι, και ο Πόλυς και ο Κώστας στην τρίτη. Ο Σωκράτης, μεταγενέστερα, ήταν ο άνθρωπος, ο οποίος μεγαλούργησε στο σωματείο, και από 5-6 αθλητές το έκανε με 50-60 αθλητές. Ήταν αυτός που οδήγησε στην ανάπτυξη του αθλήματος. Εμείς ξεκινήσαμε από εδώ αλλά κάναμε προπονήσεις και με την εθνική ομάδα, οπότε από εκεί προχωρήσαμε για να κάναμε πρωταθλητισμό.

–Χρυσάνθη Χριστούδια: Ξεκίνησαν πρώτα τα ξαδέλφια μας, αλλά επειδή είμαστε μια πολύ δεμένη οικογένεια, ακολουθήσαμε εμείς. Είδαμε ότι ήταν ένα άθλημα το οποίο μας άρεσε, υπήρχε ενδιαφέρον από όλη την οικογένεια, για τις επιδόσεις όλων μας. Για παράδειγμα θα με ρωτούσε η θεία μου, επίσης η μητέρα θα ρωτούσε τα ξαδέλφια μου πώς πάνε. Αυτό το ενδιαφέρον, η δέσμευση, ο ενθουσιασμός θα έλεγα, από όλη την οικογένεια μας ωθούσε να μείνουμε και να επιδοθούμε στο άθλημα.

–Αντρέας Τζιάμπος: Κάποιοι για να ξεχωρίσει δεν χρειάζεται μόνο το ταλέντο, βασικό συστατικό της επιτυχίας είναι η στήριξη της οικογένειας. Εμείς είχαμε την τύχη να έχουμε τρομερή στήριξη από την οικογένειά μας. Οι γονείς μας έδειχναν πραγματικό ενδιαφέρον. Ακόμη και στα οικογενειακά τραπέζια, τις Κυριακές, ήξεραν ότι τα παιδιά είχαν προπόνηση ή αγώνα και έπρεπε να πάνε. Καταλάβαιναν αυτή την ανάγκη και έδειχναν όχι μόνο κατανόηση αλλά και μας προέτρεπαν να πάμε. Σε άλλες οικογένειες το να λείψει από μια γιορτή ή οικογενειακό τραπέζι, ήταν κάτι πρωτόγνωρο. Σε εμάς ήταν σύνηθες γιατί συνέχεια είχαμε αγώνες και προπονήσεις. Αλλά οι γονείς μας δεν βαρυνκώμαγαν, αντίθετα βρίσκαμε τη στήριξή τους.

–Πόλυς Τζιάμπος: Ένα άλλο κομμάτι που πιστεύω είναι βασικό και ταυτίζεται και λίγο με το Νιόχωρκο. Η δική μας οικογένεια που μεγάλωσε στο Νιόχωρκο, το πρώτο πράγμα που μας διδάξε ήταν να αγαπάμε την οικογένεια. Άρα αυτό το στοιχείο ήλθε και στο κομμάτι του αθλη-

τισμού. Επίσης, όσοι σήμερα στη Λακατάμια είναι άνω των 30, περάσαμε από κάποιο σωματείο, είτε από τον Ονήσιλο, είτε από το ΘΟΙ, τον ΑΟΛ, τον Μάτση, γιατί είχαν πινγκ πονγκ.

–Αντρέας Τζιάμπος: Για τη δική μας εποχή επειδή δεν ήταν όπως τη σημερινή, με ανεπτυγμένες τις Ακαδημίες του ποδοσφαίρου ήταν ένα πρωτόγνωρο θέμα, το ότι η Λακατάμια είχε 4-5 σωματεία τα οποία πρωταγωνιστούσαν στο πινγκ πονγκ. Τα δύο ήταν τα δικά μας: ο Ονήσιλος και ο Ευαγόρας. Την τότε εποχή επειδή ήμασταν και πιο λίγοι στη Λακατάμια σχεδόν όλοι οι κάτοικοι ήξεραν την οικογένειά μας. Κι εμείς με τη σειρά μας αισθανόμασταν υπερήφανοι που ήμασταν πρωταθλητές, γιατί νιώθαμε και τον σεβασμό που έδειχναν οι υπόλοιποι στο πρόσωπό μας.

–**Έστω ερασιτεχνικά, είχε ο μπαμπάς στον Απόλλωνα, εμπειρίες από το άθλημα. Αυτές οι μνήμες του πατέρα υπήρχαν στο σπίτι;**

–Αντρέας Τζιάμπος: Το ότι έπαιξε ο πατέρας μας πινγκ πονγκ έστω και ερασιτεχνικά συνέτεινε ώστε να μας στηρίξει στην πορεία μας και να αισθάνεται και ο ίδιος περήφανος που τα παιδιά του αγωνίζονται και ξεχωρίζουν σε αυτό το άθλη-

Παππούς των αθλητών είναι ο Αντρέας Τζιάμπος, ο οποίος από τον Αύγουστο του 1974 ήταν αγνοούμενος. Τα οσιά του ταυτοποιήθηκαν το 2014, και η κηδεία του έγινε στις 30/11/2014.

*Χρυσάνθη
Τζιάμπου:
Υπήρχαν στιγ-
μές ή χρονιές
που μπορεί
ένας από τους
δύο να μην εί-
χε τόσο καλή
απόδοση. Τότε
τον έσπρωχνε
ο αδελφός. Και
το αντίθετο
την επόμενη
χρονιά. Επει-
δή υπήρχε η
αδελφική αυτή
σχέση.*

μα. Γιατί πολλές φορές το πινγκ πονγκ, άτομα τα οποία δεν το γνωρίζουν το υποτιμούν σαν άθλημα. Όμως το να νιώθει ότι οι γονείς σου είναι δίπλα σου, και ιδιαίτερα ο πατέρας σου θέλει αυτό το άθλημα σε βοηθά η υποστήριξη αυτή.

–Πόλυς Τζιάμπος: Πρέπει να πούμε ότι δεν μας στήριξε επειδή έπαιξε κι εκείνος κάποτε ερασιτεχνικά πινγκ πονγκ στο καφενείο του χωριού του. Μας στήριξε γιατί είδε ότι είχαμε επιτυχίες και κάναμε πρωταθλητισμό.

ΦΤΑΝΕΙ ΝΑ ΦΕΡΝΕΤΕ ΑΛΛΑ ΚΥΠΕΛΛΑ

–Το γεγονός ότι ο πατέρας είχε γνώση του αθλήματος βοήθησε ώστε να μην αποτρέψει τα παιδιά του να ασχοληθούν με το άθλημα... Άρα μπήκατε στο άθλημα το αγαπήσατε, έρχονταν οι διακρίσεις...

–Πόλυς Τζιάμπος: Κάθε χρόνο και οι τέσσερις σχεδόν εναλλάξ παίρναμε έπαθλο από τον δήμο Λακατάμιας.

–Αντρέας Τζιάμπος: Το χαρακτηριστικό που λέγαμε πάντα και μας έλεγαν οι γονείς μας, μεταξύ σοβαρού κι αστείου: «Φτάνει να φέρνεται άλλα κύπελλα, γιατί δεν έχουμε πού να τα βάλουμε».

–Φαντάζομαι ότι μετά από κάθε επιτυχία η οικογένεια μαζεύονταν και σπηνόταν τραπέζι για γλέντι...

–Χρυσάνθη Τζιάμπου: Η οικογένεια, ούτως ή άλλως, ήταν πάντα μαζί και πολύ δεμένη, δεν άλλαζε κάτι με κάποια διακρίση. Ήταν μια καθημερινότητα όλης της οικογένειας.

–Οι συνεχόμενες επιτυχίες, τα ρεκόρ, σας έκαναν να νιώσετε κάπως υπεράνω;

–Χρυσάνθη Τζιάμπου: Βοήθησε λίγο η ηλικιακή διαφορά στο να μην υπάρξει.

–Αντρέας Τζιάμπος: Το θέμα είναι ότι, όπως και η Χρυσάνθη, λόγω της διαφοράς ηλικίας, δεν ανταγωνιζόμασταν. Επειδή ήταν κοπέλα, παίζαμε και μαζί γιατί υπήρχε το μεικτό διπλό και πήραμε αρκετά πρωταθλήματα. Για αρκετά χρόνια δεν μπορούσε κανένας να μας αντιμετώπισει.

–Χρυσάνθη Τζιάμπου: Το μεικτό διπλό που ξεκίνησε να λέει ο Αντρέας, δεν ξέρω αν βοήθησε η πολύ καλή σχέση που

είχαμε μεταξύ μας, υπήρχαν στιγμές ή χρονιές που μπορεί ένας από τους δύο να μην είχε τόσο καλή απόδοση. Τότε τον έσπρωχνε ο άλλος. Και το αντίθετο την επόμενη χρονιά. Επειδή υπήρχε η αδελφική αυτή σχέση.

–Αντρέας Τζιάμπος: Το πινγκ πονγκ είναι ατομικό άθλημα, αλλά το να έχεις την οικογένειά σου κοντά, σε βοηθά ακόμη περισσότερο στο να συνεχίσεις να κάνεις αυτό που κάνεις.

–Χρυσάνθη: Και ίσως αν ήμασταν μόνοι μας, Αποστόλη, και δεν ήμασταν και οι 4, ίσως να νιώθαμε τούτο που λες ότι ξεχωρίζω, αλλά επειδή ήμασταν μια οικογένεια, δεν το νιώσαμε αυτό το πράγμα.

–Αντρέας Τζιάμπος: Αυτό το υπεράνω πολλές φορές να βγαίνεις πρώτος, να έρχονται όλοι να σου λεν συγχαρητήρια, μπορεί κάποιες στιγμές να σε οδηγήσει να σκεφτείς ότι είμαι κάπως ξεχωριστός, αλλά πάλι θα το πω, επειδή η οικογένειά μας είναι κοντά μας μας κρατούσε τα πόδια στη γη. Και αυτό μας βοήθησε να έχουμε το μυαλό στο κεφάλι μας και όχι πάνω από το κεφάλι μας.

–Τι κάνει το πινγκ πονγκ συναρπαστικό;

–Κων/νος Τζιάμπος: Πάρα πολλά, ξεκινώντας από την ταχύτητα σκέψης, το πόσο γρήγορα πρέπει να απαντήσεις στο χτύπημα του αντιπάλου, στο παιχνίδι η ανδρεναλίνη που ανεβαίνει όσο πλησιάζεις προς το τέλος, και πάει πόντο πόντο το παιχνίδι, δεν είναι όπως το ποδόσφαιρο που θα βάλεις ένα γκολ και μετά ομαδικά να προσπαθήσεις να το κρατήσεις. Στο πινγκ πονγκ τα δεδομένα ανατρέπονται πολύ γρήγορα σε ένα σετ, ένας αγώνας κρίνεται σε μια κλωστή ιδιαίτερα τώρα που το σετ είναι μέχρι το 11 και όχι μέχρι το 21.

–Πόλυς Τζιάμπος: Σκέφτου τώρα μια σκακιέρα, που γίνονται οι κινήσεις. Σκέφτου αυτό το πράγμα να μεταφερθεί στο αθλητικό. Δηλ. πρέπει να ανταλλάσεις συνέχεια τις μπαλιές, γρήγορη σκέψη να αποφασίσεις πού πρέπει να χτυπήσεις την μπάλα την ώρα που ο αντίπαλός μου θα χτυπήσει την μπάλα, πώς τη χτύπησε, ώστε να την επιστρέψω στο σημείο εκείνο που θα τον δυσκολέψει και πού θα

● ● ●

Αντρέας Τζιάμπος: Το πινγκ πονγκ είναι ατομικό άθλημα, αλλά το να έχεις την οικογένειά σου κοντά, σε βοηθά ακόμη περισσότερο στο να συνεχίσεις να κάνεις αυτό που κάνεις.

τι στείλει αμέσως μετά. Τρεις τέσσερις σκέψεις ταυτόχρονα και στην πράξη, να κινηθείς σωστά, να τοποθετηθείς, η στάση του σώματος, είναι πάρα πολύ γρήγορο παιχνίδι το οποίο θέλει και ικανότητες και δεξιότητες και καλή ψυχολογία, καλή τεχνική, καλό εξοπλισμό, και καλή καθοδήγηση από έξω. Είναι δύσκολο άθλημα κι ενημερωτικά στην Κίνα είναι το νούμερο ένα άθλημα.

–Να μας πει ο καθένας τη σημαντικότερη αθλητική στιγμή της καριέρας του...

–Χρυσάνθη Τζιάμπου: Δεν θυμάμαι ακριβώς τη χρονιά, ήταν μια πανευρωπαϊκή διοργάνωση που είχα συμμετάσχει ως κορασίδα ή ως νεάνιδα, δεν ήμουν ακόμη στο γυναικών. Θυμάμαι ότι είχα κληρωθεί με μια Τουρκάλα. Με την όλη συναισθηματική φόρτιση που είχα λόγω της καταγωγής μου, λόγω των αγνοουμένων παππούδων μου, ήταν μια στιγμή που την έτρεμα, θυμάμαι που πήρα τηλέφωνο στο σπίτι, θυμάμαι ότι το είχαμε συζητήσει, ήταν πολύ έντονα τα συναισθήματά μου. Τελικά με βοήθησε ο Θεός και κέρδισα, θυμάμαι πόσο συγκινήθηκα, αλλά και πόσο συγκινήθηκε η οικογένειά μου στην Κύπρο, όταν τους τηλεφώνησα μόλις τελείωσε ο αγώνας. Πέραν των κυπριακών διακρίσεων, αυτή ήταν η πιο σημαντική μου διάκριση.

–Κων/νος Τζιάμπος: Θα έλεγα ότι η μητέρα μου μου το ζητούσε από τον καιρό που το Παγκύπριο Πρωτάθλημα Εφήβων μετονομάστηκε σε «Πρωτάθλημα Μιχαλάκη Ζαμπά», ο οποίος ασχολείτο με την επιτραπέζια αντισφαίριση, και σκοτώθηκε στον πόλεμο του 1974 –μετονομάστηκε το εφηβικό προς τιμήν του– για τούτο τον σκοπό η μητέρα μου μου ζήτησε να προσπαθήσω να το κερδίσω, έφτασα στον τελικό, δυστυχώς δεν τα κατάφερα, αλλά πήρα το τρόπαιο που γράφει πάνω «Μιχαλάκης Ζαμπάς» και νιώθω ότι έκαμα τη μάμα μου περήφανη.

–Το βραβείο καθιερώθηκε με εισήγηση του Παγκύπριου Συνδέσμου Εφέδρων Τεθωρακισμένων σε συνεργασία με την ΠΟΕΠΑ, εις μνήμη του Μιχαλάκη Ζαμπά, παγκυπριονίκη το 1974 και έφεδρου ανθυπάρχου των τεθωρακισμένων.

–Αντρέας Τζιάμπος: Η αίθουσα του σωματείου «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» Παλλουριώτισσας μετονομάστηκε σε αίθουσα «Μιχαλάκης Ζαμπάς» και το πρωτάθλημα εφήβων μέχρι και σήμερα ο πρωταθλητής εφήβων παίρνει το βραβείο του Παγκύπριου Συνδέσμου των Τεθωρακισμένων.

–Πόλυς Τζιάμπος: Το 2001 ήμουν κι εγώ στον τελικό και πάλι χάσαμε.

–Αντρέας Τζιάμπος: Εγώ θα πω ότι εκτός από την Κύπρο, όπου τα πήρα όλα

τα βραβεία, θα ήθελα να ξεχωρίσω τη διάκριση με την εθνική ομάδα το 2011 στους Αγώνες Μικρών Κρατών Ευρώπης (ΑΜΚΕ), όπου πήραμε το χρυσό, ήταν κάτι που το κυνηγούσα πολλά χρόνια, αισθάνθηκα πολύ περήφανος, που καταφέραμε να το κερδίσουμε. Επίσης, μια ξεχωριστή στιγμή για μένα ήταν όταν το 2009 έγιναν οι ΑΜΚΕ στην Κύπρο και είχα την τιμή να είμαι ο σημαιοφόρος.

–Πόλυς Τζιάμπος: Έχω πολλές αναμνήσεις γενικά από τον αθλητισμό, όταν θα σκεφτώ στιγμές ευχάριστες, πάντα θα σκεφτώ τις στιγμές που είτε παίζαμε διεθνείς αγώνες στην Κύπρο ή στο εξωτερικό και θα έπρεπε να εκπροσωπήσεις τη χώρα σου. Αυτό έρχεται σε μένα ως κορυφαία ανάμνηση συναισθανόμενος το βάρος της ευθύνης. Έρχεσαι να αντιμετωπίσεις τον οποιονδήποτε, έτυχε κι εγώ και έπαιξα με Τούρκους και δεν τα κατάφερα ίσως λόγω των συναισθηματισμών που είχα από την οικογένειά μας που πέρασε αρκετά από τον πόλεμο.

ΛΕΜΕ ΜΕ ΠΕΡΗΦΑΝΙΑ ΟΤΙ ΕΙΜΑΣΤΕ ΝΙΟΧΩΡΙΤΕΣ

–Να πάμε λίγο στην οικογένεια Τζιάμπου και στο χωριό των γονιών σας. Τι ξέρετε για το Νιόχωρκο, τι ακούγατε για το χωριό; Ποιες είναι οι εικόνες που έχετε έστω και νοερώς;

–Χρυσάνθη Τζιάμπου: Εμένα δεν είναι η εικόνα του χωριού, αλλά η εικόνα του παππού, γιατί τον παππού μας δεν τον γνωρίσαμε, και απ’ όσα ακούσαμε από την οικογένειά μας, από όποιον τον γνώριζε ήταν ένας άνθρωπος χρυσάφι. Τα παιδιά του, όποτε τον φέρνουν στο μυαλό τους συγκινούνται. Όταν τον έχασαν ήταν σε μικρή ηλικία, ακούμε συνεχώς πώς τους συμπεριφερόταν στην οικογένεια, την αίσθηση που τους άφησε που την έχουν μέχρι τώρα μέσα τους και τον γυρεύουν ως τώρα, γιατί δεν τον έζησαν όσο ήθελαν. Για το Νέο Χωριό μας μετέφεραν πώς ήταν τα παιδικά τους χρόνια, δεν ένιωθαν ότι στερούνταν, γιατί ως οικογένεια ήταν τόσο αγαπημένη. Όλα αυτά που μας μετέφεραν, μας εναπέθεσαν τρόπον τινά ένα βάρος στην πλάτη, ότι τούτη την οικογένεια πρέπει κι εμείς να την εκπροσωπήσουμε επάξια και με τον

σωστό τον τρόπο, όχι τόσο στο αθλητικό κομμάτι, όσο στο κομμάτι του χαρακτήρα.

–Έχετε πάει στο χωριό, θα θέλατε να πάτε;

–Κων/νος Τζιάμπος: Όχι, δεν έχω πάει γιατί η μητέρα μου άφησε εκεί τον πατέρα της άφησε εκεί την αθωότητα της, λόγω του ότι δεν θέλει η ίδια να πάει, σεβάστηκα και εγώ το γεγονός αυτό, και δεν θέλω να πάω και εγώ και να δω κάτι άλλο, δεν έχω κάτι να δω πέραν της εικόνας που μου μετέφερε η μητέρα μου για το πώς ζούσαν εκεί ως οικογένεια. Την αγάπη τους για το χωριό τη νιώθουμε, τη μεταφέρουν ως τώρα. Όταν γνωρίσουμε έναν άνθρωπο η πρώτη ερώτηση της μάμας μου είναι πόθεν είναι. Θυμούνται τα πάντα για το χωριό τους, τους γείτονες, κρατούν τις μνήμες ζωντανές.

–Πόλυς Τζιάμπος: Έχει πάρα πολλά χρόνια να έχουμε επαφή με πρόσωπα από το χωριό. Θυμάμαι πριν από πολλά χρόνια που πηγαίναμε στην εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους, θυμάμαι τον πατέρα μου να αναφέρει πολλές φορές το σωματείο του Απόλλωνα, μας γνώρισε αρκετό κόσμο στο παρελθόν, ναι τίνος γιος είσαι, έπαιζε καλή μάππα ο παπάς σου, ένα χωριό με καλά άτομα, δεν έχω πάει, δεν θέλω να πάω, έχω μια εικόνα για το πατρικό σπίτι των γονιών μας, κατεδαφίστηκε. Χαίρομαι πάντα, όταν με ρωτούν πόθεν είσαι και τους λέω από το Νέο Χωριό Κυθρέας, ψάχνω να δω αν υπάρχει κάποιος συγγενής ή φίλος από το Νιόχωρκο, ψάχνω να δω τον Νιοχωρίτη, όπως όταν διάβασα στο βιβλίο του κοινοτάρχη για τον Νίκο Λαμπρία, τον γυμναστή, τον έψαξα στο facebook, μπαίνω στο facebook του χωριού να κάνω ένα like ή ένα σχόλιο.

–Χρυσάνθη: Είναι αλήθεια, το λέμε με περηφάνια

–Αντρέας Τζιάμπος: Η αλήθεια είναι ότι ο πατέρας μου και τα αδέρφια του, όταν μιλούν για το χωριό μιλούν με περηφάνια, και μας το έχουν μεταδώσει αυτό. Και εμείς οι ίδιοι όταν ακούμε ότι κάποιος είναι από το Νέο Χωριό Κυθρέας αισθανόμαστε ότι σαν να είναι δικός μας άνθρωπος, αμέσως τον αισθάνομαι ότι είναι δικός μου άνθρωπος. Η πραγματι-

● ● ●

Κωνοιανίνος Τζιάμπος: Αυτό που μου μετέφερε κυρίως η μάμα μου είναι να είμαστε απδοί, να ζούμε απδά, να είμαστε ικανοποιημένοι με τα δήγα, και με εκείνα που έχουμε. Να ζητούμε το καλύτερο, απδά να μην αμελούμε αυτιά που έχουμε τύρα.

Πόλυς Τζιάμπος: Χαίρομαι πάντα, όταν με ρωτούν πόθεν είσαι και τους δέω από το Νέο Χωρίο Κυθρέας, ψάχνω να δω αν υπάρχει κάποιος συγγενής ή φίλος από το Νιόχωρκο, ψάχνω να δω τον Νιόχωρίτη.

κόπτη είναι ότι μιλώντας για το χωριό, μας λένε ότι πέρασαν πάρα πολύ ωραία χρόνια, ότι θυμούνται που κυνηγούσαν με τη σφεντόνα, πήγαιναν στα λιοχώρια, στην εκκλησία του χωριού που έπαιζαν, στο γήπεδο που έπαιζαν ποδόσφαιρο, η ανάμνηση του πατέρα μας ήταν για τον Απόλλωνα Νέου Χωρίου, ήταν περήφανος που ήταν μέλος του. Ούτε κι εγώ έχω πάει, ενώ θέλω να πάω, αλλά θέλω να πάω όταν θα ελευθερωθεί το χωριό, δεν νιώθω καλά να πάω τώρα και να μην είμαι ελεύθερο.

–Κων/νος Τζιάμπος: Πάνω σε εκείνο που είπε ο Πόλυς, όταν μας ρωτούν από πού είμαστε, εγώ λέγω ο η μητέρα μου είναι από το Νέο Χωρίο Κυθρέας, ο πατέρας μου από την Άσσια, και μένουμε στη Λακατάμια. Νιώθω περήφανα που το λέω, λόγω του ότι πέρασαν πολύ δύσκολες στιγμές, και μετά από τις δύσκολες στιγμές κατάφεραν να μας δέσουν, να μας μεγαλώσουν σωστά, να μας δώσουν σωστές αρχές, και να μας μάθουν να μην παραιτούμεν ποτέ. Επίσης, αυτό που μου μετέφερε κυρίως η μάμα μου είναι να είμαστε απλοί, να ζούμε απλά, να είμαστε ικανοποιημένοι με τα λίγα, και με εκείνα που έχουμε. Να ζητούμε το καλύτερο, αλλά να μην αμελούμε αυτά που έχουμε τώρα. Κάθομαι αρκετές ώρες μαζί της και προσπαθεί να μου το μεταδώσει αυτό το ότι γράφει αρκετά τσιαττιστά, μέσω των οποίων προσπαθεί να μου πει και να μεταφέρει κάποιες συνήθειες κάποια πράγματα της καθημερινότητας, για κάποια άτομα του χωριού, που ήταν γνωστά για κάποιο λόγο, και τα βάζει σε ένα όμορφο τσιαττισμα για να βγει και προς τα έξω πώς ήταν το κλίμα του χωριού.

–Πόλυς Τζιάμπος: Εν κατακλείδι, η Σωτηρούλα που ήταν η μεγάλη αδελφή, ήταν η γυναίκα που μας μεγάλωσε όλους, ο Ιώβ Ηρακλέους που ήταν ο άντρας της, ήταν ο άνθρωπος που επίσης ήταν δίπλα μας από την πρώτη μέρα που γεννηθήκαμε, και ήταν και δίπλα στο σωματείο μας, μας μετέφερε παιδάκια με το λεωφορείο ήταν και πρόεδρος του Ευαγόρα Λακατάμιας, επίσης δεν σας το κρύβω εγώ θα ήθελα να κάνουμε κάτι, λέω με τον Απόλλωνα, λέω με τον Απόλλωνα, γιατί

ήταν ο παπάς μου, με ένα σωματείο του Νέου Χωρίου Κυθρέας, μπορεί να είναι κάτι άλλο, απλώς να φαίνεται Νέο Χωρίο Κυθρέας γιατί είναι πιο εύκολο για μας να το κάνουμε που ξέρουμε το αντικείμενο και μπορούμε να το κάνουμε, δεν ξέρω πώς μπορούμε η νεολαία του Νιοχώρκου να έλθουμε πιο κοντά. Και τα ξη τα εγγόνια πέρασαν ως προπονητές ως συνέχεια των ακαδημιών του σωματείου, έχουμε όλοι δίπλωμα προπονητή.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΧΟΡΗΓΟΙ ΑΝ ΚΑΙ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

–Στην Κύπρο το πινγκ πονγκ τι θέση έχει; Είναι αδικημένο;

–Αντρέας Τζιάμπος: Δεν έχει την αναγνώριση που θα έπρεπε να έχει, αλλά μετά το ποδόσφαιρο υπάρχουν τα περισσότερα σωματεία που ασχολούνται με το πινγκ πονγκ, έχει τρεις κατηγορίες, στο αντρικό, μία γυναικεία κατηγορία, αλλά σαν σωματεία δεν υπάρχει άλλο άθλημα να το πω ομαδικό που να έχει τόσες πολλές κατηγορίες. Ακόμα και το φούτσαλ και το βόλεϊ έχουν από μία ως δύο κατηγορίες.

–Παρόλα αυτά δεν ακούγεται...

–Αντρέας Τζιάμπος: Το πρόβλημα αυτό το αντιμετωπίζουν και άλλα ατομικά αθλήματα που δεν λαμβάνουν την προβολή που θα έπρεπε έστω και αν έχουμε επιτυχίες σε διεθνές επίπεδο.

–Πόλυς Τζιάμπος: Έχω μια καθαρή εικόνα και λόγω του χώρου της δημοσιογραφίας που ασχολήθηκα, το 2008 ή 2009 θυμάμαι χαρακτηριστικά, είπε ο Α. Βιολάρης: πινγκ πονγκ στο Sigma live, η παρουσίαση των συγκεκριμένων αθλημάτων στα ΜΜΕ, χωρίς να φταιει κανένας, ξεκίνησε το Αθλητικό Βήμα την ενημέρωση και σιγά-σιγά άρχισε το πινγκ πονγκ να μπαίνει στα ΜΜΕ. Πριν από 20-25 χρόνια δεν ήξερε κανένας ότι το πινγκ πονγκ είναι άθλημα, σήμερα λόγω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ο κόσμος ξέρει και τη δυσκολία του αθλήματος, ξέρει ότι ασχολείται κόσμος, το θέμα είναι τα λεφτά... Ξεκάθαρα, δεν υπάρχουν χορηγοί, άρα τα πρωτεία στον χώρο του αθλητισμού τα παίρνει το ποδόσφαιρο, αμέσως μετά τα ομαδικά και ακολουθούν οι πολεμικές τέχνες.

Διακρίσεις

ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΖΙΑΜΠΟΣ

- Πρωταθλητής Κύπρου στο Ατομικό, Διπλό και Ομαδικό Παμπαίδων (κάτω των 12 ετών).
- Πρωταθλητής Κύπρου στο Ατομικό, Διπλό και Ομαδικό Παίδων (κάτω των 14 ετών).
- Πρωταθλητής Κύπρου στο Ατομικό, Διπλό και Ομαδικό Εφήβων (κάτω των 18 ετών).
- Πρωταθλητής Κύπρου στο Ατομικό και Διπλό Αντρών.
- Πρωταθλητής Κύπρου στο Μικτό Διπλό σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες.
- Δευτεραθλητής Ελλάδος στο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Διπλού Αντρών Ελλάδας.
- Δευτεραθλητής Ελλάδος στο Πανεπιστημιακό Πρωτάθλημα.
- Πρώτη Θέση σε Διεθνές Τουρνουά στην Κύπρο κάτω των 18.
- Αργυρό Μετάλλιο στους Αγώνες Μικρών Κρατών Ευρώπης στο Ομαδικό το 2003 και 2009.
- Χρυσό Μετάλλιο στους Αγώνες Μικρών Κρατών Ευρώπης στο Ομαδικό το 2011.

ΠΟΛΥΣ ΤΖΙΑΜΠΟΣ

- 3η θέση 1995-96 Παγκύπριο Πρωτάθλημα Παμπαίδων (κάτω των 12 ετών)
- 1η θέση 1995-96 Παγκύπριο Πρωτάθλημα Παμπαίδων (κάτω των 12 ετών)
- 2η θέση 1997-98 Παγκ. Πρωτ. Παίδων (κάτω των 15 ετών)
- 1η θέση 1998 -99 Παγκ. Πρωτ. Παίδων (κάτω των 15 ετών)
- 3η θέση 1999 Διπλό μεικτό Διεθνές Τουρνουά στην Κύπρο
- 3η θέση 2001 Διπλό μεικτό Διεθνές Τουρνουά στην Κύπρο
- 2η θέση 2002-03 Διπλό Αντρών
- 2η θέση 2002 Παγκύπριο Πρωτάθλημα Εφήβων.
- Κυπελλούχος Κύπρου μία φορά με την ομάδα Αντρών του Ονήσιλου Λακαταμίας

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΧΡΙΣΤΟΥΔΙΑ

- 1η θέση 1993 πρωτάθλημα Παγκορασιδων
- 1η θέση Πρωτάθλημα Κορασιδων 1994, 1996, 1997

- 1ο ζευγάρι Διπλό Κορασιδων
- 1ο ζευγάρι Διπλό Μικτό Νέων 1994,1996
- 1η θέση Πρωτάθλημα Νεανίδων 1994, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000
- 1η θέση Πρωτάθλημα Νεανίδων σε Διεθνές Τουρνουά στην Κύπρο, 1998
- 1ο ζευγάρι Διπλό Νεανίδων 1999, 2000
- 1η θέση Πρωτάθλημα Γυναικών 1997, 1999, 2000, 2001
- 1ο ζευγάρι Διπλό Γυναικών 1996, 1999, 2001, 2002, 2003, 2004
- 1ο ζευγάρι Διπλό Μικτό Ανδρών / Γυναικών 1997, 1998, 1999,2000
- 1η θέση ομαδικό στο Πανεπιστημιακό Πρωτάθλημα στον Λίβανο.
- Βράβευση από τον ΚΟΑ ως καλύτερη νέα αθλήτρια της Επιτραπέζιας Αντισφαίρισης 1997.
- Βράβευση από την Κυπριακή Ολυμπιακή Επιτροπή ως καλύτερη αθλήτρια της Επιτραπέζιας Αντισφαίρισης για το 1999 και 2000.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥΔΙΑΣ

- 1η θέση 2001 Παγκύπριο Ατομικό Πρωτάθλημα Παμπαίδων
- 2η θέση 2002-2003 Παγκύπριο Πρωτάθλημα διπλό Εφήβων
- 2η θέση 2001-2002 Παγκύπριο Πρωτάθλημα διπλό Εφήβων
- 1η θέση 2005 Παγκύπριο Πρωτάθλημα διπλό μικτό Εφήβων-Νεανίδων
- 2η θέση Παγκύπριο Ατομικό Πρωτάθλημα εφήβων. Φιναλίστ στο έπαθλο «Μιχαλάκης Ζάμπα» 2004
- 3η θέση 2005 Παγκύπριο Πρωτάθλημα διπλό μικτό Γυναικών Ανδρών
- 3η θέση 1999 2000 Πρωτάθλημα Καλύτερων 8 Παμπαίδων
- 2η θέση 2000 2001 Πρωτάθλημα Καλύτερων 8 Παμπαίδων
- 3η θέση 2002 Διεθνές Τουρνουά Ατομικό Παίδων
- 2η θέση 2002 Διεθνές Τουρνουά Διπλό Παίδων
- 3η θέση 2003. Διεθνές Τουρνουά Διπλό παίδων
- 1η θέση 2005. Διεθνές Τουρνουά Διπλό εφήβων
- Βράβευση ως Καλύτερου Εφήβου Αθλητή Επ. Αντισφαίρισης για το 2004 από την Κυπριακή Ολυμπιακή Επιτροπή

Η Κοινοτική Βιβλιοθήκη του Νέου Χωρίου Κυθρέας

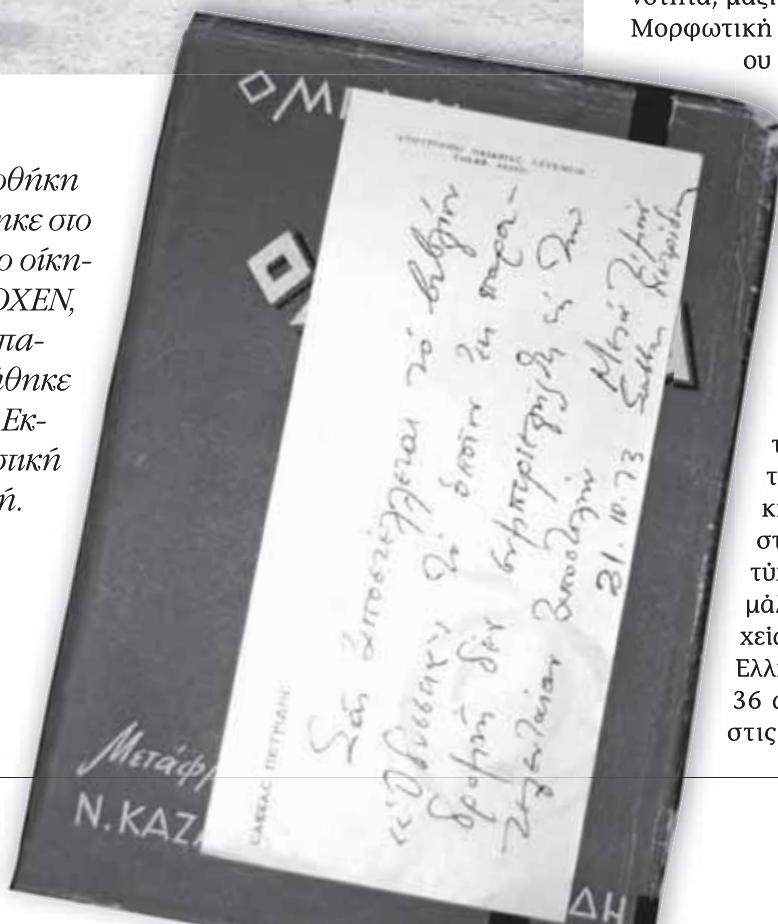
ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο θεσμός των κοινοτικών βιβλιοθηκών στην Κύπρο ήταν για την εποχή του μια αρκετά πρωτοποριακή ιδέα, η οποία συνέβαλε ώστε να αναπτυχθεί στην ύπαιθρο η φιλαναγνωσία, ο οποίος φυσικά ήταν ένας από τους βασικούς στόχους του θεσμού. Οι Κοινοτικές Βιβλιοθήκες δημιουργήθηκαν από το Τμήμα Πνευματικής και Πολιτιστικής Ανάπτυξης της Ε.Κ.Σ.Κ. το 1961. Από τον πρώτο χρόνο αρκετά χωριά της Κύπρου ίδρυσαν βιβλιοθήκες (Ακανθού, Λευκόνοικο, Όμοδος, Λύση, Αιγιαλούσα, Αθναίνου, Πέγεια, Ριζοκάρπασο, Πόλη Χρυσόχους κ.ά.). Στη συνέχεια και άλλες κοινότητες θέλησαν να φιλοξενήσουν βιβλιοθήκες. Δυστυχώς, εξαιτίας διαφόρων λόγων, με κύρια τις πολιτικές ανωμαλίες της περιόδου 1963-65, η πρώτη θερμή ανταπόκριση δεν συνεχίστηκε. Σταδιακά, ωστόσο, αρκετά ήταν τα χωριά που αποφάσισαν να επωφεληθούν από το πρόγραμμα των Κοινοτικών Βιβλιοθηκών.¹ Τα βιβλία παραγγέλλονταν και πληρώνονταν από την ίδια την κοινότητα, μαζί με τη χορήγηση από τη Μορφωτική Υπηρεσία του Υπουργείου

Παιδείας. Η κρατική επιδότηση χορηγείτο βάσει ειδικού σχεδίου, το οποίο προνοούσε ότι: 1) από €1 - €250 επιχορηγούνται με μέχρι και ίσον ποσό, 2) από €240 - €450 με ποσό μέχρι και 50% και 3) €450 - €650 με ποσό ίσον προς το 25% των εισφορών.²

Μετά την εισβολή και την προσφυγοποίηση των κατοίκων η βιβλιοθήκη του χωριού διασκορπίστηκε και είναι άγνωστη η τύχη των βιβλίων. Σύμφωνα μάλιστα με τα επίσημα στοιχεία το 33,5% των Δημοσίων Ελληνικών Βιβλιοθηκών, ήτοι 36 από τις 107 βρίσκονταν στις κατεχόμενες περιοχές.

● ● ●
Η βιβλιοθήκη στεγάστηκε στο νεόκτιστο οίκημα της ΟΧΕΝ, που της παραχωρήθηκε από την Εκκλησιαστική Επιτροπή.

Επίσης, 48 κοινότητες, με πληθυσμό 40.000 κατοίκων που εξυπηρετούντο από τις περιοδεύουσες βιβλιοθήκες της Μορφωτικής Υπηρεσίας του υπουργείου Παιδείας, όπως και όχημα της περιοδεύουσας βιβλιοθήκης κατελήφθησαν από τις τουρκικές δυνάμεις.³

ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Στο Νέο Χωρίο Κυθρέας, οι πρώτες ενέργειες για την ίδρυση κοινοτικής βιβλιοθήκης έγιναν τον Φεβρουάριο του 1970,⁴ μετά από αίτηση του ίδιου του Κοινοτικού Συμβουλίου, με επιστολή της 12ης Φεβρουαρίου 1979, από τη χωρική αρχή του Νέου Χωρίου Κυθρέας. Στην επιστολή αναφερόταν χαρακτηριστικά: «η κοινότης μας, συναισθανθείσα το κενόν εκ της μη υπάρξεως κοινοτικής βιβλιοθήκης εις ταύτην, δραστηριοποιείται προς πλήρωσιν τούτου».⁵ Στην επιστολή προς τη Μορφωτική Υπηρεσία σημειώνεται ότι έγινε κοινή σύσκεψη αντιπροσωπευτικών παραγόντων της κοινότητας, από την οποία εξελέγη ιδρυτική επιτροπή υπό την προεδρία του κοινοτάρχη. Φυσικά, η ιδέα υποστηρίχθηκε αναφανδόν και από τον ιερέα της κοινότητας πατέρα Διομήδη, όπως άλλωστε είχε πει σε συνέντευξή του στη *Νιοχωρίτικη Φωνή*.⁶

Η κοινότητα είχε μάλιστα συγκεντρώσει και το ποσό των £88.600, σημειώνοντας ότι πρόκειται να ακολουθήσουν και άλλες ενέργειες, οι οποίες θα αποφέρουν επιπλέον ποσά. Η Κοινοτική Βιβλιοθήκη του Νέου Χωρίου στεγάστηκε στο οικημά της ΟΧΕΝ, μπροστά από τον ναό του Αγίου Χαραλάμπους το οποίο «ευγενώς» προσφέρθηκε, όπως αναφέρεται στην επιστολή. Μάλιστα, το οικημά είχε ανεγερθεί πριν από μερικά χρόνια. Προσθέτοντας τα εξής: «ο δε ιερεύς [...] αναλαμβάνει προθύμως την τακτική λειτουργίαν της». Επίσης, είχε εξασφαλιστεί και κατάλληλο έπιπλο. Άρα, σύμφωνα με την επιστολή η κοινότητα ήταν καθ' όλα έτοιμη να λειτουργήσει την κοινοτική της βιβλιοθήκη. Τα πρώτα βιβλία παραδόθηκαν στην κοινότητα τον Μάιο του 1970, όπως φαίνεται από επιστολή του υπευθύνου των Κοινοτικών Βιβλιοθηκών Σάββα Πετρίδη, ο οποίος στις 29

Απριλίου 1970 ενημερώνει τον υπεύθυνο της βιβλιοθήκης ότι μπορεί να παραλάβει τα βιβλία που προορίζονται για τη βιβλιοθήκη. Η επόμενη παράδοση έγινε τον Ιούνιο του 1970. Η βιβλιοθήκη έφτασε να διαθέτει περί τα 400-500 βιβλία, έως το 1974 και οι κυριότερες κατηγορίες βιβλίων που είχε στα ράφια της ήταν λογοτεχνία (παγκόσμια και ελληνική), θρησκευτικά βιβλία, καθώς και θεατρικά. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση για το έτος 1970 η βιβλιοθήκη διέθετε 349 τόμους και την εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς, και 110 μέλη, εκ των οποίων 60 μαθητές και 30 εξωσχολικούς. Για το 1971 η βιβλιοθήκη είχε τη δυνατότητα να διαθέσει 30 λίρες.⁷ Στην ετήσια έκθεση για το έτος 1971 σημειώνεται ο ίδιος αριθμός βιβλίων (349), ενώ δεν αναφέρεται ο αριθμός των μελών ή άλλα στοιχεία, εκτός από το αριθμό των δανεισμών που ήταν 100, μειωμένος κατά 80. Η κοινότητα για το 1972 κατέθεσε ποσό 50 λιρών.

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΕΤΑ ΤΟ '74

Μερικά χρόνια μετά από την εισβολή, μερικά βιβλία ανευρέθηκαν και επεστράφησαν στον τότε κοινοτάρχη, ενώ μικρός αριθμός παραδόθηκε λίγα χρόνια μετά την εισβολή και στον πατέρα Διομήδη. Τα διασωθέντα βιβλία είναι 61. Έγινε καταλογογράφηση και φωτογράφηση των εξωφύλλων τους και σύντομα θα τοποθετηθούν σε προθήκη, με την ελπίδα να βρεθούν και άλλα και συν τω χρόνω να επανασυστηθεί η Κοινοτική Βιβλιοθήκη του Νέου Χωρίου.

¹ Σάββας Πετρίδης, «Οι Κοινοτικές Βιβλιοθήκες στην Κύπρο», *Κυπριακός Λόγος*, αρ. 7 (Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1970), σελ. 33-36.

² Σάββας Πετρίδης, *ό.π.*, σελ. 34.

³ ΓΔΠ, Ανακοινωθέν, 1 (10/09/1974).

⁴ Αρ. Φακέλου ΚΒ 68, 54-55.

⁵ ΓΔΠ, Πληροφοριακό Δελτίο, 419/70 (12/07/1970). Την ίδια περίοδο ιδρύθηκαν και οι κοινοτικές βιβλιοθήκες στην Αγία Τριάδα Αμμοχώστου, στο Παλαίκυθρο, στη Βάσα Κοιλανίου, στην Πλατανιστάσα, στο Μπισερό, στον Άγιο Θεόδωρο Λάρνακας και στο Παλαιχώρι.

⁶ *Νιοχωρίτικη Φωνή*, τχ. 6, σελ. 46.

⁷ Αρ. Φακέλου ΚΒ 68, 22

● ● ●
Το έτος 1970, πρώτη χρονιά λειτουργίας της, η βιβλιοθήκη διέθετε 349 τόμους και την εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς, και 110 μέλη, εκ των οποίων 60 μαθητές και 30 εξωσχολικούς.

Η Αρδευτική Επιτροπή του Νέου Χωρίου και τα ποταμούδκια, ο Καννούτερης, ο Αγλούτερης, ο Σιμιδικιάς, οι αυκολιές

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΛΑΜΠΡΙΑ

Η αποικιακή κυβέρνηση αποφάσισε το 1928 την εκπόνηση ολοκληρωμένου σχεδίου για την άρδευση της πεδιάδας της Μεσαορίας. Το όλο έργο ανατέθηκε στην εταιρεία A. Beeby Thompson & Partners, η οποία έστειλε τον συνεργάτη της εμπειρογνώμονα Mr Ashwort, ο οποίος υπέβαλε έκθεση αναφορικά με το όλο σχέδιο το οποίο θα στοίχιζε 100.000 λίρες.

Στο πλαίσιο αυτό, λοιπόν, ιδρύθηκαν στα χωριά Αρδευτικές Επιτροπές, ώστε να προχωρήσουν οι απαιτούμενες εργασίες. Στο Νέο Χωριο η Αρδευτική Επιτροπή, σύμφωνα με σχετικό έγγραφο¹ του διοικητή Λευκωσίας-Κερύνειας προς τον αρχιγραμματέα, ιδρύθηκε στις 11 Δεκεμβρίου 1938. Συγκεκριμένα στο

έγγραφο αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι πραγματοποιήθηκε στο Νέο Χωριο σύσκεψη στην οποία πήραν μέρος 65 ιδιοκτήτες. Οι πρόνοιες του σχετικού νόμου του 1938, καθώς και το αντικείμενο της σύσκεψης, επεξηγήθηκαν στους παρευρεθέντες, και προσθέτει ότι συμφωνήθηκαν τα πιο κάτω: α) Η ίδρυση Αρδευτικής Επιτροπής (δύο ψήφοι εναντίον), β) η Αρδευτική Επιτροπή θα περιλαμβάνει μόνο το Νέο Χωριο και γ) ο σκοπός της Επιτροπής είναι η άρδευση των εκτάσεων που περικλείονται εντός της περιοχής του Νέου Χωρίου.

Η ΠΡΩΤΗ ΑΡΔΕΥΤΙΚΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του σχετικού Νόμου έγινε εισήγηση για την εκλογή Αρδευτικής Επιτροπής, με τον τρόπο εκλογής να είναι αρκετά παράδοξος,

αφού εκλέγονταν εκείνοι που έπαιρναν τις ολιγότερες εναντίον ψήφους. Την πρώτη Αρδευτική Επιτροπή του Νέου Χωρίου αποτελούσαν οι Χριστόδουλος Τσιάρτας (12 ψήφοι κατά), Σοφοκλής Ζερβός (15 ψήφοι κατά), Νιαζί Μεχμέτ (15 ψήφοι κατά), Νίκος Τόφα (17 ψήφοι κατά), Χατζή Αντρέας Λούκα (28 ψήφοι κατά). Η θητεία της Αρδευτικής Επιτροπής ήταν τριετής.²

Στις 8 Δεκεμβρίου 1941,³ ο διοικητής Λευκωσίας-Κερύνειας, με επιστολή του πληροφορεί τον αρχιγραμματέα ότι στις 30 Νοεμβρίου 1941 πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο Νέο Χωρίο, στην οποία παρευρέθηκαν 56 ιδιοκτήτες, οι οποίοι εξέλεξαν τους πιο κάτω ως μέλη της Αρδευτικής Επιτροπής: Νίκο Τόφα, Σοφοκλή Κ. Ζερβό, Νιαζί Μεχμέτ, Χαράλαμπο Σάββα, Γιαννακό Νικόλα, με την Επιτροπή να αναλαμβάνει καθήκοντα στις 11 Δεκεμβρίου 1941 για τρία χρόνια.⁴

Τελείως διαφορετική ήταν η σύνθεση της Αρδευτικής Επιτροπής, της τρίτης από το 1938, τα μέλη της οποίας εξέλεξαν 180 ιδιοκτήτες, οι οποίοι συγκεντρώθηκαν στις 26 Νοεμβρίου 1944 στο Νέο Χωρίο. Σύμφωνα με σχετικό έγγραφο, την Αρδευτική Επιτροπή απάρτιζαν οι Χουσεΐν Χασάν Κιρατζή, Χριστοφής Βακανάς, Χρίστος Κούννου, Τοουλής Στυλλή, Γρηγόρης Σάββα και η θητεία της Επιτροπής άρχιζε στις 11/12/1944 για περίοδο τριών ετών.⁵

Στην τέταρτη Αρδευτική Επιτροπή κατά τη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε μόνο 21 ιδιοκτήτες πήραν μέρος, οι οποίοι εξέλεξαν ομόφωνα ως μέλη τους Χατζηναντρέα Λούκα, Χρίστο Γ. Κούννο, Κώστα Τοουλή Κοκονή, Γρηγόρη Σάββα Τσαγκάρη, Μασάρ Εράι και η θητεία της Επιτροπής άρχιζε στις 11/12/1947 για περίοδο τριών ετών.⁶ Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι σε όλες τις αρδευτικές επιτροπές συμμετείχαν και Τουρκοκύπριοι Νιοχωρίτες.

ΚΑΘΑΡΙΣΜΑ «ΑΥΚΟΛΙΩΝ»

Σκοπός της αρδευτικής επιτροπής, όπως αναφέρεται, ήταν η άρδευση των εκτάσεων του Νιοχώρκου. Ως γνωστό, το νερό που χρησιμοποιείτο για άρδευση

ερχόταν από τον Κεφαλόβρυσο και πολλοί ήταν οι Νιοχωρίτες που είχαν νομές νερού, κυρίως το «τραχωνίτικο» και το «νιοχωρίτικο». Επίσης, πολλά χωράφια αρδεύονταν, όταν έρχονταν μετὰ από βροχόπτωση τα «ποταμούδκια» Κάττος και Τεγκέλης, που περνούσαν έξω από το χωριό, στα δυτικά. Σε κάποιο σημείο, κάτω από το νεκροταφείο των Τούρκων, οι δύο ποταμοί έσμιγαν σε έναν που συνέχιζε μέχρι σε ένα υποτυπώδες φράγμα, σε κοντινή σχετικά απόσταση από τη συμβολή τους, «το δήμμα», όπως ελέγεται, όπου υπήρχε ένας τεράστιος ευκάλυπτος. Το ποτάμι αυτό συνέχιζε την πορεία του κάτω στον κάμπο, μέχρι τον Πηδικιά (Πεδιαίο). Κάθετα στον ποταμό αυτό υπήρχαν οι λεγόμενες «αυκολιές», δηλαδή πολύ μεγάλα αυλάκια, μέσω των οποίων διοχετευόταν το νερό στα παρακείμενα χωράφια για άρδευση. Η Επιτροπή όφειλε να φροντίζει για το καθάρισμα των «αυκολιών», ώστε να μη δυσκολεύεται η ροή του νερού. Γι' αυτό κάθε χρόνο, στις αρχές Σεπτεμβρίου, ομάδες Νιοχωριτών, έφηβων, νέων και μεγαλύτερων σε ηλικία, καθάριζαν τις «αυκολιές». Λόγω της υψηλής θερμοκρασίας η δουλειά άρχιζε με το χάραμα γύρω στις 5 τα χαράματα και διαρκούσε μέχρι τις 11 το πρωί. Το μεροκάματο μέχρι το 1970 ήταν 16 σελίνια και μετά το 1970 ανήλθε στη μία λίρα, ένα ποσό που εθεωρείτο σημαντικό για την εποχή και πολλοί μαθητές περίμεναν πώς και πώς για να βγάλουν το χαρτζιλίκι τους. Όσοι είχαν χωράφια στην περιοχή πλήρωναν ένα είδος φόρου για τη συγκέντρωση του ποσού. Αν δεν συμπληρωνόταν το απαιτούμενο ποσό το υπόλοιπο καταβαλλόταν από την Επαρχιακή Διοίκηση. Εκείνοι που είχαν χωράφια στην περιοχή των «αυκολιών» επεδίωκαν να συμμετέχουν στο καθάρισμα και συμπληφίζονταν η οφειλή τους με το μεροκάματό τους. Οι «αυκολιές» που καθάριζαν ήταν κυρίως στον «Άσσο», στα «Αλακάτια», στα «Ποσταννίκκια» και στην «Παλιοκκλησιά».

ΚΑΝΝΟΥΤΕΡΗΣ - ΣΥΛΛΙΟΜΑΟΥΣΑ

Οι εργασίες καθαρισμού επεκτείνονταν και ως τον Καννούτερη, που ήταν

*Το έργο της
άρδευσης της
πεδιάδας της
Μεσαορίας
αναιθέθηκε
στην εται-
ρεία A. Beeby
Thompson &
Partners, η
οποία έστειλε
τον συνεργά-
τη της εμπει-
ρογνώμονα
Mr Ashwort,
ο οποίος υπέ-
βαδε έκθεση
αναφορικά
με το όλο σχέ-
διο το οποίο
θα στοίχιζε
100.000 λίρες.*

Κάθε χρόνο, στις αρχές Σεπτεμβρίου, ομάδες Νιοχωριτών, έφηβων, νέων και μεγαλύτερων σε ηλικία, καθάριζαν τις «αυκολιές». Λόγω της υψηλής θερμοκρασίας η δουλειά άρχιζε με το χάραμα γύρω στις 5 τα χαράματα και διαρκούσε μέχρι τις 11 το πρωί

αποτέλεσμα να ξεβαθύνει και να είναι πιο εύκολο να διοχετευθεί το νερό προς τις «αυκολιές».

Μάλιστα, γνωρίζουμε πως με το νερό του Καννούτερη ποτιζόταν ένα χωράφι έκτασης πολλών σκαλών που ανήκε στο μοναστήρι του Ιωάννη του Χρυσόστομου και εκτεινόταν ένθεν και ένθεν του δρόμου της Μίας Μηλιάς. Η γη αυτή λεγόταν Σιπλιομαούσα. Σύμφωνα δε με τον κ. Νικόλαο Πόντο η τοποθεσία Σιπλιομαούσα ήταν μεγάλης έκτασης γη, πολύ εύφορη κάτω από τον Άσσο, που όταν ποτιζόταν από τον Καννούτερη «γιωρκούσε πάρα πολύ». Είχε παραγωγή χίλια «μάουσα», εξ ου και το όνομα Σιπλιομαούσα. Το «μαούσο» ήταν μονάδα βάρους για το ζύγισμα των σιτηρών. Όπως διηγείται ο κ. Πόντος, ο ίδιος ρώτησε τον παππού του: «Μα γιατί τη λένε Σιπλιομαούσα, είχε πολλούς σκύλους;». Και η απάντηση του παππού του ήταν αρνητική, λέγοντας ότι παρήγε τόση μεγάλη ποσότητα που ήταν χίλια μάουσα. Να σημειώσουμε ότι μονάδα μέτρησης των σιτηρών τότε ήταν το «μόδι». Πιθανόν, η «Σιπλιομοούσα» να προφερόταν «Σιπλιομοοούσα» και στην προφορά να «έτρωγαν» το δ.

Ακόμη, καθάριζαν και τον Αγλούτερη, έναν πολύ μικρό ποταμό, που ήταν πάνω από τον Κάττο και περνούσε δυτικά από το γήπεδο της Κυθρέας και ελέγετο ότι το νερό του Αγλούτερη ήταν αλμυρό. Επίσης, ο Αγλούτερης περνούσε από την τοποθεσία «Μοσφιλούα», όπου υπήρχε μια μοσφιλιά, πολύ κοντά στο δρόμο προς τη Μία Μηλιά. Μετά τον Καννούτερη, προς τη Μία Μηλιά, υπήρχε ακόμη ένα ποτάμιακι ο Σιμιδικιάς, ο οποίος για να κατεβεί

κοντά στο ανήφορο που συναντούσαμε, όταν βγαίναμε από τη Μία Μηλιά προς το Νιόχωρκο. Ήταν ο πιο μεγάλος ποταμός και επειδή πήγαζε από ψηλά στα Λακκοβούναρα κατέβαζε πολύ νερό και η ροή του συνεχιζόταν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Όταν ερχόταν ο Καννούτερης οι Νιοχωριτές, πότιζαν τα χωράφια τους στον κάμπο μέχρι την τοποθεσία Παλιοκκλησιά. Ιδίως αν κατέβαινε τον Μάρτιο και πότιζαν τα χωράφια πλυμαντά, με τον «όρκο» που εδημιουργείτο φύτευαν σπασάμια, βαμβάκια και μποστάνια. Ο Καννούτερης περνούσε κάτω από τις γραμμές του τρένου και συνέχιζε η ροή του προς τον κάμπο. Μετά την κατάρπηση του τρένου διαπλατύνθηκε με

έπρεπε να βρέξει πολύ. Μεταξύ του Άσσου και του Τσιακκουλούτερη υπήρχε μια μεγάλη «αυκολιά» και όταν μια χρονιά έβρεξε πολύ, ο Χριστοφής Βακανάς πότισε πλυμαντό ένα χωράφι του οκτώ σκαλών, από την «αυκολιά». Όταν το χωράφι έκανε «όρκο», το φύτεψε ρεβίθια και έγιναν πολύ μεγάλα. Τα έβγαζαν πολύ ωρίς το πρωί με τη «νοδικιά» για να μη διαλύονται.

ΝΙΟΧΩΡΙΤΕΣ ΣΤΟ ΚΑΘΑΡΙΣΜΑ

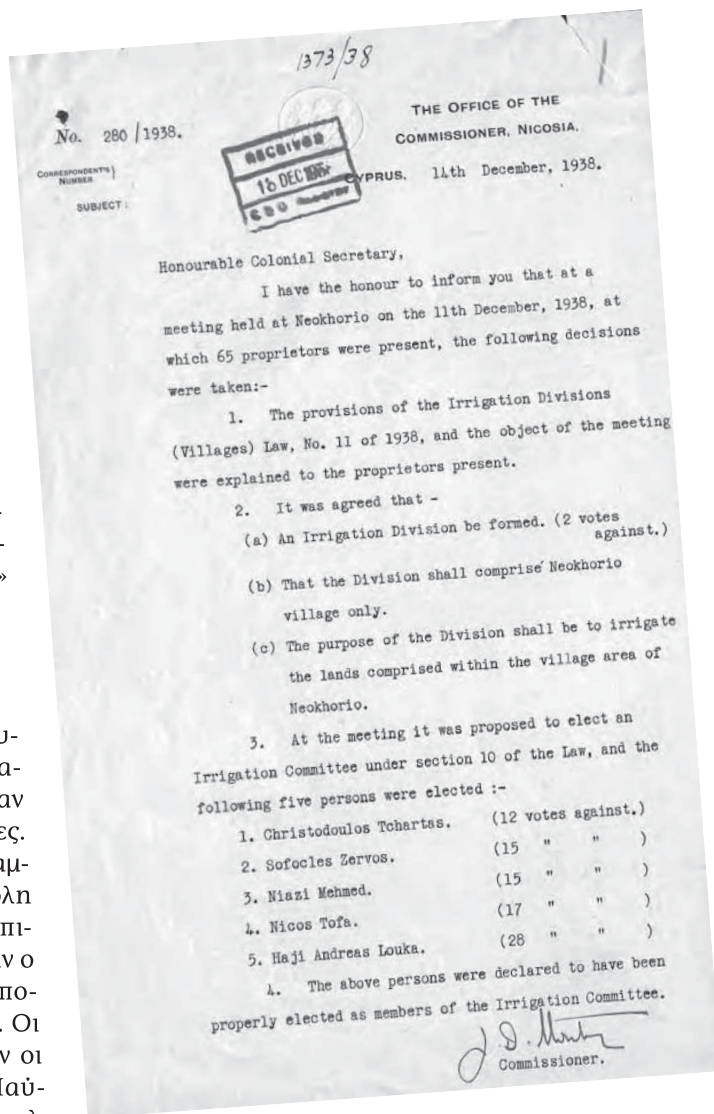
Στο καθάρισμα των αυκολιών, όπως σημειώσαμε και παραπάνω έπαιρναν μέρος αρκετοί Νιοχωρίτες. Εκείνος, όμως, που απολάμβανε κυριολεκτικά την όλη διαδικασία, και ετίθετο επικεφαλής της ομάδας, ήταν ο Γιάννης Κελεπέσις, ο επονομαζόμενος Τράσιπλιος. Οι κάπως ηλικιωμένοι ήταν οι Χρίστος Μαυράκης (Μαύρος), ο Χριστόδουλος Πίτσιλος (Δκιολάρης), ο Χαράλαμπος Τσαγκάρης (Κουττουπής), ο Λεάνδρος Ιωάννου, ο Ηλίας Χαϊρεπέτης. Οι πιο νέοι αλλά και έφηβοι ήταν οι Σάββας Χρ. Κούννος (Μαμμάκκος), Χαράλαμπος Χρ. Κούννος, Γεώργιος Σ. Κούννος, Βάσος Μαυράκης, Αντρέας Χήνας, Αντρέας Λεάνδρου, Αντρέας Ιωάννου (Ηλίκκου), Κώστας Αθανασιάδης (του Σιόρρη), Κώστας Φελλάς, Πάνος Λαμπριάς. Σύμφωνα με μαρτυρία του Πάνου Λαμπριά, ο πιο ικανός, αλλά και δυνατός στο καθάρισμα, που άντεχε περισσότερο από τους άλλους ήταν ο Μιχάλης Χαϊρεπέτης (Μιχάλας).

Ο ΝΕΡΟΦΟΡΟΣ

Η Αρδευτική Επιτροπή είχε και έναν έμμισθο υπάλληλο, τον νεροφόρο, ο οποίος έλεγχε να μην κλέβει κάποιος το νερό. Συγκεκριμένα, στη «χαραή» όπου γίνονταν ο διαχωρισμός του «νιοχωρίτικου» και του «τραχωνίτικου», αν κάποιος

τοποθετούσε μια πέτρα ή το φτυάρι του στη ροή του αντίθετου από το δικό του νερού, τότε αυξανόταν η ποσότητα του δικού του νερού. Επίσης, ακολουθούσε τη διαδρομή του νερού από τον κεφαλόβρυσο της Κυθρέας μέχρι τη «χαραή» για να μη βάζουν «δισιές» κάποιοι και να κλέβουν το νερό. Νεροφόρος του χωριού μας μέχρι το 1974 ήταν ο Αθανάσιος Χατζηναντώνης.

- 1 Κρατικό Αρχείο, αρ. φακ. 280/1938, ημερ. 14/12/1938.
- 2 Κρατικό Αρχείο, SA1/1373/1938, red 1.
- 3 Κρατικό Αρχείο, αρ. φακ. 280/38, ημερ. 8/12/1941.
- 4 Κρατικό Αρχείο, SA1/1373/1938, red 9.
- 5 Κρατικό Αρχείο, SA1/1373/1938, red 1. και *Εσπερινή*, 12 Ιανουαρίου 1944, σελ. 1, *Ελευθερία*, 30 Νοεμβρίου 1944, σελ. 1
- 6 Κρατικό Αρχείο, SA1/1373/1938, red 11.

● ● ●
Στο Νέο Χωρίο η Αρδευτική Επιτροπή, σύμφωνα με σχετικό έγγραφο του διοικητή Λευκωσίας-Κερύνειας προς τον αρχιγραμματέα, ιδρύθηκε στις 11 Δεκεμβρίου 1938.

Θάλασσες του Βορρά

ΤΗΣ ΕΥΑΝΘΙΑΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

*Δεν πέρασε
ούτε ένα καλο-
καίρι από τότε
που το άρωμά
του, η θαλασ-
σινή του αύρα
να μη μου ξυ-
πνήσει μνήμες
πριν από το
'74 στον αγα-
πημένο μας
σκλαβωμένο
Βορρά.*

Θάλασσες του Βορρά, σκλαβω-
μένος παράδεισος, ερειπωμέ-
νες χρυσές παραλίες, μοναδι-
κές σε ομορφιά και θέα. Παραλίες που το
τουρκουάζ τους χρώμα έσμιγε με το μα-
γικό πράσινο χαλί του Πενταδακτύλου
μας. Θάλασσες του Βορρά, φορτωμένες
μνήμες από παλιές χαρές, από ξεγνοια-
στα καλοκαίρια, γεμάτα τραγούδια και
χαρούμενες φωνές. Παραλίες που φι-
λοξενούσαν φιλήσυχους και ειρηνικούς
ανθρώπους της καθημερινής ζωής του
μόχθου και του κόπου, όπου εκεί μέσα
στα πρασινογάλανα νερά τους έβρισκα
χαρά, γαλήνη και τη δύναμη να συνε-
χίσουν τον αγώνα της επιβίωσης. Πώς
πέρασαν άραγε τόσες Κυριακές μακριά
σας; 47 χρόνια τώρα από εκείνο το ματω-
μένο καλοκαίρι που αντί χαρές μάς έφερε
συμφορές. Ποιος νοιάστηκε γι' αυτή την
ψυχή του πρόσφυγα που του την σκότω-
σαν; Και αυτό το αγριεμένο ποτάμι από
το αίμα της ψυχής του ποιος το φοβάται;
Ο πόνος ένα ασήκωτο χρέος που κανείς
δεν μπορεί να εξοφλήσει. Θάλασσες του
Βορρά μόνες, έρημες από τις φωνές των
δικών σας ανθρώπων, ο ήλιος σας μιλάει
με κλάμα, ο ουρανός σας φιλάει στοργι-
κά και σας παρηγοράει μέχρι να έρθουν
οι δικοί σας άνθρωποι, αυτοί που αιώνες
τώρα σας αρμένιζαν. Δεν πέρασε ούτε
ένα καλοκαίρι από τότε που το άρωμά
του, η θαλασσινή του αύρα να μη μου ξυ-
πνήσει μνήμες πριν από το '74 στον αγα-
πημένο μας σκλαβωμένο Βορρά. Η συ-
ναισθηματική μνήμη ξυπνάει πάντα από
αυτές τις μυρωδιές και εικόνες, αναζητώ-
ντας τον χαμένο χρόνο, την παλιά παιδι-
κή ανέμελη ζωή στο χωριό μου. Θύμη-
σες, λοιπόν, θέλησα να γράψω σε αυτό
το άψυχο χαρτί που θα σας πουν για έναν
επίγειο παράδεισο, τις θάλασσες της Κε-
ρύνειας. Στις κυριακάτικες εκδρομές με

το λεωφορείο του θείου μου του Λόντου
στην Αγία Μαρίνα και στη Αερκότισσα.
Η Αγία Μαρίνα ήταν μια περιοχή δίπλα
στο Άγιο Αμβρόσιο και η Αερκότισσα μια
περιοχή δίπλα στη Λάπηθο. Γέμιζε το λε-
ωφορείο χωριανούς, με τα καλάθια τους,
γεμάτα γλυκά, φρούτα, φαγητά για να τα
απολαύσουν δίπλα στο αλμυρό κύμα,
κάτω από τα πεύκα της αρχόντισσας του
Βορρά, της Κερύνειας μας. Καπέλα, γυα-
λιά ήλιου, παντόφλες θάλασσας μόδες
της τότε εποχής έρχονται και ζωντανεύ-
ουν στη μνήμη μου. Τραγούδια αξέχαστα
που πέρασαν πια στα κλασικά, χιλιοτρα-
γουδημένα έπαιζαν στο ραδιόφωνο του
λεωφορείου, όπως το «κυρά Γιώργαινα,
ο Γιώργος σου πού πάει». Ζωηρές χαρού-
μενες συζητήσεις, αστεία και πειράγμα-
τα μεταξύ τους και προς τον οδηγό σε όλη
τη διαδρομή μέχρι την παραλία και μετά
το πρώτο μπάνιο το καφεδάκι της παρέ-
ας. Γιατί τότε οι άνθρωποι δεν ήθελαν
πολλά για να ξεκινήσει όμορφα η μέρα
τους. Λίγο χαμόγελο από τον ζεστό μας
ήλιο, λίγο χρώμα από τον γαλανό, καθα-
ρό μας ουρανό. Το μεσημέρι όλοι μαζί να
τρώμε και όλες αυτές οι συναναστροφές
να μεγαλώνουν την αγάπη και την εκτί-
μησή μας προς του γείτονές μας και τους
χωριανούς μας. Ποιος μπορεί να ξεχάσει
το μικρό δασάκι εκεί στη Αερκότισσα,
που στον ίσκιο του καθόμαστε μετά το
μπάνιο. Διασταυρώναμε τον δρόμο δι-
πλα από την ξανθή άμμο και μπαίναμε σε
αυτό το όμορφο άλσος. Δέντρα δάσους,
περιβόλια με λεμονιές δίπλα από το κύ-
μα. Αυτή ήταν η Κερύνεια μας, η νύφη
του Βορρά. Είναι απίστευτο τι μπορούσε
να κάνει στην ψυχή μας η καταπληκτική
θέα της παραλίας στην Αγία Μαρίνα. Θυ-
μάμαι, όταν φτάναμε σ' ένα κέντρο στην
κορυφή ενός βουνού, στεκόμασταν και
κοιτάζαμε κάτω την παραλία με θαυμα-
σμό και δέος. Κατεβαίναμε το βουνό που
ήταν κομμένο σε δώμες, φυτεμένο με όλα

τα λαχανικά που μπορούσες να φανταστείς, όπως μελιτζάνες, κολοκυθάκια, πιπεριές κ.ά. που οι μυρωδιές τους έσμιγαν με την ξεχωριστή μυρωδιά της θάλασσας της Κερύνειας. Πνιγόταν ο ήλιος μέσα στη θάλασσα, έπεφταν σκιές που δημιουργούσαν άλλες μαγικές εικόνες του σούρουπου και τότε ξεκινούσε το ταξίδι της επιστροφής. Βυθιζόμασταν στη θάλασσα να καθαρίσουμε την ψυχή μας από ό,τι την πλήγωνε μέσα στη βιοπάλη και δεν θέλαμε να φύγουμε, γιατί έτσι ξέραμε τότε να γελάμε, να χαιρόμαστε χωρίς άγχος, να αγαπάμε, να μοιραζόμαστε. Δεν περιμέναμε μόνο από τον ήλιο να μας φωτίσει τις μέρες μας, μας τις φώτιζαν οι άνθρωποι που ζούσαμε μαζί τους στην κοινότητά μας. Όπως εμείς δεν ξεχνάμε, έτσι και η γη μας δεν μας ξεχνά και μας αναζητεί όπως μια μάνα που έχασε τα παιδιά της, όπως ένα τυφλός που ζητεί το φως του, όπως η νύκτα καρτερά την αυγή και το φως της μέρας για να ξεκινήσει ο ρυθμός της ζωής. Οι Κύπριοι του Βορρά κρατούν ζωντανές τις μνήμες

τους, με συγκίνηση πάντα αγγίζουν αυτό το κομμάτι στην ψυχή τους, έτσι για να διατηρηθούν οι μνήμες της πατρίδας μας για να μην γίνει χαμένη πατρίδα. Ας μην ξεχάσουμε ποτέ το καλοκαίρι του '74, ας μην πέσουμε στη λήθη ποτέ μας. Ούτε ποτέ να σταματήσουμε να ζητάμε το δικαίό μας όσοι προδότες και αν παρουσιαστούν στον δρόμο μας. Χαμένη πατρίδα ο Πενταδάκτυλος δεν πρόκειται να γίνει, όσο ζούμε ποτέ να μην το επιτρέψουμε, με όλες μας τις δυνάμεις να αγωνιστούμε. Περιμένε μας, Βορρά μου, και μια μέρα έτσι όπως ξαφνικά φύγαμε, έτσι ξαφνικά θα ξαναρθούμε. Μια μέρα ο ήλιος θα ανατείλει πιο φωτεινός και θα ζεστάνει τους αδικημένους τούτης της γης. Ο αέρας θα είναι αέρας λευτεριάς και επιστροφής. Όποιος αγάπησε πάντα νικά και εμείς σε αγαπήσαμε, με τους πιο δυνατούς κτύπους της καρδιάς μας σε κρατήσαμε ζωντανό και θα σε αγαπούμε, Βορρά μου, ως το τέλος της ζωής μας, γιατί εκεί είναι βαθιά ριζωμένες οι ψυχές μας.

Ιστορίες μιας άδελφης εποχής

ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΒΑΚΑΝΑ

Αγαπητοί συγχωριανοί, παλιοί και νεότεροι, προς μάθηση και προβληματισμό, τα γεγονότα που θα σας διηγηθώ μου τα αφηγήθηκαν οι γονείς μου Αναστασία Λούκα Χατζηζαβρού Βακανά, γέννημα του 1914, και Χριστοφής Βακανάς, με το προσωνύμιο Πίτσιλλος, γιατί καταγόταν από τον Αγρό, γέννημα του 1908. Η μητέρα μου είχε μια γιαγιά, τη Χρυσταλλά του Χατζηβαγγέλη, εξ ου και Χατζηβαγγελοῦ. Η γιαγιά αυτή, λοιπόν, ευτύχισε να κατάγεται από εύπορη οικογένεια του χωριού. Είχε ταξιδέψει στους Αγίους Τόπους, όπου πήρε μαζί της και τον πρωτότοκο εγγονό της Αντρέα, γέννημα του 1901, εξ ου και το Χατζηναντρέας, επειδή πήγε στους Αγίους Τόπους. Η Χατζηβαγγελοῦ ταξίδεψε επίσης στην Αγία Πετρούπολη. Από εκεί έφερε για την εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους έναν χρυσοκέντητο επιτάφιο. Αν δεν απατώμαι υπήρχε στην εκκλησία μας μέχρι το 1974.

Η γιαγιά αυτή, λοιπόν, συνήθιζε όσα χρήματα της περίσσευαν να τα μετατρέπει σε χρυσές λίρες. Τις έβαζε σε μια κολοκύθα (μακρικοκόλοκο) και τις έκρυβε στο δωμάτιό της. Συγκεκριμένα, άνοιγε μια τρύπα στον τοίχο, την έβαζε μέσα την κολοκύθα, έκαμνε πηλό, έκλεινε την τρύπα και άνοιγε το δωμάτιο μόνο όταν στέγγωνε ο πηλός. Δυστυχώς, γύρω στο 1920 έφυγε ξαφνικά, ίσως από ανακοπή. Κανένας από την οικογένεια δεν ήξερε πού ακριβώς έκρυψε τα χρήματα. Ωστόσο, ήταν σίγουροι ότι κάπου υπήρχαν. Το 1936-37 οι γονείς μου αποφάσισαν να ανακαινίσουν το σπίτι για να παντρευτούν. Έφεραν δύο εργάτες για να βοηθήσουν στην ανακαίνιση. Άρχισαν από την οροφή και κατέβηκαν στους μεσό-

τοιχούς. Από τα πρώτα χτυπήματα πετάχτηκε η κολοκύθα· όταν οι εργάτες είδαν την κολοκύθα με τις χρυσές λίρες, προφασίστηκαν τους άρρωστους, διέκοψαν την εργασία τους κι έφυγαν από το σπίτι, παίρνοντας μαζί τους και την κολοκύθα. Στη συνέχεια πήγαν στη Λευκωσία, όπου υπήρχε ένας μεγαλοδικηγόρος, ο οποίος ήταν και τοκογλύφος. Όταν είδε την κολοκύθα και αντιλήφθηκε το μέγεθος της αξίας του περιεχομένου της, ούτε που ρώτησε πού την βρήκαν. Απλώς τους ρώτησε από ποιο χωριό ήταν και τους εξαργύρωσε τις χρυσές λίρες. Οι δυο εργάτες, αφού πήραν τα χρήματα, επέστρεψαν στο χωριό. Τα βράδια ο πατέρας μου εργαζόταν στην Εμπορική Λέσχη, εντευκτήριο των εύπορων Λευκωσιωτών για ποτό, χαρτί και κουβέντα. Ο μεγαλοδικηγόρος γνώριζε τον πατέρα μου. Μόλις τον είδε, του είπε: «Ρε Χριστοφί, σήμερα ήρταν στο γραφείο μου δυο χωριανοί σου με μια κολοκύθα γεμάτη χρυσές λίρες και τους τις εξαργύρωσα!». Έτσι, λύθηκε το μυστικό της μακαρίτισσας της Χατζηβαγγελοῦς που το πήρε στον τάφο...

ΤΑ ΣΠΙΡΤΑ ΚΑΙ Ο ΤΟΚΟΣ

Άλλο ένα περιστατικό με πρωταγωνιστή και πάλι τον μεγαλοδικηγόρο και τοκιστή. Οι χωριανοί μας, όταν πλησίαζε ο καιρός της σποράς, συνήθιζαν αρκετοί να δανείζονται χρήματα για αγορά σπόρου ή κάποιου ζώου και τα επέστρεφαν μετά τον θερισμό, φυσικά με υψηλό τόκο. Δύο, λοιπόν, χωριανοί μας μετέβησαν στη Λευκωσία στο γραφείο του τοκογλύφου. Αφού τους καλωσόρισε, τους κέρασε καφέ και τσιγάρο. Τεχνπέντως, πάνω στο γραφείο του είχε αφήσει ένα κουτί με σπύρτα μισοκαμένα. Ο ένας άναψε το τσιγάρο του από το τσιγάρο του τοκογλύφου, ενώ ο άλλος χωρίς να αντιληφθεί την παγίδα, προσπάθησε να ανάψει το τσιγάρο του από τα σπύρτα. Ο τοκογλύφος ετοίμασε το δανειστήριο έγγραφο με τον υψηλό τόκο, έδωσε το ποσό στον ένα και έκλεισε το χρηματοκιβώτιο. «Μα εμένα δεν θα μου δώσεις χρήματα», τον ρώτησε ο άλλος. «Όχι, διότι εσύ δεν θα τα επιστρέψεις», του απάντησε.

Το ζεύγος Χριστοφί και Αναστασίας Βακανά και κάτω η εξώθυρα της οικίας τους.

ΕΥΑΝΘΙΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Μάνα προσφυγιά

Γεια σου πικρή μου μάνα προσφυγιά
ξεριζωμένη από του Ιούλη τη φωτιά.
Καμιά φωτιά ή καυτερός βοριάς
δεν λύγισε τη δυνατή σου καρδιά.
Με την ψυχή σου τη λιονταρίσια,
μέσα σε χρόνια πέτρινα, σκληρά
μες στα χάλασμα έφτιαξες το τσαρδί σου σιγά-σιγά.
Λεβεντομάνα μου, υπερήφανη του βορρά
σε ξένη γη πέρασες τα χρόνια σου τα πιο καλά,
κρατάς ολόρθο εσύ το λάβαρο της λευτεριάς,
είσαι ο φάρος μες στις πατρίδας τη σκοτεινιά.

Αχ βρε βασανισμένη μάνα μου προσφυγιά,
νέες γενιές έφερεις σε τούτο τον ντουινιά,
εσύ όμως κρατάς το βάρος της ξένης γης,
μες στην ψυχή αθάνατο πόθο επιστροφής.
Μόνο εσύ το ξέρεις το πόσο έκλαψε
κρυφά και φανερά πάνω σε κρύα μνήματα και κενά,
μόνο εσύ ξέρεις πως έγιναν οι ρόζοι,
πάνω στα χέρια σου τα τρυφερά,
στης βιοπάλης τον αγώνα, στην προσφυγιά.

Μαντήλια κούνησες σε λιμάνια αποχωρισμού
άγρυπνη βράδια στη νοσταλγία του γυρισμού.
Το δάκρυ έπνιξες το αλμυρό απ' τη ματιά,
μανίκια σήκωσες και έπιασες δουλειά.
Προσφυγομάνα της Κύπρου μας γλυκιά,
οι προσευχές σου στα χείλη σου τα στεγνά,
έχουν εισακουστεί απ' τους αγίους μας ψηλά
και τη δικαίωση θα βρεις που καρτεράς.

Το Νέο Χωρίο Κυθρέας στον Τύπο

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ

Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΠΗΓΗΣ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ ΚΥΘΡΑΙΑΣ

Εξ αφορμής πληροφοριών οι οποίες εδημοσιεύθησαν αναφορικώς προς παρατηρηθείσαν ελαφράν ελάττωσιν του ύδατος του Κεφαλοβρύσου Κυθρέας, εξητήσαμεν και ελάβαμεν παρά του αρμοδίου Κυβερνητικού Τμήματος τους κατωτέρω αριθμούς οι οποίοι εμφανίζουν το αποτέλεσμα των γενομένων παλαιών και προσφάτων καταμετρήσεων: Την 4ην Νοεμβρίου 1932 η απόδοσις της πηγής ήτο 3.700.000 γαλόνια ημερησίως. Την 13ην Δεκεμβρίου 1932 3.227.000 γαλόνια, από 7 Ιουνίου μέχρι 12 Νοεμβρίου 1934, 3.334.000 γαλόνια, την 10ην Δεκεμβρίου 1934, 3.370.000 γαλόνια. Εκ των καταμετρήσεων τούτων φαίνεται ότι η απόδοσις της πηγής είνε σταθερά με ασημάντους περιδικάς διακυμάνσεις. **Πρωινή, Πέμπτη 10 Ιανουαρίου 1935, σελ. 4.**

λίσσης του χωρίου Νέου Χωρίου (Κυθρέας) συμφώνως ως προς τα σχέδια και τους τεχνικούς όρους του Γραφείου της παιδείας, τα οποία ευρίσκονται εις τας χείρας του Προέδρου της Σχολικής Επιτροπείας. Αι προσφοραί πρέπει να αποσταλώσιν απ' ευθείας εις τον Διευθυντήν της Παιδείας εντός τριών εβδομάδων από της δημοσιεύσεως της παρούσης ειδοποιήσεως. Εν τη προσφορά του οφείλει έκαστος εργολάβος να αναγράφη καθαρώς το ποσόν δι' έκαστον έργον χωριστά, το όνομα του εγγυητού του ως και την πείραν την οποίαν έχει εις της ανοικοδόμησιν κτιριών, αναφέρων προς τον σκοπόν αυτόν και τα κτήρια τα οποία έκτισε μέχρι σήμερα. Αι προσφοραί πρέπει ναείναι ενσφράγιστοι και να φέρουν επί του φακέλλου τας λέξεις «Προσφορά διά την επιδιόρθωσιν του σχ. Κτηρίου κ.λπ. Νέου Χωρίου (Κυθραίας)». Εκ της Σχολ. Επιτροπείας **Ελευθερία, Τετάρτη 21 Σεπτεμβρίου 1938, σελ. 3**

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

Κατόπιν συσκέψεως αντιπροσώπων του Μορφωτικού Συλλόγου αγροτικού συνδέσμου Αυγερινός και του Οθωμανικού Συλλόγου Νέου Χωρίου Κυθραίας, ενεκρίθη και απεστάλη υπόμνημα προς την Κυβέρνησιν διὰ του οποίου ζητούν την προμήθειαν ειδών πρώτης ανάγκης μέσον της Συνεργατικής του χωρίου. **Ανεξάρτητος, Κυριακή 24 Ιανουαρίου 1943, σελ. 1**

ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΑΠΕΚΚΛΕΙΣΑΝ ΚΑΙ ΗΡΕΥΝΗΣΑΝ ΤΟ Ν. ΧΩΡΙΟΝ ΚΥΘΡΕΑΣ

Την 9 μ.μ. ώραν της προχθές Παρασκευής δυνάμεις ασφαλείας απέκλεισαν και ηρεύνησαν το Νέον Χωρίον Κυθρέας κατόπιν καταγγελίας γενομένης υπό ενός προσώπου εκ του γειτονικού χωρίου Τραχώνι ότι έλαβεν απειλητικήν επιστολήν εκ Νέου Χωρίου, φέρουσαν την υπογραφήν ΕΟΚΑ. Μεταξύ των ερευνηθεισών οικιών περιλαμβάνετο και η οικία του μουχτάρου του χωρίου κ. Σοφοκλή Ζαβρού. Κατά την διάρκειαν των ερευνών συνελήφθησαν οι Κυριάκος Χρ. Κούννου 17 ετών και Κύπρος Ττοφή, 50 ετών. Εκ των ερευνών ουδέν προέκυψε. Περι

ΖΗΤΗΣΙΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ

Ζητούνται προσφοραί διὰ την επιδιόρθωσιν του σχολικού κτηρίου και της κατοικίας της διδασκα-

την 2.30 πρωινήν ώραν της χθες, ενώ ο σελιδωτής της συναδέλδου «Χαραυγής» κ. Παναγιώτης Νικολάου, κάτοχος δελτίου «κέρφιου», εισήρχετο εις το Νέον Χωρίον Κυθρέας οδηγών το αυτοκίνητόν του, C259, ανεκόπη υπό ομάδος Άγγλων στρατιωτών, οι οποίοι τον διέταξαν να μεταφέρη τον εκ των συλληφθέντων Κύπρον Ττοφή εις την οικίαν του. Ούτος συνεμορφώθη όταν δεξέφθασεν εις την πλατείαν του χωρίου, ανεκόπη υπό ετέρας ομάδος ενόπλων στρατιωτών, οι οποίοι διέταξαν τους επιβαίνοντας του αυτοκινήτου όπως κατέλθουν τούτου με υψωμένας χείρας όπως ερευνηθούν. Κατόπιν της διεξαχθείσης ερεύνης, το όπλον ενός των στρατιωτών εξεπυρσοκρότησε, η δε σφαίρα ενσφηνώθη εις το έδαφος παρά τους πόδας του τυπογράφου και οδηγού του αυτοκινήτου. Εν συνεχεία οι στρατιώται αφήκαν ελευθέρους τους επιβάτας του αυτοκινήτου, πλην του Κύπρου Ττοφή, όστις επανασυνελήφθη, δια να αφεθή όμως και πάλιν αργότερον ελεύθερος. Ως πληροφοροϋμεθα, ο Κυριάκος Χρ. Κούννου εξακολουθεί εισέτι να διατελεί υπό κράτησιν. **Φιλελεύθερος, Κυριακή, 9 Σεπτεμβρίου 1956, σελ. 6**

ΘΡΑΣΕΙΑ ΠΡΟΒΑΤΟΚΛΟΠΗ ΕΙΣ ΤΟ ΝΕΟΝ ΧΩΡΙΟΝ ΚΥΘΡΕΑΣ

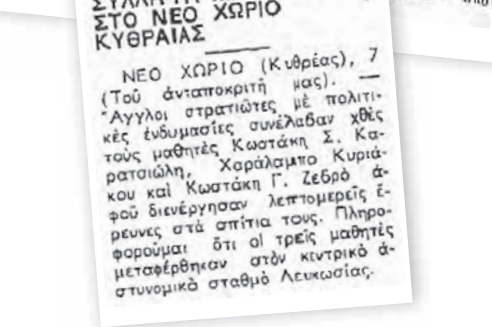
Θρασεία προβατοκλοπή έλαβε χώρα περί τα ξημερώματα της Παρασκευής εις την περιοχήν Νέου Χωρίου Κυθραιας εις την τοποθεσίαν Κανλί Τερρέ υπό οκτώ περίπου αγνώστων, ωπλισμένων με ροπαλα, οιτίνες εφωρμησαν κατά δύο ανυπόπτων βοσκών του ΤουλληΚωσταρή και Ανδρέα Γεωργίου οι οποίοι εφύλαττον το εξ 150 περίπου προβάτων ποιμνίων των. περί την δευτέραν πρωινήν ενώ

οι δύο βοσκοί εφύλαττον τα πρόβατά των εις την προαναφερθείσαν τοποθεσίαν εδέχθησαν βροχήν εκσφενδονισθέντων λίθων. Αμέσως τότε συνοίηρσαν τα ζώα των και πτοιμάσθησαν να φύγουν, οπότε εδέχθησαν την επίθεση των αγνώστων. Εις εξ αυτών εκτύπησε με ρόπαλον ανηλεώς τους δύο βοσκούς ενώ εν τω μεταξύ οι άλλοι ωδήγουν το ποιμνίον προς άγνωστον διεύθυνσιν. Ο πρώτος των βοσκών κατώρθωσε να ειδοποιήση την αστυνομία Κυθρέας ήτις και μετέβη εις τον τόπον του εγκλήματος με πολλούς χωρικούς. Ολίγον αργότερον κατέφθασεν επί τόπου ειδοποιηθείς ο αστυνομικός επιθεωρήτης κ. Κ. Δημητριάδης. Κατόπιν εντατικών ερευνών ανευρέθησαν εις μικράν απόστασιν του τόπου της κλοπής περί τα 120 πρόβατα, ολίγον δεν αργότερον ανακαλύφθησαν τα υπόλοιπα πρόβατα εντός μιας χαράδρας εις την περιοχήν Μανδριών. Κατόπιν δραστηρίων ερευνών της αστυνομίας συνελήφθησαν 4 ύποπτοι οθωμανοί εκ Μανδριών, εις το πρόσωπον του ενός των οποίων οι βοσκοί ανεγνώρισαν τον ένα των κλεπτών όστις τους εκτύπησε. Ουτοι διατελούν Υπό κράτησιν. **Πρωινή, Κυριακή 2 Σεπτεμβρίου 1934, σελ. 4**

ΣΥΛΛΗΨΗ ΜΑΗΤΩΝ ΣΤΟ ΝΕΟ ΧΩΡΙΟ ΚΥΘΡΑΙΑΣ

ΝΕΟ ΧΩΡΙΟ (Κυθρέας), 7 (Του ανταποκριτή μας.) - Άγγλοι στρατιώτες με πολιτικές ενδυμασίες συνέλαβαν χθες τους μαθητές Κωστάκη Σ. Καρατσιώλη, Χαράλαμπο Κυριάκου και Κωστάκη Γ. Ζεβρό αφού διενέργησαν λεπτομερείς έρευνες στα σπιτία τους. Πληροφορούμαι ότι οι τρεις μαθητές μεταφέρθησαν στον κεντρικό αστυνομικό σταθμό Λευκωσίας. **Χαραυγή, Πέμπτη 8 Νοεμβρίου 1956, σελ. 4**

Φωτογραφήματα

Γάμος Γεώργιου Τσιάρτα με την Ελενίτσα Κωμοδρόμου, από την Πενταλιά Πάφου, στον Άγιο Χαράλαμπο, το 1957. Δίπλα στους νεόνυμφους ο πρωτοσύγκελος της Αρχιεπισκοπής Καλλίνικος, θείος της νύφης. Δίπλα στον Καλλίνικο η Δώρα η δασκάλα, δίπλα της η Χαρίτα Λαμπρία και τελείως δεξιά η Έλλη του Θαλασσινού. Προς τα δεξιά η ηλικιωμένη κυρία με τα μαύρα είναι η Ελενίτσα Περικλέους (Μματίνα). Το δεύτερο κορίτσι από αριστερά που κρατά λαμπάδα είναι η Άννα Κασιή, δίπλα της με τα γυαλιά η Μαρία Τσιάρρη, δίπλα στη Μαρία ο Γιαννής του Γιακουμής. Στο κέντρο μπροστά διακρίνεται η Ρούλα Τσιάρρη και δίπλα της η κόρη του Κκάραντου.

Το ζεύγος Μιχαήλ Κοκονή (Μιχανλιά) και Χρυσταλλούς (11/1/1971).

Νιοχωρίτισσες νεανίδες, αρχές δεκαετίας '60. Πίσω αριστερά οι: Θεοδώρα Πασάντα, Ερατώ Κούννου, Κοκούλα Κολλίτση, Αντρούλα Αθανασιάδη, Ρούλα Κολλίτση. Μπροστά αριστερά οι: Λένια Αθανασιάδη, Μπλίτσα Κυριακίδη (Σι-οκκορή), Λένια Λαμπρία, Ανθούλα Αθανασιάδη.

Το 1958 το σωματείο «ΑΠΟΛΛΩΝ» διοργάνωσε αγώνες στίβου μεταξύ των νέων του χωριού. Η φωτογραφία λήφθηκε μετά την απονομή των επάθλων. Διακρίνονται από αριστερά οι: Κώστας Αθανασιάδης (Κωστής ο γέρος), Αντρέας Κούμου (Μετωπάς), Αντρέας Νικολάου (Γαλατάρης), ο δάσκαλος Κώστας Τσιάρτας, ο δάσκαλος Γεώργιος Κορέλλης, Νίκος Γιατρού, πίσω από Νίκο Γιατρού, ο Αντώνης Μελάς, δίπλα από Ν. Γιατρού ο Μιχάλης Κουντουρής και ο δάσκαλος Σάββας Καρατσιόλης. Καθήμενοι από αριστερά οι: Νίκος Αθανασιάδης, Παναγιώτης Χειλάς, Κυριάκος Τσαγκάρης, Μανώλης Πάπουτσος, Αντρέας Πετρίδης. (Φωτό Όλγα Νεοφύτου Μελά)

Τῷ ἑπιμελεστῇ Διευθυντῇ τοῦ Κτηματολογίου
 ἐν Αἰτωλοσίῳ
 Νέον Χωριόν 5 Ἀπριλοῦ 1897
 Κύριε Διευδυνά.
 Διὰ τῶν σαφῶν μου σοφίῶν νὰ σᾶς παραγγείλω
 ὅσους γὰνθικε εἰς ὄψιν τὰ ἀνωτέρω.
 Ἐπειδὴ εἶμαι μουχλᾶρι τοῦ χωριῦν μου, καὶ ἐς
 τοιοῦτος ἔχει σσηγῆν τῶν ἀδίκων διὰ τῶσαν κυβερ-
 νητικῶν ἐσθῆσεων, ἄνευ ἀμειβῶν ἡν, ἐξυμνήθη,
 καὶ ἔπειδὴ τὸ μόνον σμῆμα τοῦ μουχλᾶρι εἶναι
 νὰ διεξαγῆν τὰ ἐπιμαχοῦσαν ἀποφορομένης δημο-
 στασίας, διὰ τοῦτο, παραγγεῖ, σμῆμας ὅσα τῶν
 μουχλᾶρι Νέμου, νὰ μοὶ χορηγηθῆν τὸ δικαίωμα τοῦ
 νὰ διεξαγῆν δημοστασίας, ἐν τῶν τοῦ χωριῦν μου, καὶ
 ἐν τῶν χωριῶν Βῶνν καὶ Τραχυνῶν, καθὼς ὁ μόνου
 χᾶρος, αἰτῆν ἠγγάζην καὶ διεκδικῆν τῶν μουχλᾶρι
 ἀγρᾶμας, ὅσους δὲν εἶναι ἀρμόλιον νὰ ἐπιβῆν
 αὐτῶν τῶν ἰσχυρίων.
 Ἐπεὶ δὲ σῶτος ἐμῶν θεράπον
 χορηγήμας ἔστω γίνῃ

Λ/10/97
 V. R.
 ΜΟΥΧΤΑΡΗΣ
 Ν. Χ. Ο. Π. Ο. Υ.
 ΛΕΥΚΟΣΤΕΣ

Αίτηση του κοινοτάρχη της κοινότητας Νέου Χωρίου Κυθρέας Χαράλαμπος Χ' Γεωργίου προς τον διευθυντή του Κτηματολογίου να του χορηγηθεί το δικαίωμα να διεξάγει δημοπρασίες στα όρια της κοινότητάς του, καθώς και στα γειτονικά χωριά Βῶνν και Τραχυνῶν (05/09/1897). Κρατικό Αρχείο, αρ. φακ. LRS1 5343

Ἀξιότιμον Κ. Πρωτοῦ
 Ἀξιότιμε Κύριε
 Οἱ υποβάθλις ἰσοφαρισμένοι πρόσκειν ἐς γνήσιον
 τῶν νεκρῶν τοῦ χωριῦν ἐν ἐφῆ.
 Ὅταν ἴγινοντο αἱ φουρλαὶ ἐς τὸ χωριῖν μου, καὶ
 ἐξ αὐτῶν ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἐς τὴν συνουσίαν τῶν
 ἐμπροσθῶν ἰσφῶρι τοῦ παραγγεῖν ἔγινε ὅμως ἐν τῶν
 ἀπρελῶν τῶν ἐμπροσθῶν τοῦ ὁποῖον δὲ με ἐπιβόσσοι
 ἐμπροσθῶν τῶν αἰσῶν καὶ οὕτω ἦν οἱ μεταβουῖτες
 καὶ ἐκεῖνα ἀναγκασμένοι νὰ τελεθῆνται ἐς ἄλλας
 φουρλας καὶ φουρλαὶ Κύριε ὅτι ἐγὼ ὄσον αἱ ἐμῆς
 ἀπρητίσκειν διὰ τὴν ἐγγὺν ἰσφῶρι ἐν δὲ τῶν καὶ
 ἐπὶ τῶν παραγγεῖν τοῦ Ἀξιότιμου Κ. Πρωτοῦ
 ὅσους διαλάβην ἐν μεταβουῖσιν ἔγινε ἀπὸ τῶν φουρλαῶν
 τῶν ἐμπροσθῶν συμῶν τοῦ ἀρχικῶν πειδῶν τῶν ἴγινε
 ἐπιβουῖσιν ὅτι ἡ ἀπρῶτος καὶ
 τῶν μεταβουῖσιν ἐπιβουῖσιν
 καὶ τῶν πειδῶν
 166
 Νέον Χωριόν
 22-1-938
 Ἀγῶν
 Κωστής Χειλάς
 Δεωφίμος Κ. Τσαγκάρης
 Μουχλᾶρις
 Τσαγκάρης
 Instructed Kostas Kyriakos
 Panagi to remove same
 Ρωσικὴ ἀνωτέρω Ζωφῆς Φακτῶν τῶν ἀπρῶτων
 Church yard 4/2/88

Ἐγγραφο παραπόνου κατοίκων της γειτονιάς γύρω από τον Άγιο Χαράλαμπο ότι δεν μπορούν να χρησιμοποιούν την εκεί κοινοτική βρύση (φουντάνα), αφού τους εμποδίζεται η είσοδος στο προαύλιο της εκκλησίας, όπου και έχει κατασκευαστεί. Κρατικό Αρχείο, αρ. φακ. ΙΑΥ1/1045Β

Γνωρίζετε ότι...

1883 Στις 18 Ιουνίου εστάλη επιστολή στον διοικητή Λευκωσίας με την οποία εξητείται ο διορισμός δικαστή στην Κυθρέα. Την επιστολή υπογράφουν τα μέλη των τοπικών αρχών της Κυθρέας και του Νέου Χωρίου, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι. Μεταξύ των Νιοχωριτών που υπέγραψαν ήταν ο Χαράλαμπος Παπαλούκα, ο Αθανάσιος Χατζηγιώρκης (πατέρας της Χατζούας, της Φλουρέντζας, του Γιωρκή, του Ντορζή κ.ά.) και 11 άλλοι. Από τους Τ/κ οι Μεχμέτ Εφέντη, Αγά Καραχ, Αλί Αγά Αχμέτ και έξι άλλοι. Κάτω από τα ονόματά τους αναγραφόταν Μιναρελλί, που ήταν το όνομα του χωριού στα τουρκικά.

1907 Ο πληθυσμός του χωριού μας το 1907 ήταν 603 (492 χριστιανοί και 111 μωαμεθανοί). Για σκοπούς σύγκρισης παραθέτουμε και τον πληθυσμό κάποιων από τα γειτονικά χωριά : Κυθραία 1856, εκ των οποίων 5 μωαμεθανοί, Χρυσίδα 157, Μπέυ Κιογιού 100 μωαμεθανοί, Παλαίκυθρον 411 (305 χριστιανοί και 106 μουσουλμάνοι), Τραχώνι 172, εκ των οποίων 8 μωαμεθανοί. Σύμφωνα με το σχετικό δημοσίευμα της Φωνής της Κύπρου (18/2/1907, σελ. 3) με τίτλο «Ο πληθυσμός της Κύπρου», ο συνολικός πληθυσμός της Κύπρου ήταν: 237.022, εκ των οποίων 121.066 άρρενες και 125.956 θήλειες. Επίσης, 135 άτομα ήταν πέραν των 100 ετών.

1907 Αρχισε η κατασκευή δύο γεφυρών στο χωριό μας, με τη δαπάνη για την κατασκευή τους να αναλαμβάνεται από το ταμείο των χωρικών οδών. Το κόστος ανέγερσης των δύο γεφυρών ανερχόταν στις 40 λίρες. Τρεις μήνες μετά την έναρξη των εργασιών, ο διοικητής Λευκωσίας κ. Κένδ πραγματοποίησε περιοδεία στην περιοχή Κυθραίας (Νέο Χωριό, Βόνη, Παλαίκυθρο και το τουρκοκυπριακό χωριό Εππχώ) και επιθεώρησε όλα τα σχετικά κοινωφελή δημόσια έργα που είχαν ξεκινήσει. Δεν γνωρίζουμε πού κατασκευάστηκαν οι γέφυρες, ωστόσο, μπορούμε να υποθέσουμε ότι πολύ πιθανόν να ήταν γέφυρες για τα ποταμούδκια Κάττον και Τεγκέλη.

1911 Από το 1911 μέχρι το 1923 στο δημοτικό σχολείο του χωριού μας έρχονταν και οι μαθητές από το γειτονικό Τραχώνι. Μάλιστα, το σχολείο ήταν χωριστά για τα αγόρια και χωριστά για τα κορίτσια. Ο μέσος όρος προσέλευσης των μαθητών στο σχολείο μειωνόταν κατά πολύ το δεύτερο εξάμηνο σε σύγκριση με το πρώτο, και τούτο γιατί άρχιζε το θέρος και τα αγόρια έπρεπε να βοηθήσουν. Μεταξύ των δασκάλων ήταν ο Γεώργιος Κυριακίδης, ο Μιχαήλ Ανδρόνικος, ο Γεώργιος Γεωργιάδης, η Αθηνά Οικονομίδου, η Αθηνναΐς Κωνσταντινίδου, η Μαρία Μ. Νικολαΐδου, ο Σταύρος Κυπραγόρας κ.ά. Ο ετήσιος μισθός ήταν μεταξύ 28 και 40 λίρες. Μέρος αυτού το κατέβαλλε το χωριό και μέρος ήταν κρατική χορηγία.

1914 Ο Τουρκοκύπριος συγχωριανός μας Μουσταφά Μουσταφά απέστειλε επιστολή προς τον διοικητή Λευκωσίας, με την οποία ζητούσε όπως η Αστυνομία του επιστρέψει την άδεια κυνηγιού που του αφαιρέσει, γιατί με αυτή θα θρέψει τα παιδιά του. Από την επιστολή αυτή φαίνεται ότι το κυνήγι επιτρεπόταν καθημερινά και ότι οι κυνηγοί της εποχής εκείνης ασχολούνταν με το κυνήγι όχι από χόμπι, αλλά για εξασφάλιση τροφής. Παρατίθεται κατωτέρω αυτούσια η επιστολή με ημερ. 20/8/1914. Είναι αξιοσημείωτο ότι η επιστολή είναι γραμμένη στην ελληνική γλώσσα (SA11128/1914/1).

«Εξοχότατε,
Ο ευσεβάστως κάτωθεν υποφαινόμενος παρακαλώ πολύ την ημετέρα Εξοχότητα όπως διατάξη την αστυνομία και μου δοθή η άδεια του κυνηγιού μου την οποίαν μου επήρην προ ολίγων ημερών. Η μόνη αιτία είναι ότι επροβάρισκα το όπλον μου και μου εκινήθη αγωγή και επλήρωσα τρία σελίνια πρόστιμον και η αστυνομία μου επήρην και την άδειαν. Ως εκ τούτου, πολύ παρακαλώ την Υμετέρα Εξοχότητα όπως διατάξη την αστυνομία να μου επιστραφεί η άδεια μου, διότι εξ αυτής θα ζήσω την οικογένειά μου. Ευελπιστώ ότι η αίτησή μου θα εισακουσθεί και η υμετέρα Εξοχότης θα διατάξη τα δέοντα.

Λευκωσία 20/8/914 Διατελώ της Υμετέρας Εξοχότητος

Ευπειθώς υμών θεράπων

Μουσταφά Μουσταφά εκ Νέου Χωριού Κυθραίας»

SABAI RESIDENCE

Τοποθεσία: Λευκωσία, Έγκωμη - Μπλοκ 16 διαμερισμάτων, στο σύνολο 1500 τ.μ
Έτος έναρξης 2019 – Έτος αποπεράτωσης 2020

Location: Nicosia, Engomi - Block of 16 apartments - Total area 1500 sq.m
Construction will start in 2019 and is expected to be completed in 2020